

Anarşizm

ant

KOMÜNİST BÜROKRASIYE KARŞI

Daniel Cohn-Bendit

ANT YAYINLARI 15
Karşıtlar dizisi 1

Orijinal Adı :

**LINKSRADİKALISMUS
GEWALTKUR GEGEN
DIE ALTERSKRANKHEIT
DES KOMMUNISMUS**

İlk Yayını :

**ROWOHLT TASCHENBUCH VERLAG
Hamburg, 1968**

Türkiye Yayını :

**ANT YAYINLARI
İstanbul, Mart 1969**

Kapak :

İNCİ ÖZGÜDEN

Dizgi :

YÖNET MATBAASI

Baskı :

AHMET SARI MATBAASI

Cilt :

ŞEHİR MÜCELLİTHANESİ

Fiyatı : 7,5 LİRA

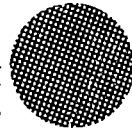
Daniel Cohn - Bendit

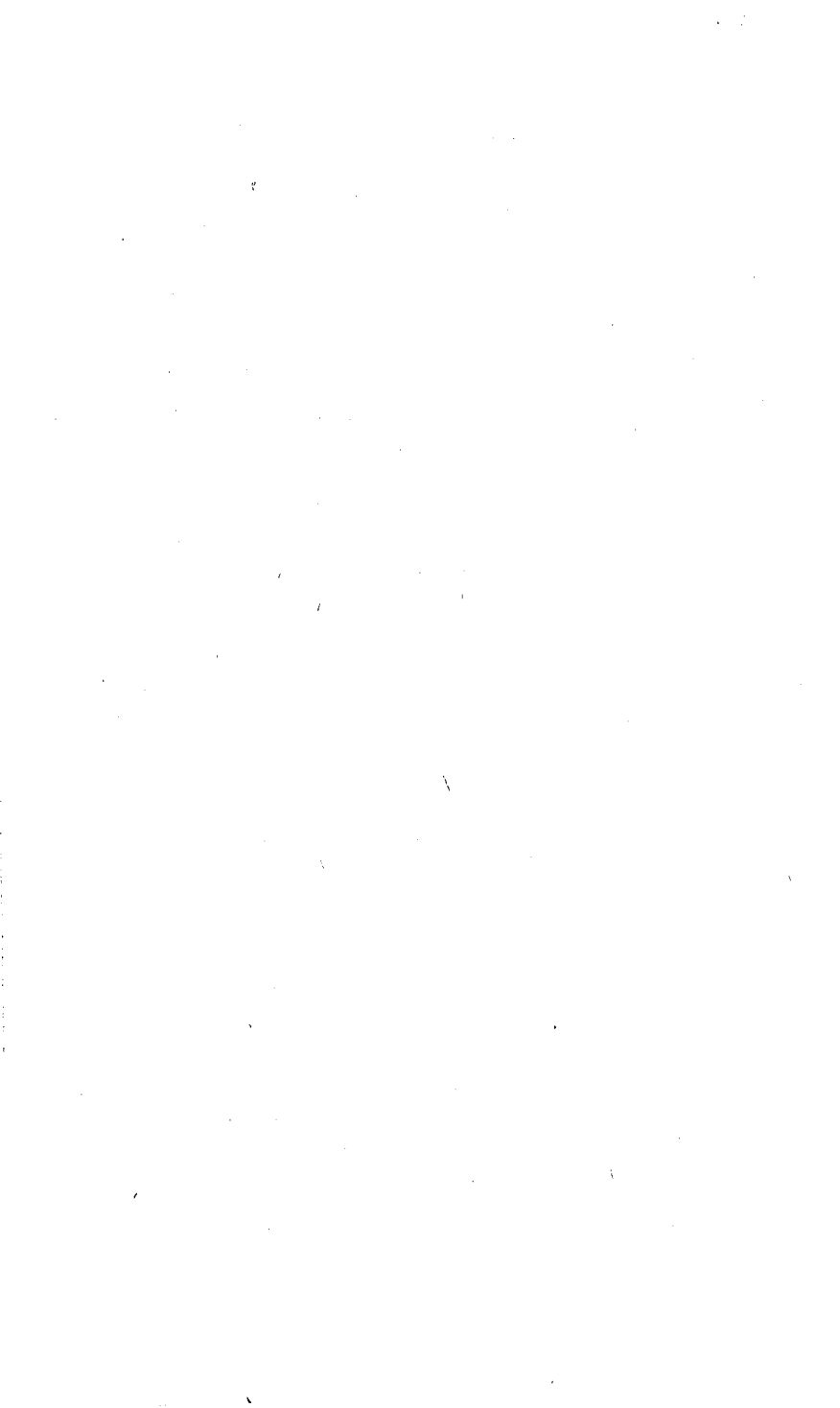
ANARŞİZM

Komünist
Bürokrasiye
Karşı

Türkçesi: Sermet ÇAĞAN

ANT YAYINLARI
Cağaloğlu, Başmusaşip Sok. Tan Apt. 10/12 - İst.

Önsöz

Fransa'da 1968 mayıs ve haziranında milyonlarca insan kendisini birdenbire politik bir eylemin içinde bulmuştur. Bütün dünyayı sarsan gençlik hareketleri Fransa'yı da sarstığı sırada, politik ve sınıfsal bir savaşın deneylerinden yoksun kitleler, tekelci büyük sermayeyi en iyi nasıl altedebileceklerini birbirlerine sormaya başlamış, bu kaostan yararlanan çeşitli gruplar da derhal yol gösterici olarak meydana çıkmışlardır.

Fransız Komünist Partisi'nin ve diğer sol partilerin dışında harekete geçen bu gruplardan biri de, genç öğrenci lideri Daniel Cohn-Bendit'in de dahil bulunduğu «Gauchiste-Solcu» harekettir.

«Gauchisme», bilimsel sosyalizmin de solunda yer almak iddiasını taşıyan bir akıma verilen isimdir. Gauchisme'in kökleri, geçen yüzyılın ortalarına kadar uzanmaktadır. Bilimsel sosyalizmin kurucuları ve arkadaşları, geçen yüzyılda dünyanın çeşitli ülkelerinde bu gruplara karşı mücadele vermişlerdir. Bakunin'in öncülüğünü yaptığı bu anarşist gruplar, Marx'ın yaşadığı dönemde bile Marx adına Marx'ı işçi hareketinin devrimci atılımını «kırmak»la suçlayacak derecede ileri gitmişlerdir. Bilimsel sosyalizme etkin bir dinamizm getiren Lenin de, «gauchiste»lerle savaşmak zorunluluğundan kendisini kurtaramamıştır. Lenin'e

göre «Gauchisme», sağ oportünizm ile birlikte sürekli bir biçimde emekçilerin örgütlü eyleminin karşısında olmuştur.

Bilimsel sosyalizmi rehber almış emekçi örgütleri yöneticilerinin «Gauchisme» hakkındaki görüşlerini şöyle özetlemek mümkündür :

«Hemen yüzyılı aşkın bir süredir marksızmin solunda yer almaya savaştan grupçukların tümünün çabalarının tam bir başarısızlıkla sonuçlandığı bugün matematiksel bir biçimde ispatlanmıştır. Gerçekten de emekçi örgütlerinin disiplinli, sabırlı, kılı kırk yaran ve o ölçüde de etkin ve sonuç alıcı eylemlerine karşın, gauchiste gruplar kendi aralarında sürekli bir biçimde bölünmekten, laf ebeliğinden, boş slogan üretiminden öte elle tutulur hiçbir şey başaramamışlardır. Gauchiste'lerin tek başarısı, emekçi örgütlerinin mücadelesini zaman zaman hakim çevreler yararına kösteklemek olmuştur.

«Emekçi sınıfların bilimsel sosyalizmle başlayan örgütlü ve bilinçli mücadeleleri tarihi, anarşistlerin, nihilistlerin, troçkistlerin, gauchiste'lerin emekçi örgütlerinin karşısına çıkardıkları irili ufaklı engellerle doludur. Sınıflar arası temel gelişikleri, üretim biçimlerini ve giderek sosyal sorunların çözümünde politik iktidarın kaçınılmazlığını örtbas ederek bu çözümü tekniğin gelişmesinde gören «teknokrat»ların da katılmasıyla, bu boş slogan üreticileri, dün olduğu gibi bugün de zararlı eylemlerini sürdürmektedir.

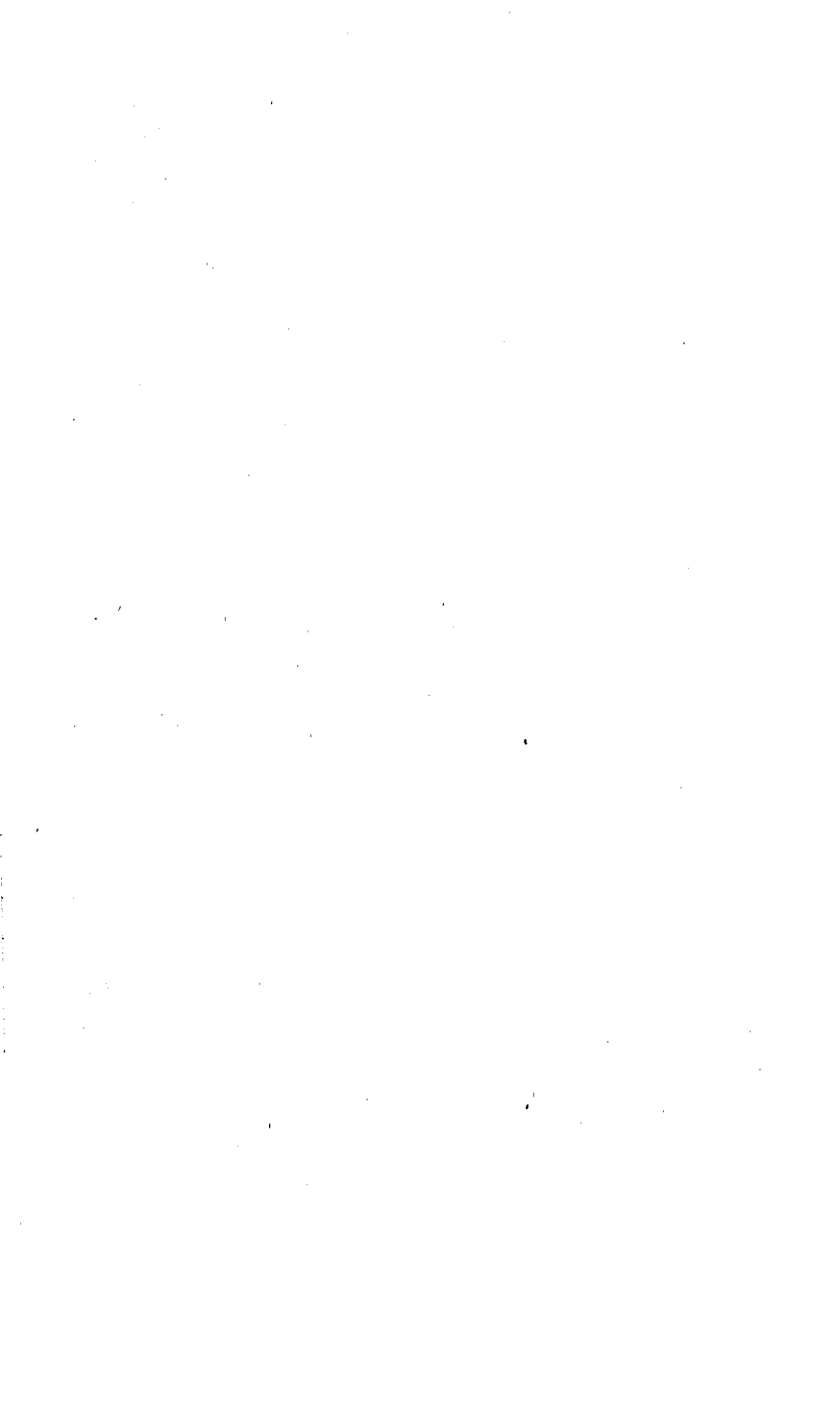
«Gauchiste gruplar, çoğu zaman tekelci büyük sermaye iktidarının ekmeğine yağ süren spektaküler olaylar yaratarak, parlak görünüşlere kapılan, olayların temelinden çok yüzeyi ile yetinen, özellikle küçük burjuva eğilimli gençler arasında hayli taraftar bulmuşlardır.

«Gauchiste'lerin bu oportünizmi, emekçi sınıfların, büyük sabır ve fedakarlıkla ve yüzde yüz bilimsel sosyalizmin temel çizgisi doğrultusunda sürdürdükleri ve tekelci büyük sermayenin canevine, yani politik iktidara yönelen savaşları için son derece kötü etkileri olmuştur. Gauchiste'lerin yolu yöntemi olmayan, toz kaldırmaktan öte hiçbir somut sonuçla yönelmeyen ve bir ölçüde tamamen güçsüz ve güdük hareketleri, o harekete katılan milyonlarca insanı önce büyük bir umutsuzluğa, sonra da doğal olarak pasif kalmağa itmiştir.

«Öte yandan Gauchiste'lerin mayıs - haziran olaylarında başıboş ve bozukdüzen giriştikleri ve hiçbir sonuca yönelmeyen bazı şiddet hareketlerinin tekelci büyük sermaye hizmetlilerinin ekmeğine nasıl cömertçe yağ sürdüğü gün gibi ortadadır. Gerçekten de Pompidou Hükümeti, Gauchiste'lerin bu tür şiddet hareketlerini, kamuoyuna, yarınki emekçi iktidarının simgesi olarak göstermiş ve bu panik ortamını bizzat körükleyerek halka gözdağı vermiştir. Hükümetin bu imajdan yararlanarak o zaman ortaya attığı «kargaşa yerine düzen» sloganı bu yüzden, sonradan yapılan seçimlerin de gösterdiği gibi, umulmadık başarı kazanmıştır. Gauchiste'lerin, mayıs - haziran olaylarının nisbeten yatıştığı ve emekçi kitlelerinin iktidarı seçimle sıkıştırdığı bir sırada giriştikleri şiddet hareketlerine, örneğin Quartier Latin'de bizzat öğrenci kılığına, hattâ Hippy kılığına girmiş sivil polislerin de katıldığı olaylardan sonra mahkemeler tarafından tesbit edilmiştir.

«Öte yandan, hakim çevreler, basını, radyosu, polisi ve bütün propaganda araçlarıyla Sauvageot, Geismar ve Cohn-Bendit'lerin sırtını sıvazlarken, dün olduğu gibi bugün de tüm güçleriyle emekçilerin örgütlerine saldırmaktadırlar.»

Olayların gelişimi karşısında, bilimsel sosyalizme dayanan emekçi örgütlerinin Gauchist'lere yönelttikleri bu suçlamalara hak vermemek mümkün değildir. Ancak unutulmaması gerekir ki, emekçi kitleleri adına hareket eden siyasal ve sendikal örgütlerin bürokratik ve zaman zaman devrimcilikten uzaklaşan tutumu da, aslında bir çıkaryol olmayan gauchiste hareketlere gelişme imkanı sağlamaktadır. Cohn-Bendit'in bu kitabı, gauchiste'lerin emekçi örgütlerinin hangi zaaflarından yararlandıklarını ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Bu itibarla, Cohn-Bendit'in bu örgütlere yönelttiği eleştirilerin de öğrenilmesi ve bunları da dikkate alarak emekçi sınıfların örgütlü hareketinin devrimci niteliğini yitirmesi ihtimaline karşı gerekli tedbirlerin alınması zorunludur. Cohn-Bendit'in bu kitabıyla, karşıt görüş olarak aynı ciltte yayınladığımız Jacques Duclos'un kitabını birlikte okumak, bu bakımdan yararlı olacaktır.

BÖLÜM BİR

Fransa'daki
Stalin Demokrasisi
ve Sınıf Çatışması

1 | Giriş

«Stalinizmin teorik ve pratik olarak açıkta bırakılması, gelecekteki devrim örgütlerinin temel ödevi olmalıdır.»

De la misère en milieu étudiant

«Bu olaylar sırasında... Komünist Partisi, bir düzen ve siyasal sağduyu partisi olarak görünmüştür.»

Waldeck - Rochet, Fransız Komünist Partisi
Genel Sekreteri

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki devrim hareketi, nasıl Sosyal Demokrat Parti'nin bünyesi incelenmeden anlaşılmazsa, Fransız devrim hareketinin yeniden doğuşu da, Fransız Komünist Partisi'nin rolü incelenmeden kavranılamaz. Bugün, işçilerin büyük çoğunluğu için, Fransa'daki Sosyal Demokratların rolü açık seçiktir : Dördüncü Cumhuriyet sırasında çeşitli hükümetlerde görev almış olmaları, Cezayir Savaşı sırasında aldıkları açık karşı

devrimci tutumları, burjuvaziyle devamlı taviz ve anlaşma içinde olmaları ve burjuvazinin birer «sadık hizmetkarı» (Leon Blum) olarak çalışmaları, Sosyal Demokratları, istismar edilen büyük kitleden uzaklaştırmış ve yabancılaştırmıştır. Eğer sosyal demokrasi hâlâ ölmemişse, bunun tek nedeni, binlerce işçiyi bu görüşün kucağına atmış olan Stalinizmdir.

Eğer işçilerin hepsi, Fransız Komünist Partisi'nin ve onun yönetimindeki CGT'nin gerçek niteliğini bilmiş olsalar, tek kişi kalmamacasına partiden koparlardı. Ve eğer bu davranış, bir gerçek devrimci eyleme yol açarsa, tamamen olumlu bir hareket olurdu. Bugünkü durumda, yıllar öncesinden başlamış olan çözülme, pasif kalmış ve sonuçları bakımından olumsuz olmuştur. İşçiler kafalarıyla değil, ayaklarıyla oy kullanmışlardır. Mayıs buhranı, bu manzarada büyük değişiklikler yapmıştır. Bu buhran, sadece parti saflarını biraz daha boşaltmakla kalmamış, aynı zamanda partidekiler arasında nisbeten sınıf bilincine varmış olanları, bir yeni, devrimci düzeye getirmiştir. Eğer bu kitap, bu konuda herhangi bir yarar sağlayacaksa, boşuna yazılmamış demektir.

2 | Mayıs ve Haziran'da Komünist Partisi

Fransız Komünist Partisi'nin tarihçesine göz atarsak, 1968'de oynadığı «kurtarıcı olmayan» (unsavoury) rolün pek de yeni olmadığını görürüz. Komünist Partisi (çok değişik ortamlarda olmakla beraber) tıpatıp aynı olmasa bile, 1968'deki tutumunun çok benzeri bir davranışı bundan önceki iki olayda daha göstermiştir : 1936'da ve 1945'te. Bu da raslantı değildir.

Fransız Komünist Partisi, genellikle, Lenin ideolojisinden sözlerle, seçimler ve reformist tutum konusundaki uygulamalarını birleştirerek iki ayrı sesle konuşmayı adet edinmiş bir partidir. Mayıs ve Haziran'daki uygulamaları da bunu doğrulamıştır. Bu durumu belki de en iyi gösteren, devrim hareketinin üç ayrı kanadına karşı tutumu olmuştur : Üniversitelere, genel oturma grevlerine ve yeni seçimlere gidilmesine karşı aldığı tavır, sırasıyla Georges Marchais'in 3 Mayıs tarihli L'Humanité'deki

yazısında, Seguy'un 14 ve 15 Haziran'daki raporlarında ve Waldeck - Rochet'nin 21 Haziran'da televizyonda yaptığı seçim konuşmasında belirgin olarak görülmüştür.

■ Komünist Partisi ve Üniversitelerdeki Devrim Hareketi

Birkaç yıldır, Fransız Komünist Partisi, «solcu küçük gruplar»ın faaliyetini diline dolamıştı. Ama bunlara pek de fazla önem verdiği yoktu. Fransız Komünist Partisi'nin ikinci adamı Georges Marchais, bu görüşle, 1967 Ocak ayında, Komünist Partisi'nin 28. Kongre'sinde «basının ve diğer propaganda araçlarının, bu küçük grupları yoktan var etme çabasında olduklarını» söylüyordu.

Zaman zaman komünist basın, bu grupların sayıca ne kadar güçsüz olduklarını belirten yazılar yayınlıyordu. Ama 3 Mayıs 1968'de, bu tutum tamamen tersine döndü. Oysa, o günlerde, üniversite hareketi henüz yeni yeni doğuyordu.

Marchais bu konuda şu iddiaları ileri sürüyordu: «Birkaç yüz öğrenciden meydana gelen bu grupçuklar, aralarındaki bütün çelişkilere rağmen, Alman anarşisti Cohn-Bendit'in başını çektiği ve 22 Mart Hareketi dedikleri bir hareket içinde birleşmişlerdir...»

Marchais'nin bam teline basan, 22 Mart hareketindeki beraberliğin yarattığı tehlike ve bu hareketin geçirmiş olduğu niteliksel değişimin farkına varması olmuştu. «Hareketin başını bir Alman anarşistin çektiği» yolundaki damgalama, yetkili makamların arayıp da bulamadıkları ve bu yüzden de dört elle sarıldıkları bir sebep oldu. Aslında, ha-

reketimizin temel inançlarından biri, hiçbir lidere ihtiyacımız olmadığıdır. Oysa bu fikir, Marchais ve bütün onun gibi olan bürokratlar tarafından afaroz edilmiş bir görüştür. Böylelikle, hareketimize sadece bir lider yamanmış olmakla kalmıyor, aynı zamanda bu lider, Komünist Partisi'nin katıksız Fransız yöneticilerinin tersine, elin gavuru olarak ortaya çıkıyordu. Aşırı sağın yayın organı **Minute**, bir «Alman Yahudisi»nden söz etmekle, tanımlamayı daha kesin ve doğru bir biçime sokmuştu. Herhalükarda, devrim hareketine katılmış olan yada katıldığından kuşkulanan bütün yabancıların, gerek aydınlar, gerekse işçiler olsun, tümünün Fransa'dan çıkarılmasıyla sonuçlanan, o «aramıza yabancı girmesin» korkusuyla girişilen cadı avında Fransız Komünist Partisi'nin büyük katkısı ve sorumluluğu vardır.

«Öğrenci kitesinin öz çıkarlarını köstekleyen ve faşist kışkırtıcıları sevindiren bir tutumla, öğrenciler arasına fesat sokmaları yetmiyormuş gibi, bu düzme devrimciler, şimdi de işçi sınıfına ders verebileceklerini düşünmek küstahlığında bulunuyorlar. Bunlar, fabrikalarımıza sızmışlar, yabancı işçilerin kaldığı yatakhanelere girmişler, propaganda broşürleri dağıtmışlardır.»

Asıl tehlike, Komünist Partisi ile CGT'nin bütün güçlerini seferber edecekleri asıl tehlike anlaşılıyordu : Bu, devrimci öğrencilerle, işçi sınıfı arasındaki birlikti. Marchais, bu birliği ancak «ders» biçiminde görebiliyordu, çünkü, Komünist Partisi'nin işçi sınıfı ile olan ilişkileri sadece bu çerçevede içinde kalıyordu. Parti, üniversite içindeki öğrenci faaliyetlerine göz yummaya kararlıydı; kararlı olmayıp da ne yapacaktı ki, bunların önüne geçmesine im-

kan yoktu zaten. Komünistlerin taraftar sağlama yolundaki bütün çabalarına rağmen, UEC (Komünist Öğrenci Birliği) can çekişiyordu. Üyeleri azdı ve «örgütlü olmayan» öğrenciler üzerinde etkisi de hemen hemen yoktu. Devrimci gruplara gelince, bunlar, hiçbir şekilde «taahhüt altına girmemiş» öğrenci kitlesini, yani arasından geldikleri ve tekrar arasına dönmeye can attıkları burjuvazi saflarında ve devlet hizmetinde ekonomik, siyasal ve ideolojik birer lider olma amacıyla sınavlarını vermekten başka şey düşünmeyen öğrencileri temsil ettiği iddiasında değildi. Devrimci grupların amacı, üniversitenin gerek kuruluşu ve gerekse işleyişi bakımından bir burjuva kurumu olduğunu ortaya çıkarmaktı. Marchais de bu konuda aynı iddiaları ile ri sürüyor, ancak sözleri başaşağı çevirerek şöyle diyordu : «Bu 'devrimcilerin' çoğunun, endüstri baronlarının çocukları olduğunu, işçi sınıfından gelenleri hakir gördüğünü ve babacıklarının işlerinin başına geçtikleri anda bu devrim ateşlerinin sönmüş, işçileri kapitalizmin alışılmış usulleriyle istismar edeceklerini anladıktan sonra, bunların düşündüklerine ve yaptıklarına gülmekten başka bir karşılık vermiyoruz.»

Marchais, böyle demekle, üniversitenin bir ayrıcalıklar merkezi olduğunu kabul ediyor ve bu sınıfsal kuruluşun, işçilerle öğrenciler arasında kaçınılmaz bir uçuruma yol açacağı düşüncesine kapılıyordu. Mamafih bu görüş, ne Marchais'yi ve ne de partiyi, «öğrenci kitlesi»ni, yani babacıklarının işinin başına geçecek olanları, kendi sınıflarıyla bütün ilişkilerini koparmış devrimci öğrencilere karşı savunmaktan alakoyumuyordu. Devrimci öğrencilerden büyük kısmının, hele hele devrim mesajlarına ku-

lak tıkanığı takdirde, burjuvaziyle uyuşması kuvvetle muhtemeldir. Bu, sadece üniversite sınırları içinde kalmaya mahkum edilen bir devrimci hareketin ne kadar güçsüz olduğunu göstermekten başka birşeye yaramaz. Herhalükarda, bugünkü üniversitelerin başlıca görevi, öğrenciyi sosyal hiyerarşi içinde bir yere uydurmaktır ve ancak toplum radikal bir değışme geçirdiği takdirde, bu durum da değışebilir. Bütün devrimci öğrenciler bunun farkına varmışlar ve bu yüzden de, işçi sınıfı ile bir beraberlik kurmanın önemini anlamışlardır. Aramızdaki ayrımlar, sadece bu beraberliğin kuruluş biçimleriyle ilgili görüş farklarıdır.

«Ne olursa olsun, bunların, işçiler ve özellikle genç işçiler arasına nifak, şüphe ve güvensizlik tohumları atma yolundaki zararlı faaliyetlerini küçümsemememiz gerekir.»

Marchais, öğrencilerle işçilerin gittikçe birbirlerine yaklaştıklarını farketmişti, hem de ta 3 Mayıs'ta! Tehlike gerçekten öylesine büyüktü ki, şu uyarda bulunmaktan kendini alamadı: «Bu düzmece devrimcilerin maskelerini tamamen sıyırap atmak gerekir, çünkü bunlar, aslında de Gaulle'cü otoritelerin ve büyük kapitalist tekellerin çıkarlarına hizmet etmektedirler. Bize düşen en büyük ödev, devrimci sözler ardına gizlenerek, demokratik gelişimi baltalamaya çalışan bu solcu gruplarla mücadele etmek ve bunları aramızdan söküp atmaktır.»

Ancak, ellerinden geleni ardlarına komadıkları halde, komünist öğrenciler, solcuları tecrit etmeyi başaramadılar. Üstelik, kendileri üniversite içinde yapayalnız kalıp, bir köşeye çekildiler. UNEF'in (Milli Fransız Öğrenci Birliği'nin) hâlâ UEC'nin (Komünist Öğrenci Birliği'nin) kontrolünde oldu-

ğu birkaç şehirde ayaklanma başlar başlamaz UEC bir gece içinde öğrenciler üzerindeki etkisini ve Birlik'teki üstün durumunu kaybetti. Örneğin Rouen'de, SNESUP (Üniversite Üyeleri Birliği) ve UNEF milli komiteleri, Sorbonne'un kapatılmasına karşı harekete geçerek genel grev çağrısında bulunduktan sonra, SNESUP'un mahalli şubesi olan AGER, bu karara uymayı kabul etmedi. Bunun üzerine devrimci öğrencilerle komünist olmayan öğretim üyeleri, grev komiteleri seçimine gittiler ve bu komiteler, komünistlere şiddetle hücum etti. Üniversitenin dolaylarındaki Cléon'da bulunan Renault fabrikasının işgalinden sonra, işçiler, üniversiteye gelerek derslere katıldılar ve sonra, CGT yöneticilerini yuhaladılar. Böylelikle, Fransız Komünist Partisi, devrimci öğrencileri tecrit edip bir başlarına bırakmak isterken, kazdığı kuyuya kendisi düştü. «Öğrenci kitlesi»ne kur yapılmak istendi, ama bu yolda harcanan sözler bir kulaktan girip ötekenden çıktı. Harekete katılmamış olan öğrenciler, ya mücadele süresi içinde devrimcilerin yanında yer aldılar, yada inanmış birer reaksiyoner durumda olanların yaptığı gibi, Komünist Partisi'nden başka her tarafa yöneldiler. UEC, itici bir nitelikteydi. Bazıları, UEC'nin devrimcilik iddialarından çekindiği için bu birliğe katılmıyor, diğerleri ise, bu iddiaların asılsız olduğunu ve UEC'nin devrimciliğin yanından bile geçmediğini bildikleri için ondan uzak duruyorlardı. UEC, mücadelenin başından sonuna kadar, öğrencileri yollarından saptırmaya ve devrimci eğilimlerini bastırmaya çalıştı. Bunu sağlamak için, yetkili makamlarla işbirliği yaparak sınavlar umacısını ortaya attı ve bunu, öğrencilerin kafasında parçalanacak bir sopa gibi göstermeye çalıştı.

Solcuların, de Gaulle'cülere ve faşistlere misilleme yapmak için koz verdikleri ve bu yolla onlara hizmet ettikleri iftirası, en çok kullanılan yalan oldu. Bütün işçilerin pek iyi bildikleri gibi, her türlü devrim hareketi, yetkili makamların, devletin ve işverenlerin direnci ile karşılaşır ve bunlar, kendilerini öylesine bir tehlike ve tehdit karşısında sanırlar ki, resmi baskı organlarına ek olarak, faşistleri de imdada çağırırlar. Faşistlerle çatışmamak için bir tek yol vardır . O da, ilk planda, kapitalist sisteme hücum etmemektir. Komünist Partisi'nin, «demokratik güçler» diye iltifat ettiği orta sınıflara gelince, bunlar daima güçlüden yana olurlar. Başlangıçta devrimci metodlardan ürkseler bile, devrimciler üstün geldiği anda onlardan yana ve karşı devrimciler kazandığı anda da, karşı devrimcilerden yana olurlar. Ama herhalükarda, bunlar faal bir rol oynamazlar, ancak ve ancak, büyük ekonomik buhranlar patlak verdiği takdirde, umutsuzluk içinde sokaklara dökülürler. Yalnız unutulmaması gerekir ki, büyük ekonomik buhranlar, sadece orta sınıfı etkilemez, işçi sınıfının da belini daha çok büker. Bu yüzden, orta sınıfların göstereceği tepki, doğrudan doğruya işçi sınıfı ayaklanmasının başarısına yada başarısızlığına bağlıdır.

Almanya'da, gerek stalincilerin ve gerekse reformcuların tutarsız politikaları, işçi sınıfı hareketini bölmüş ve tamamen dağılmasına yol açmış, bunun sonunda da, orta sınıflar, kendilerini Hitler'in kucagına atmışlardır.

Bunun tersine olarak, 1968 Mayısında, Fransa'da devrim potansiyeli henüz mevcuttu ve öğrenci hareketi yayıldıkça, L'Humanité'nin sözlerini papağan gibi tekrarlamayan işçi grupları, bu hare-

keti ilgi ve sempatiyle izlediler. İşçiler, «Nihayet, sınıf mücadelesinin kesin sonuca ulaşacağı saate yaklaştıkça, egemen sınıfın içinde, yada daha doğrusu toplumun tümünde işleyen çözülme sürecinin öylesine şiddetli, çarpıcı bir niteliğe bürüneceğini ve egemen sınıfın küçük bir bölümünün kendini bu sınıftan koparacağını ve devrimci sınıfa, geleceği elinde tutan sınıfa katılacağını» (Karl Marx) anlamak için komünist manifestosuna gerek duymuyorlardı.

■ Genel Grevin Komünistlerce Çözümleşi

13 Mayıs'taki genel grevle birlikte, hareketin ikinci dönemi başlamış oldu, yani işçi sınıfı mücadeleye katıldı. Komünistlerin buna verdikleri karşılık, CGT'nin ağzında dile geldi. CGT'nin genel sekreteri Seguy, Fransız Komünist Partisi Politbüro'sunun bir üyesiydi. Şimdi, Seguy'ün 13 ve 14 Haziran'da, CGT Ulusal Yönetim Kurulu'na verdiği raporu inceleyeceğiz.

Seguy'ün ileri sürdükleri, gerek üzerinde ısrarla durduğu konular ve gerekse, üzerinde hiç durmadan atlayıp geçtiği konular açısından çok ilgi çekicidir. Seguy'ün raporu, herkese zaten bildiği bir şey gibi görünen, ancak birkaç kişinin aynı sonucu çıkaracakları bir haberle başlıyordu :

«Şu anda, Fransa'nın sosyal tarihinde şimdiye kadar eşi görülmemiş olan bir olaya tanıklık etmekteyiz : Yaklaşık olarak on milyon işçi, bir genel oturma grevine gitmişlerdir.»

Aslında, bu olaylar, öyle denildiği gibi hiç de

eşi görülmemiş olaylar değildi. Buna benzer genel grevler, 1936 mayıs ve haziranında ve 1953 ağustosunda da yapılmıştı. Ancak, o grevlere bu kadar çok sayıda işçi katılmadığı doğrudur. Ve Seguy, hareketin büyük gücü ile partinin kabul etmeyi göze aldığı etkisiz sonuçlar arasındaki zıtlık başına çöreklenmesin diye, şu iddiada bulunmayı yeğ tuttu : «Bütün bu olanları, Fransa'nın ekonomik ve sosyal durumu konusundaki 36. Federal Kongre'ye sunduğumuz etraflı çözümlemede belirtmiş ve olabilecekleri önceden sezmiştik.» Bu kongre ise, bütün diğer kongrelerden farklı birşey getirmemiş ve kapitalizmin işçi sınıfını ezdiği söz konusu edilmekle kalmıştı. Kongrede söylenenler şu yoldaydı : «Ekonomik ve sosyal tutumları giderek artan bir hoşnutsuzluğa ve buna bağlı olarak giderek artan bir karşıtığa yol açmaktadır. Bunun sonucunda, işçiler, kendi ortak çıkarlarının bilincine varmakta, mücadelelerini koordine etmekte ve daha geniş görüş alanları kazanmaktadırlar.»

CGT Sekreteri Krasucki, birkaç yıl önce, 34. Federal Kongre'de hemen hemen aynı şeyleri söylemişti: «Karşıtlığın büyümesi ve birliğin gelişmesi, yeni bir durum yaratmış ve bütün işçilerle demokratlara, olumlu ve teşvik edici yeni ufuklar açmıştır.» Demek oluyor ki, her kongre, «daha büyük mücadele için yeni ufuklar ve imkanlar yaratıldığını» görmektedir. Ancak bu imkanlar, «tekellere» ve «kişisel iktidara» karşı olduğu kadar, burjuvaziye ve kapitalist devlete karşı değildir. Sözün kısası, Seguy, «bütün olacakları önceden görmüş» olabilir. Ancak önceden görüp tahmin edemediği tek şey, genel grev (yani, «herkesin bildiği gibi» çok eskiden öldüğü sanılan «sendikacılığa karşı olma» efsanesinin

gerçekleşmesi) olmuştur. Seguy, hükümetin aldığı keyfi tedbirlere ve çıkarılan keyfi kanunlara karşı yapılan yirmidört saatlik grevleri ve Bordeaux'daki Dassault Hava Tesisinde, Lyon'daki Rhodiaceta fabrikasında ve Saint-Nazaire'deki Atlantique işletmelerinde yer alan «daha şiddetli» hareketleri hatırlatmış ve bunların «tümünün genel huzursuzluğun birer belirtisi ve gelecekte patlak verecek olan olayların aşikar habercileri» olduğunu söylemiştir. Ancak, bütün bunlardan söz ederken, bu hareketler boyunca solcuların seslerini yükseltmiş olduklarını, bu hareketlerin bir genel greve dönüştürülmesini istediklerini ve işçi sınıfının yetkili makamlarla mücadeleye girmeye hazır olduğunu belirttiklerini unutmuş görünmek, Seguy'ün fazlasıyla işine gelmiştir. Resmi komünist cevabı daima aynı olmuştur : «Siz isteklerinizi, hayallerinizi gerçekmiş gibi görüyorsunuz; işçi sınıfı henüz harekete geçmeye hazır değildir.» CGT'nin temel stratejisi, genel grev çağrılarına karşı koymak ve mücadeleyi mahalli düzeyde tutmaya çalışmak olmuştur. Yani, politikanın acemi çaylakları, genel grevin an meselesi olduğunu «önceden gördükleri» halde, CGT, bu grevin patlak vermemesi için «önceden elinden geleni yapmıştır».

CGT'nin bu yoldaki davranışı da ilk değildir. Örneğin 1953'te, maden işçileri (1 Mart'tan 4 Nisan'a kadar) bir aydan fazla süreyle grev yaptıkları ve Fransa'nın her yanındaki işçiler de onları destekledikleri zaman, CGT, işçilerin mücadeleye henüz hazır olmadıkları gerekçesiyle, mücadeleyi siyasal alandan, mali konulara kaydırmıştır. Ve sonunda, işçiler peşpeşe yapılan gürültülü mitinglerde, liderlerinin kendilerini sattığını haykırarak haykırarak,

işbaşı yapmak zorunda kalmışlardır. CGT'nin Maden İşçileri Bölümü Sekreteri olan Delfosse ise, işçileri şöyle suçlamıştır : «Siz nankör birer budalasınsınız. Grevin başından sonuna kadar, bizler sizin yanınızda yer aldık.» FO'dan (İşçi Gücü) Berthelin de söze karışmıştır : «Mitingleri karıştıran birkaç kişi, de Gaulle'cülere satılmıştır.» CFTC'den Sauty ise işçilere şöyle seslenmiştir : «Yarın herkes işi bırakacak olsa bile, ertesi gün, bunların sayısı azalacak ve daha da ertesi gün, ortalıkta kimse kalmayacaktır.» Ancak, bu baltalama hareketlerinde asıl aslan payı, şu sözlerle Berthelin'e aittir : «İsyancıların arasında, hayatlarında greve katılmamış, grevin ne olduğunu bilmeyen ve grevle her istediklerini elde edebileceklerini sanan büyük sayıda delikanlılar vardır.» Yani, genç işçilerin militan tutumu, cehaletten ve tecrübesizlikten başka birşey değildir, demeye getirmiştir sözü. Bu işçilerin, sendika hareketine sırt çevirmelerine hiç de şaşmamak gerek!

Yıllar boyu, sendika liderleri, işçilerin mücadelesini kendi bürokratik çıkarları için kullanmaktan başka birşey yapmamışlardır. Seguy, 1968 tarihli raporunda, «Bu hareketler kendiliğinden olmadı.» diyerek övündü; çünkü bu bürokratları en çok korkutan şey, kendiliğinden oluşan ve gelişen hareketlerdir. Böylesi bir hareket, onların mahvı demektir. Şurası mutlak ki, hiç kimse tutup da, herhangi bir hareketin, daha önceki mücadelelerle hiçbir bağlantısı olmadığını iddia edemez. Bu açıdan ele alındığında, hiçbir hareket kendiliğinden doğma, yani tarihe aykırı bir hareket değildir. İşçi sınıfının kendiliğinden harekete geçmesi derken, doğrudan doğruya harekete geçme yeteneğinden ve kendilerini proletaryanın önderi olarak gören bütün büyük yada

küçük «lider»lerin isteklerine rağmen ve hattâ bu isteklere karşı olarak kendi mücadele metodlarını kullanma yeteneklerinden söz etmek istiyoruz. «Rus kitlelerinin mücadelesinde, kendiliğinden oluşan hareketin önemi, Rus proleteryanının «cahil» olması bakımından değil, devrimlerin öğretmenler tarafından yönetilemeyeceği gerçeği bakımından büyük değer taşımaktadır.» (Rosa Luxemburg - Genel Grev)

Bu yüzden, «kendiliğinden» derken, «öncesi olmayan» demek istemiyoruz, bizim sözünü ettiğimiz anlamda, «kendiliğinden» demek, «cevaz verilmemiş» demektir ki, bu açıdan ele alındığında, Fransa'daki son grevler, tamamen «kendiliğinden» oluşmuş hareketlerdir. Bu hareket, sendikaların engellemesine fırsat vermeden, ordan oraya sıçrayan bir yangın gibi yayıldı. Sendikaların 13 Mayıs'ta düzenledikleri «resmi» greve gelince, bunun amacını Seguy şöyle açıkladı : «13 Mayıs, aynı zamanda, anarşistlere, bu hareketin başına geçmek gibi boş bir umuda kapılmış olan kıskırtıcılara da büyük bir darbe oldu.» Oysa, aslında işler çok değişti. Hareketi önleyemeyen CGT, bu sefer hareketin başına geçmek, daha doğrusu başsız bırakmak çabasına düşmüştü. «İki gün sonra (15 Mayıs'ta), savaşın sonuna çok daha fazla yaklaşan bir döneme girme imkanının yaratıldığını görerek (bu savaşın öğrenciler tarafından başlatılmış olduğundan hiç söz etmiyor Seguy), militanlarımıza (Seguy'ün militanlarına) haber saldı ve mücadelenin belirli bir düzene sokulması ve koordinasyon ile etkinliğin sağlanması bakımından kendilerinin sorumlu olduğunu bildirdik.» Bu üstü kapalı sözler hiç kimseyi aldatmadı. Çünkü, daha bir gün önce, yani 14 Mayıs'ta, Nantes'daki Sud-Aviation tesislerini işçiler işgal ettiği ve işletme yö-

neticisini bürosunda kapalı tuttuğu sırada, Seguy, asıl militanları radyo kanalıyla lanetlemişti. Gerçekten de, oturma grevi fikri, CGT'den gelmemişti, bu yüzden de bu greve karşı çıkıyorlardı.

Mamafih, oturma grevi, yıllardır reformist liderlere karşı olmakla ün salmış bulunan mahalli FO (CGT Komünistlerin eline geçtikten sonra, bundan ayrılmış olan üçüncü büyük sendika-İşçi Gücü) tarafından onaylanıp desteklendi. Bu yüzden, Nantes'daki Sud-Aviation tesislerinin, oturma grevine geçen ilk işletme olması raslantısal değildir. CGT, 17 Mayıs'a kadar federal komiteyi toplantıya çağırmadı. Oysa, ayın 15'inde Cléon'daki Renault fabrikası işgal edilmiş, 16'sında Flins ve Boulogne-Billancourt'taki Renault fabrikalarının işgali bu olayı izlemiş ve ayın 17'sinde de Rhodiaceta diğerlerine katılmıştı. Bütün bunlar, CGT'nin destek ve teşviki olmaksızın gerçekleştirilmişti. Seguy'ün üzerinde durduğu tek grev Billancourt'taki oldu ve ondan da şöyle söz etti: «Boulogne - Billancourt'taki işçiler, CGT görevlilerinin tecrübeli liderliği altında, CGT öğütlerinin etken bir uygulamasına örnek olmuşlardır.»

Tabii ki, bu baştan aşağı düzmeceydi. Fabrikadaki işçiler ve dışardaki gözlemcilerin tümü, greve genç işçilerin kendiliklerinden başladığı konusunda fikir birliğindeydiler. Seguy da pekala biliyordu bunu. Hele sadık bendeleri, bir genel taarruz emri almadıkları halde, kendilerini birden cephe hattında görünce ne kadar şaşırıldıklarını açıkça söylemekten hiç çekinmiyorlardı.

«Alt tabaka, sendikaları çığneyip geçmişti. Çeşitli gözlemciler bunun böyle olduğunu iddia ediyorlardı. Ancak bunlar, ya gerçekten olup bitenleri bil-

miyorlardı, yada taktiklerimizin başarısından öfke duyuyor ve bizi kıskanıyorlardı.» Bakın hele. Akli başında bir insan için «CGT taktiklerini kıskanmak» en son akla gelebilecek birşeydir ve Seguy'ün herşey olup bittikten sonra, olayları kendine yontarak yorumlaması da kimseyi kandıramaz. Aslında, defalarca belirtmeye çalıştığım gibi, CGT, işçilerin hareketini başlatmak şöyle dursun, böyle bir hareketin başlayacağını bile sezmedi. Üniversitelerde Komünist Partisi dolaysız hareketleri engellemeye çalıştı ve kendi öğrenci örgütünü parçalamış olmanın bedelini oldukça pahalı ödedi. CGT, aynı taktikleri fabrikalarda uygulamaya kalkınca, o da kendi idam fermanını kendi elleriyle imzalamış oldu. Çünkü binlerce CGT üyesi, tam işe yarayacakları anda ortadan kaybolan devamlı görevliler bulundurmanın gerekli olup olmadığını kendi kendine sormaya başladı.

Ama Seguy bu kadarla da yetinmedi; Partiyi bir yana bırakıp, neden genel greve gidilmiş olduğunu açıklamak gereğini duydu: «Sınıf mücadelesi kritik bir safhaya girince, bazı şüpheli unsurlar (ki bunların çoğunu hain olarak adlandırabiliriz), işçi sınıfının iktidara geçebileceği anı elden kaçırdığımızı ileri sürerek bize hakaret edebilme cüretini göstermişlerdir.» Görülüyor ki, Seguy bile, sınıf mücadelesinin çok belirgin olduğunu ve işçilerin zaferinin an meselesi olduğunu söylemek zorunda kalmıştır. Ne yazık ki, Seguy'ün bozguncuları, bu hareketin devrimci potansiyeli konusunda kuşklar uyandırmışlardır. Öğrenciler ve öğretim üyeleri, her yanda devletin gücüne karşı koyarlar ve meydan okurlarken, işçiler, kendilerinin ne beklediklerini sormaya başlamışlardır. İşçiler, üniversitelerde reform ya-

panların ve yeni karar merkezleri yaratanların, bir bakanlık komitesi olmayıp, öğrenciler ve öğretim üyeleri olduğunu farketmişlerdir. Üniversitelerdeki devlet temsilcileri, yani yöneticiler bir yana itilmiş ve rektörleri, polisten başka destekleyen kimse kalmamıştır.

Böylelikle devlet, asıl yerine getirilmiş, yani bir polis görevlisi durumuna düşürülmüştür. Ama Seguy, bunu dahi görmekten acizdir :

«Aslına bakılırsa, herkesin bildiği gibi ciddi ve sorumluluklarını müdrik militanlardan meydana gelmiş olan Federal Komite'de ve Yönetim Komitesi'nde, devrim saatinin gelip çattığı, yada böyle bir ihtimal var olduğu konusunda herhangi bir kuşku uyanmamıştır.»

Bu «ciddi ve sorumluluklarını müdrik militanların» isteyebileceği ve düşünebileceği en son şey, gerçeğin ta kendisidir. Aslında, bütün bu olanlar Federal Komite'ye büyük yük yüklemiş ve Seguy, ne derece devrimci bir hava olursa olsun, mevcut durumun topyekun bir ayaklanmaya yol açmayacağı konusunda komiteyi ikna etmekte zorluk çekmiştir. Seguy buna değgin olarak şöyle demiştir : «Hayır, on milyon işçi iktidar peşinde koşmuyordu, onların istedikleri sadece daha iyi hayat ve daha iyi çalışma şartlarıydı.»

İş ona kaldıysa, ne Fransız devrimi, ne de Rus devrimi, iktidar hırsı için, yada toplumu radikal bir değişmeye sokmak için başlatılmamıştır. Rus işçilerinin, 1917 şubatında tek istedikleri ekmek ve barış olmuştur. Nitekim, işçi şûraları kurmuşlar ve bu şûralar, sekiz aydan fazla bir süre boyunca devlet mekanizması ve kapitalist sınıfla bir arada varlıklarını sürdürmüşlerdir. Kıyam, 1917 ekimine, yani

devrimin başlangıcından sekiz ay sonrasına kadar gerçekten başlamamıştır. Ama, CGT'nin aklınca, ücret artışı istemekle, iktidara geçmeyi istemek arasında hiçbir ara safha yoktur. İktidar meselesi hiç ortaya atılmayacaktı demiyoruz (sosyalizm bir günde kurulmaz); ama diyoruz ki; taban komitelerinin kurulması, yani sendikaların yada işverenlerin eyvallahını beklemeden anında karar verecek komitelerin ortaya çıkışı, işçilerin bütün ekonomiyi kontrol etmeleriyle sonuçlanacak bir yolun ilk adımı idi.

Her halükarda, bir ordu ve polis gücü bulunması bahanesiyle devrimci tutumu bir yana atmak demek, kanuni ve parlamanter yolla bile olsa, toplumun herhangi bir radikal değişim geçirmesine karşı çıkmak demektir. Çünkü, patronların, seçim sandıkları başındaki yenilgilerinde dahi, ordudan medet umacakları gün gibi açıktır. 1958'de bir askeri darbeden korktukları için değil midir ki, sol çoğunluğun bulunduğu bir grup de Gaulle'ü iş başına getirmiştir? Eğer ordu, grev yapan milyonlarca işçiye ateş açmaya hazırsa, solun dörtüyz kadar kahraman milletvekiline de (ki bu rakam azami bir sayıdır) ateş etmekte bir an bile tereddüt etmez.

«Olmayacak bir faraziyeyle, sendika olarak bize düşen rolü unuttuğumuzu ve karşımızdaki bozguncuların «midevi istekler» (1) diye hakir gördükleri temel isteklerimizden bir an için vazgeçtiğimizi, birer devrim generali durumuna geldiğimizi düşünelim, işçilerin o pek değerli güvenlerini bir vuruşta kaybetmiş oluruz.»

Bizim tek hakir gördüğümüz şey, CGT'nin, bir

(1) Kitapta «midevi» karşılığı «alimentary», «temel» karşılığı «elementary» yerine kullanılarak bir kelime oyunu yapılmıştır. (Ç. N.)

karşı devrimin generali rolünde karşımıza çıkışı olmuştur. Ve asıl «olmayacak faraziye», CGT'nin, «işçilerin o pek değerli güvenlerine hâlâ sahip olduğu» inancıdır. Biz hiçbir zaman, işçilerin «temel» yada «midevi isteklerini» küçümsemedik; bizim bütün kuşku ve endişemiz, bu isteklerin öne sürülmesi için, bunları elde etmek üzere taarruza geçmek için, kapitalist sisteme saldırmak için, yada kapitalist sistemin yol açtığı sonuçlara hücum etmek için vaktin gelip gelmediği konusunda idi. Biz, hareketimizin, ücret köleliğini ortadan kaldırıp kaldıramayacağından emin değildik. Belki de, bu, temcit pilavı gibi her Mayıs Günü kutlanmasında ortaya getirilecek bir konu olmaya mahkumdu. Seguy'ün, aşağıdaki sözleri nakletmesi de bir işe yaramazdı bu bakımdan : «Sendikalar, sermaye tecavüzüne karşı birer mukavemet merkezi olarak çalışmaktadır. Sendikalar, kısmen, güçlerinin tedbirsiz ve düşünce-siz bir yolda kullanılmasından ve genellikle de, mevcut sistemi değiştirecekleri yerde, örgütlenmiş güçlerini işçi sınıfının nihai kurtuluşu için bir araç olarak kullanacakları yerde, yani ücret sisteminin tamamen ortadan kaldırılmasına çalışacak yerde, mevcut düzene karşı bir gerilla savaşı sürdürmeye kalkıştıkları için başarısızlığa uğramaktadırlar. Sendikalar, ünlü "Tam iş gününe karşı tam ücret" düsturu yerine, bayraklarının üzerine şu devrimci parolayı yazmalılar : Ücret sisteminin ilgası!» (Karl Marx-Değer, Fiat ve Kâr). Alın size, işçilerin «midevi isteklerini» hakir gören bir bozguncu daha!

CGT, yalnız «midevi istekleri»nin ötesine geçmemekle kalmadı, bu isteklerde de fedakarlıklar yaptı. Çünkü, Grenelle anlaşmasında koparılan taviz, sadece kırk saatlik iş haftası, altmış yaşında emekli-

lik hakkı ve iş kanununda değişiklikler yapılması olmuştur. İşte Seguy'ün, işçilerin baş tacı etmelerini istediği anlaşma buydu. Seguy böyle düşünmüyorsa bile, Renault tesislerinde konuşması bu anlamda yorumlandı. Nitekim, bu konuşmalar yuhalarla karşılandı. İşçiler, bürokratların hemencecik kabul ediverdikleri şeyleri reddetmekte adeta söz birliği etmiş gibiydiler. Ve grev devam etti. Thorez'in 1936'da dediği gibi, «Bir grevi durdurmasını bilmek gerekir». Bürokratlar bunu sağlayabilmek için, hareketi siyasal anlamından uzaklaştırmaya çalıştılar. Oysa, hareket, gerek kendiliğinden oluşması ve gerekse kapsamı bakımından mevcut düzenin tamamına karşı meydan okuduğu için başlangıcından itibaren siyasal bir nitelik taşıyordu. Bürokratlar, yeni genel seçimlere gidilmesini istediler. 29 Mayıs'ta komünistlerle CGT'nin yaptığı bir mitingte açıkça belirtildiği üzere, bürokratların iddiası, işçilerin kapitalist toplumu yıkmayı değil, ücretlerinin artmasını istedikleri ve işçilerin huzur ve istikrar getirecek bir parlamanter düzeni benimsedikleri yolundaydı. Burjuvazi, bu iddialara dört elle sarılıp kabul etti, Grenelle anlaşmasını imzaladı ve meclisi feshetti. Ama işçiler, greve devam ettiler. Bu şartlar altında seçim yapılmasına imkan yoktu. CGT de, greve son vermek üzere faaliyete geçti.

«Seçimler, demokrasi mücadelemize yeni ufuklar açacağından, seçimlerin normal şartlar altında yapılabilmesi için, işçilerin isteklerini karşılayarak, seçimi zafere ulaştırmak, işçilerin kendi çıkarıdır.» Federal Komite buna ilişkin olarak 5 Haziran tarihli bildirisine önemli bir madde eklemiştir. Bu madde şudur: «Temel isteklerin karşılanması halinde, işçilerin işbaşı yapma tarafı olmaları, kendi

çıkarlarındadır.» CGT, başlangıçtaki istekleri konusunda, yani çalışma haftasının kısaltılması, emeklilik yaşının indirilmesi ve iş kanununda değişiklikler yapılması konularında taviz vermiş olduğu için, ortaya attığı yeni tutum, işçilerin ne bahasına olursa olsun işbaşı yapmaları isteğinden başka birşey olmuyordu. Ve bu şartlar altında, on milyon grevciyi, kitle halinde bu çağrıya uydurmak imkansız olduğu için, CGT, sırayla her grev yerinde moral çöküntüsü yaratarak, grevi bozma yolunu seçti.

Grevi sürdürenler, «Ötekiler bizi en güç anımızda bir başımıza bırakıp çekildiler.» diye yakınıyorlardı. Binlerce işçi, «Arkadaşlarım hâlâ mücadele ederken, ben geri dönmekten utanıyorum.» diyordu. İstenildiği gibi, «kitle halinde işbaşı yapmak» hiçbir yerde gerçekleşmiyordu. Fabrikaların çoğunda, işbaşı yapmak isteyenlerin sayısı ancak yüzde elli tutuyordu. Aşağıdaki yazı, o günlerin durumunu açıklaması bakımından çok ilgi çekicidir :

«Ben öğrenci filan değilim. Bakın, bize nasıl işbaşı yaptırdıklarını anlatayım size.» Bunları söyleyenin sırtında bir RATP (Régie Autonome des Transports Parisiens) üniforması vardı. Şöyle devam etti : «Onüçüncü bölgedeki Lebrun Deposu'nda çalışıyordum. Grevin yirminci günü, yani 4 Haziran'da, CGT liderleri işbaşı emri verdiler. İsteklerimizin hiçbiri yerine getirilmemişti. Getirilmiş olsaydı bile, öteki arkadaşlarımızdan önce işbaşı yapmamız gerekirdi. Onların yanında yer almamız gerekirdi. Oylama yapıldı. Grevin devam etmesini isteyenler yüzde doksandı. CGT liderleri bu sonucu görünce ne yaptılar bilir misiniz? Çocuklarla tek tek konuştular ve öteki depoların grevi bıraktıklarını söylediler. Oylama filan yapılmadan, oylama sonuç-

ları diye uydurma bir takım rakamlar verdiler. Bunu her depoda yaptılar ve diğerlerinin işbaşı yapma fikrinde olduklarını yaydılar. Aramızdan birkaç kişi, merkez büroya gidip, olup bitenler hakkında bir açıklama istedik. Ama çok az sayıda olduğumuz için, görevliler bizi tersleyip çevirdi. Ayın 5'inde, her zaman olduğu gibi grev gözcülerimizi yerleştirdik. Ama sanki raslantı imişcesine, altı tane koca koca polis otobüsü sabahın köründe kapıya gelip dikildi. Bunlar Paris polisi ve Hazır Kuvvet ekibiydi. Hepsi de silahlıydı. Biz yine de greve devam etme kararındaydık. Nasıl olsa, halk ve öğrenciler arkamızdaydı. Korkumuz yoktu. Ama CGT görevlileri gelip, bir sürü yalan dolanla, yeni yeni vaadlerle bizi kandırdılar. Hareketi böldükten sonra, öteki depoların da işbaşı yapmasını sağladılar ve bizim moralimizi çökerttiler. Sonunda biz de, içimiz kan ağlaya ağlaya işbaşı yaptık. Çocuklardan bir kısmı oyun bozanlık etmişse, onları kim suçlayabilir? Ama ben sonuna kadar direndim; bunun sebebi de belli. RATP ile paylaşılacak kozlarım var benim.» (L'Èvènement, Temmuz - Ağustos 1968).

Mücadele yine devam etti. Örneğin metal endüstrisinin tamamı grev halindeydi. Ama artık CGT'nin bütün yapacağı, bir kenarda oturup, birbirlerinden tecrit edilmiş grevcilerin usanıp vazgeçmelerini beklemektir. Hükümetin eline de, hâlâ varolduğunu göstermek fırsatı geçmiş oluyordu. Uzun süredir, hükümetin varlığı unutulmuştu! Hıf-talardır yapamadığı şeyi, yani fabrikalara o nefret edilen CRS'i gönderme işini artık korkusuzca yapabiliirdi. Hükümet, bu denemeye Billancourt'ta girişmedi. Orası doğru. Ama Billancourt, Paris'in burnunun dibindeydi ve 30.000 işçisi vardı. Oysa,

Flins ve Sochaux gibi uzak ve ufak yerlerde, bunu pekala gerçekleştirdi. CGT şöyle diyordu : «Çoğunlukla işçilere tamamen yabancı olan solcu gruplar, ücret artışı konusundaki mücadelenin önemsiz olduğunu iddia ederek, istekleri karşılanmış olan ve işbaşı yapmayı arzu edenlere şiddetle karşı çıktılar.»

Oysa, gerçek bunun tamamen tersidir. Öğrenciler, olup bitenleri duyar duymaz soluğu Flins'de aldılar. Ama işçilere karşı çıkmak için değil. Onlarla dayanışma içinde olduklarını göstermek ve CRS'ye karşı girişilecek kavgada, işçilerin yanında yer almak için gittiler Flins'e. Öğrencilerden biri öldürüldü. Sochaux'da da iki kişinin ölümüyle sonuçlanan bir çatışma oldu. Bu üç öldürme olayı üzerine, çatışmanın kendiliğinden yayılmasını önlemek için, CGT, bir saatlik bir grev düzenlemek zorunda kaldı. «Yirmidört saatlik bir grev için kaç ölü vermemiz gerek?» diye soruyordu solcu basın. CGT şu bildiriye yayınladı : «Hükümet CRS'in (Flins'teki) fabrikaya girmesi emrini verdiği ve işçiler işbaşı yapmak üzere toplandığı sırada, kışkırtıcılıkta ne kadar usta olduğunu hergün biraz daha ispatlayan Geismar'ın liderliğindeki ve işçilere tamamen yabancı olan bir grup mitinge katıldı ve işçileri, fabrikayı yeniden işgal etmeye kandırdı. Militan bir düzende buraya çekilmiş bulunan bu gruplar, daha önce de Paris'te buna benzer davranışlarda bulunmuşlar ve işçi sınıfının can düşmanları adına çalıştıklarını açıkça göstermişlerdir.» Ve CGT, grevleri bozmakla işçi sınıfının asıl dostuna, de Gaulle'cü hükümete yaptığı yardımların haklı mükafatı olarak aşırı solun kanun dışı duruma getirilmesini istedi.

Daniel Cohn-Bendit'in ikamet izni geri alındıktan sonra dahi, Seguy hâlâ şöyle konuşuyordu :

«Başbakanın, bu adamın bir belirli uluslararası örgüte bağlı olduğunu belirtmesinden önce yaptığımız uyarıların ne kadar isabetli olduğu görülmektedir.» Gerçekten de, CGT ilk defa olarak, birşeyi önceden görmüş ve ön tedbirler almayı becermişti. Seguy, verdiği raporda, hükümetin bütün sol kanat gruplara karşı tedbirler almasında CGT'nin oynadığı rolü saklamak gereğini bile duymuyordu : «Ancak, hükümeti bu kışkırtıcılarla işbirliği yapıyor gibi göstermekle, hükümetin masumiyetini ispatlamasına ve seçim gecesi bu huzur bozucuları ortadan çekmesine fırsat vermiş olduk.»

Bu sözler, Lenin'in şu dediklerinden ne kadar da uzakta : «Hükümet, geçici kuvvetlere karşı protestoda bulunan öğrencileri huzur bozucular diye damgalamakla, onurunu kaybetmemiş olanlara açıkça meydan okumuştur. Hükümet bildirisine şöyle bir göz atın. Bu bildiri, karışıklık, düzensizlik, kargaşa, ifrat, küstahlık, kanun ve düzene uymazlık gibi sözlerle doludur. Bir yanda, suç niteliğindeki siyasal amaçlardan, siyasal protestolardan söz ediyorlar, öte yanda ise, öğrencilere disiplin dersi verilmesi gereken huzur bozucu muamelesi yapıyorlar. Hükümete bir cevap verilmesi gerek, hem yalnız öğrenciler tarafından değil... Hükümet, kamuoyuna hitap ediyor, baskıcı gücüyle övünüyor, bütün liberal isteklerle alay ediyor. Kafası işleyen, düşünen herkesin bu meydan okumaya karşı çıkması gerekir... İşçi sınıfı ezilmekte ve devamlı baskı altında tutulmaktadır. İşçi sınıfı, şu anda öğrencilerle kapışmış olan gerici kuvvetlerden, hergün daha büyük ölçüde olmak üzere nefret etmektedir. İşçi sınıfı, kendi kurtuluş savaşına başlamış bulunmaktadır! İşçi sınıfının unutmaması gereken şey, bu bü-

yük kavganın büyük yükümlülükler getireceği ve bütün halkı kurtarmadan kendisini kurtarmanın imkansız olduğudur... Hükümet öğrencilerin üstüne birliklerini salarken, olanları kayıtsızca seyreden işçiler, sosyalist adını taşımaya layık değildirler. Öğrenciler işçilere yardım etmişlerdir, şimdi de yardım etmek sırası işçilere gelmiştir!» (Lenin- **Bütün Eserleri**, Cilt IV)

Öğrenciler kurşunlanırken sadece kayıtsızca seyretmekle kalmayıp, bir de öğrencilere karşı baskıcı tedbirler alınmasını isteyen sendika bürokratlarına Lenin ne yapardı acaba? Tabii, burjuvazi, bu saygıdeğer bayları alkışlamakta hiç gecikmedi :

«Böylelikle CGT, öğrenci ayaklanması hareketine karşı kesin bir cephe almış olmaktadır. Bay Seguy'ün dünkü açıklamaları, Komünist Partisi'nin görüşlerini de yansıtmaktadır. İşin şekli değişmiştir. Bay Seguy'ün CGT'si, geçen yılki sınıf tartışmaları yerine, işini bilen yetkili kişilerin soğukkanlı ve kesin diliyle konuşmaya başlamıştır... Bay Seguy'ün demecinde sık sık tekrarlanan sözler, itidal ve sorumluluktur... Grevler uzatılacak ve muhtemelen gelecek hafta başında doruk noktasına ulaşacaktır. Sendikalar, ancak grevlerin uzatılması pahasına, devrimci öğrenci hareketini ve bu hareketin arkasındaki sorumsuz grupları bertaraf edebileceklerini ummaktadırlar.» (Le Figaro)

Hiç kuşkusuz, Seguy, «kamuoyundan» söz ederken, burjuva basınını kastediyordu : «Yaratılan kargaşa ve şiddetten huzuru bozulmuş olan, devletin ikili tutumu ve serbest davranışı karşısında şaşırılmış bulunan kamuoyu, CGT'ye, huzur ve düzeni sağlayacak bir güç gözüyle bakmaktadır.»

Burjuva huzur ve düzeni tabii!

■ Seçmen Avına Çıkış Olan Komünist Partisi

Şimdi CGT'yi bir yana bırakıp, biraz da Fransız Komünist Partisi'ne, daha doğrusu parti sözcüsü Waldeck-Rochet'ye bir göz atalım. Rochet'den söz ederken şöyle diyorlar : «Barış içinde yapılacak görüşme varken polis baskısının davet edilmesine şiddetle karşı çıkmıştır.» CGT için olduğu gibi, parti için de bütün mesele, devletle, burjuvazi ile görüşmeyi amaç edinmekten başka bir anlam taşıymıyordu. Ve bu görüşmeler kapitalist sistem çerçevesinde sınırlanacaktı.

Waldeck-Rochet şöyle diyordu :

«Son günlerde tanık olduğumuz etkili hareket sırasında, Komünist Partisi'nin benimsemiş olduğu tutum açık seçiktir : Komünist Partisi, düşünen ve çalışan Fransa'nın isteklerini savunmuştur ve bunları savunmakta devam etmektedir.» Kullanılan sözler de tutumun ne olduğunu açık seçik olarak ortaya koyuyor : Komünist Partisi'nin savunduğu, istismar edilen kitleler değil, anlı şanlı Fransa'dır. Şurası mutlak ki, Fransa, işçileri de kapsamaktadır ve Komünist Partisi «Çok uzun bir zamandır ihmal edilmiş olan isteklerin meşru yolla karşılanması için elinden geleni yapmıştır, ilerici bir parti olduğunu ispatlamıştır.» Burada geçen «meşru yolla» sözünün altı çizilmelidir. Sistemin meşru çerçevesi içinde, yani kapitalist düzende, isteklerin karşılanması için girişilecek meşru mücadele!

Bir başka deyişle, Komünist Partisi, burjuvazinin devamıyla bağdaşabilecek istekler için mücadele etmekte ve sadece bu anlamda «ilerici» davranmaktadır. Yani, Komünist Partisi'nin «ilericiliği»,

«Merkezciler»in kendilerine «ilerici ve demokrat bir parti» demelerine benzemektedir. Waldeck-Rochet'nin konuştuğu gün, merkezci lider Duhamel, «ekonomik ilerlemenin, sosyal adaletsizlik yüzünden baltalandığını» belirtmiştir.

Komünist Partisi'nin meşruiyet peşinde olduğunu ve bundan başka birşey düşünmediğini iyice kafalara sokmak için, Waldeck-Rochet şöyle devam ediyordu :

«Komünist Partisi, işçi sınıfının serbestçe kabul ettiği iş disiplini istemekle, bir düzen partisi olduğunu ortaya koymuş ve siyasal basiret örneği vermiştir.» İşçi sınıfının, politika ve endüstri liderlerince kendisine zorla kabul ettirilen disiplini, nasıl serbestçe, özgürlük içinde benimsediğini az önce gördük. Ama hiç kimse, Rochet'nin «Komünist Partisi'nin bir düzen partisi olduğu» yolundaki sözlerine birşey diyemez. Gerçekten de Komünist Partisi, kendi yönettiği CGT ile elele, Fransa'nın her yanında düzenin yeniden kurulması için çalışmıştır. Tabii burjuva düzeninin! Bunu sağlamak için de, önce solcular, yani «huzur bozucu gruplar» ile ve daha sonra binlerce işçiyle büyük bir kavgaya girmiştir. «Sağduyu ve tecrübe sahibi insanlar olan komünist militanlar, kışkırtmaları önlemek için ellerinden geleni yapmışlardır.»

Partinin katıldığı tek kavga, Sol'a karşı yöneltilen kavga olmuştur. Bunu da, patronlar ve devletle daha iyi bir anlaşma zemini bulmak için yapmışlardır.

«Nerden gelirse gelsin, bütün kışkırtma hareketlerini tel'in etmekle, büyük basiret göstermiş olduk.» Ne basiret, ne basiret! Öğrencileri CRS'le kapıştırma basireti! Ancak, partinin asıl meselelerde

canla başla çalıştığına, işçi safları arasına fesat tohumları atmak için elinden geleni yaptığına hiç kuşku yok. Ama ne dereceye kadar başarılı olduğunu ancak zaman gösterecek. «Sağduyu ve tecrübe sahibi olanlara» gelince, bunlar gerçekten mü kafatlandırılmayı hakettiler. Sallanan devlet mekanizmasını ele geçirdikleri için değil, burjuvazi ve yetkili makamlarla çatıştıkları için değil, polisin zorbalığına karşı işçi savunmasını düzenledikleri için değil, parlamantercilik efsanesini yıktıkları, yetkililerin istedikleri zaman cayacakları meşruiyet ve kısmi ayrıcalıklar efsanesini alayağı ettikleri için de değil, ama solcularla çatıştıkları için hakettiler bu mükafatı. Gerçekten de, Komünist Partisi'nin bu alanda uzun ve imrenilmeyecek bir geçmişi ve başarıları vardır.

«Aşırı solcu gruplar bize hücum ve hakaret ediyorlar. Çünkü, ta başından beri, kışkırtıcılığa ve çirkin şekilde girişilecek şiddet hareketlerine katılmayı reddettik.»

Solcu «kışkırtmaların» ne olduğunu uzun uzadıya anlatmaya çalıştım. Öğrenci hareketinin bütün amacı, devletin içyüzünü ortaya çıkarmak ve bunu, devletin rahatça görmezden gelebileceği teorik çözümlenmelerle değil de, pratik davranışlarla gerçekleştirmektir.

Burjuva devletini kışkırtmak demek, bu devleti, pençelerini göstermek zorunda bırakmak demektir; bu devletin özü itibarile Franco devletinden, yada doğu bürokrasilerinden farklı olduğu iddiasını çürütmek demektir. Sözüünü ettiğimiz pençeler vardır ve parlamento çoğunluğu ne olursa olsun, var olmaya devam edecektir. İşte, Komünist Partisi'nin gizlemeye çalıştığı şey de, bu pençelerin varlığıdır.

ğıdır. Bu yüzden de, gerekli araçlara sahip olamadıkları için herhangi bir şiddet hareketine girişemeyenleri, şiddet hareketinde bulunmakla suçlamaktadır. Ama, üzerinize atladıkları zaman kaçacak olduktan sonra, kaplanları başıboş bırakmanın anlamı kalmaz. Her devrim hareketinin ana ödevi, kendini savunmaktır. Oysa, Komünist Partisi, «Hükümete işçileri ezmek için koz vermemek üzere tedbirli davranmakla sorumluluğumuzu müdrik olduğumuzu göstermiş bulunuyoruz.» diyerek, tuhaf bir iddia ileri sürmektedir.

Hükümetin elinde işçileri ezmek ve baskı altına almak için araçları vardır : Televizyon ve polis. Ve hükümet, Komünist Partisi ne kadar uyanık davranırsa davranırsın, ne kadar tetikte bulunursa bulunsun, bu araçları mutlaka kullanacaktır. Komünist Partisi'nin yapabileceği ve yaptığı tek şey, işçi hareketine, ne hükümeti ve ne de burjuvaziye tehdit etmeyecek bir takım hedefler ve yönler vererek, bu hareketi ana yolundan saptırmaktır. Waldeck-Rochet'ye göre, «Kanlı bir maceracılığın yolunu kapamak, bir askeri diktatörlüğü engellemek» olan Komünist Partisi'nin stratejisi, bütün devrimleri boşa çıkarmak için kullanılabilir bir stratejidir. Çünkü bu, ne zaman ve hangi noktada devletin karşısına çıkılabileceğini, sadece devletin belirleyebileceğini öngören bir stratejidir. Oysa devrimciler, yenmeleri gereken güçlerin ne olduğunu, devletin orduya ne dereceye kadar güvenebileceğini hesaplamak durumundadırlar. Parti «militanları»nın yapmayı unuttukları çözümler de işte budur. Bu «militanlar», de Gaulle'ün, Fransız işçilerini biçmek için ordudan medet umup ummayacağını hiç düşünmemişlerdir. De Gaulle ve Komünist Partisi, bu iddia-

dan alabildiğine yararlanmışlardır. De Gaulle, bu ihtimali büyük bir tehdit ve tethiş havası içinde ortaya atmış, Komünist Partisi de, işin derinine gitmeden, olduğu gibi kabullenmiştir. Seçim alternatifi reddedildiği takdirde, bir darbe yapılması ihtimali, komünistleri hop oturtup hop kaldırmıştır. Tıpkı, meclis feshinin CGT'yi grevleri bozmaya sevkettiği gibi, bir panik havası esmeye başlamıştır.

«De Gaulle'cüler Fransız bayrağını sallayıp duruyorlar. Ama bayrak hiç kimsenin özel malı değildir. Hele hele, Fransız halkının çıkarlarını, bir avuç mültimilyonere kurban etmiş olanların hiç değildir.» De Gaulle'cüler, «bir avuç mültimilyonerin temsilcisi» olarak tanımlamak, çağdaş kapitalizmin asıl gerçeğini gizlemek, modern devletin asıl yapısını tamamen yanlış anlamak demek olur.

Demek ki, bütün Fransız halkı, yani işçiler, köylüler, burjuvalar (mültimilyonerler değil de, belki birinci milyonu vurmuş olanların tümü), askerler, polisler, din adamları, Komünist Partisi tarafından bir araya getirilecek ve (başka hiçbir şey kalmamış gibi) Fransız bayrağı altında mültimilyonerlere karşı savaş açacaklar.

«Biz Komünistler, bütün gösteri yürüyüşlerimizde, anarşinin kara bayrağını bir yana bırakıp, üç renkli milli bayrağımızın ve sosyalizmin kızıl bayrağının altında emin adımlarla yürüyoruz.»

Görünüşe bakılırsa, komünist liderlerin bir kısmı, sosyalizmin kızıl bayrağını fazlasıyla kullandıklarına inanmış olacaklar ki, daha sonraki yürüyüşlerinde sadece Fransız bayrağını taşıyorlardı. İhtilalci sosyalizmin ünlü teorisyeni Lamartine de, «Fransız bayrağı, bütün dünyada dalgalandığı halde, kızıl bayrak, Chapms de Mars'tan öteye geç-

medi.» dememiş miydi zaten? Bugün kızıl bayrak, pek çok bakanlığın ve çok sayıda elçilik binasının üstünde dalgalanmaktadır ve o da, saygıdeğer bir milliyetçilik belirtisi durumuna gelmiştir. Stalin devrinde bile, Komünist Partisi'nin, milliyetçiliğin ve vatanseverliğin bütün çeşitlerini hakir gördüğü zamanlar olmuştur. Ama bu, 1936'dan, yani Sovyetler Birliği'nin Sovyet anayurdu olmasından önceydi...

Hele Waldeck-Rochet'ye bir kulak verin : «Biz Komünistler, bazı anarşist unsurların devrimci çabalarının bir işareti gibi gördükleri 'milli duygulardan yoksun olmaya' karşı daima mücadele etmişizdir ve yılmadan da bu mücadelemizi sürdürmekteyiz. Bizler, Aragon'un soylu deyiimiyle Fransa'nın renklerini korumuş olmak ve bunu işçi sınıfına kabul ettirmiş bulunmakla övünüyoruz.» (10 Haziran 1968).

Gerçekten de ne kadar soylu! Çünkü Aragon'un yaptığı, «Fransa'nın renkleri»ni çöplüğe atmak ve kızıl bayrağı göklere çıkarmak olmuştur :

«Les trois couleurs à la voirie!

Le drapeau rouge est le meilleur!» (1932)

Yada Waldeck-Rochet'nin sözleriyle, Aragon'un kileri bir karşılaştırın : «Komünistler, vatanlarını canlarından çok severler. Ve sevdikleri içindir ki, vatanlarını özgür, refah ve barış içinde, Fransa gerçeğini yaşayan herkes için, yaşanılmaya değer bir yer olarak görmeyi dilerler.» (Rochet, 10 Haziran 1968); «Ülkemden nefret ediyorum. Birşey ne kadar Fransızsa, beni o kadar sinirlendiriyor. Fransız! Beni bir Fransız olarak görüyorsunuz ha!... Oysa ben, bir parça kötü şiir ve mavi üniformalı kaatillerden başka hiçbir şey yaratmamış olan bir

ülkeye, yiğitçe sırtımı çevirmişim.» (Aragon, 18 Nisan 1925).

Bir de, son olarak Waldeck-Rochet'nin, «PSU'nun desteklediği, maoizmi, anarşizmi, troçkizmi göklere çıkararak «aşırı solcu»ların yalanlarını, kışkırtmalarını ve demagogilerini, işte bu yüzden tel'in ettik ve bunlara karşı çıktık. Bu gruplar, metodlarıyla, şiddete ve histerik çılgınlara olan yatkınlıklarıyla, bugün de Gaulle'cülerin tehdidi karşısında sinmiş olan halk hareketini aşağılamak ve gözden düşürmek için ellerinden geleni yapmışlardır.» (10 Haziran 1968) sözleriyle, 17 Haziran 1968'de **L'Enragé**'de yayınlanan Aragon'un şu dizelerini kıyaslayın :

«Yoldaşlar

Polisleri sindirin...

Ateş edin Léon Blum'a...

Ateş edin sosyal demokrasi papazlarına...

Ateş edin diyorum, ateş edin Komünist Partisi'nin önderliğinde.»

Waldeck-Rochet, Komünist Partisi'nin, de Gaulle'cü yönetime en çok karşı olan parti (oldukça su götürür bir iddia bu) olduğunu belirttikten sonra şöyle devam ediyor : «Ancak, bugünkü mesele, de Gaulle'cü yönetimle, Fransa'da komünizmin kurulması arasında bir seçme yapmak değil; sadece bir askeri diktatörlüğe yol açabilecek olan kişisel iktidar ile bütün demokratik güçlerin birliğinden meydana gelecek bir demokratik rejim arasında seçme yapmaktır.» Böylelikle, Komünist Partisi, gaullizmi, ekonomik açıdan bir avuç miltilyoner rejimi olarak tanımlarken, bu sefer de tutup, bir kişinin iktidarına bağlı bir parti olarak tanımlıyor. Yani, Waldeck-Rochet, bir kere daha ağzını

açmış ve bir kere daha hiçbir söz etmeden kapatmış bulunuyor. Bir askeri diktatörlük tehlikesine gelince, bu tehlike, seçimlere gidilmekle pekala bertaraf edilebilirdi. Hele hele de Gaulle'cüler seçimi kazandığı takdirde, böyle bir tehlike söz konusu bile olmazdı. Zaten, de Gaulle'cüler kazanmasaydı bile, ne Komünist Partisi'nin, ne de öteki resmi sol organların seçmenlere sunacakları bir sosyalist alternatif yoktu. Seçmenlerin verdikleri oylara hiç de şaşmamak gerek!

■ Genel Çözümleme

Sözün kısası, mayıs ve haziran ayları boyunca, gerek Komünist Partisi ve gerekse CGT, teori ve pratik bakımından, devletten ve burjuvaziden farklı bir varlık göstermediler. Tabii ki, Komünist Partisi ve CGT derken, sadece bunların başındaki bürokratları kastediyoruz, üyeleri değil. Çünkü sıradan üyelerle parti ve CGT yöneticileri arasında büyük çıkar ve görüş farkları ve çatışkılar vardır. Sıradan üyelerin dertleri ve meseleleri, hiç kuşkusuz, bürokratlarınkinden pek ayrıdır. Mayıs olaylarından hemen önce, komünist bürokratlar, işçilerin bir genel greve gitmesini önlemek için ellerinden geleni ardlarına komamışlardır. Üniversitelerde ise, parti, yetkili makamlara yöneltilecek fiili karşıtlıklar bir yana, teorik düzeyde bile hiçbir karşıtlığı hoş karşılamamış ve sadece şu şikayeti ileri sürmüştür: «Üniversiteler fazlasıyla kalabalıktır, yeteri kadar öğretim üyesi yoktur ve işçi sınıfından gelen gençlere açık değildir.» Üniversitenin hiyerarşik bir toplumdaki asıl görevi, yani hiyerarşiyi desteklemesi konusunda herhangi bir çözümlemeden itina ile kaçınılmıştır. Oysa böylesi bir çözümlemede, üniversite-

lerde neden bu kadar az sayıda işçi sınıfından gelme öğrenci olduğu da ortaya çıkmış olurdu. Bunun nedeni, suyun başını tutanların, en iyi yerleri kendi çocuklarına ayırmak için hiçbir şeyden çekinmemeleridir. Ayrıcalıklı sınıflar, ancak hiyerarşinin bütün isteklerini karşılayamadıkları zaman, toplumun öteki tabakalarından olanların buraya girmesine göz yumarlar. Bu, onların «eğitimin demokratlaştırılması» fikridir. Partiye gelince, o, bir toplum hiyerarşisi olmasına karşı değildir. İstedığı, sadece bu hiyerarşinin yapısını değiştirmektir. Solcu çözümlenmeye karşı çıkması da işte bu yüzdendir. Ama, öğrenci kitlesi kandırılmamış ve hareketimiz, özellikle 3-13 Mayıs arasında büyük ölçüde güç kazanmıştır. Mücadelenin bu ilk bölümünde, Komünist Partisi, öğrencileri ve işçileri, ortak istismarcılarına karşı mücadeleye girmekten alakoymaya çalışmıştır.

İkinci dönemde, bu mücadele bütün karşı koymalara rağmen CGT'nin tamamen karşı olduğu ve direktif yayınlamamakla sabote ettiği genel grev biçiminde gerçekleştirildiği zaman da, parti bu mücadeleyi «emin» endüstri kanalına sokmaya ve böylelikle işçilerin özel mülkiyet ve bürokratların millileştirilmiş teşebbüslere müdahalesi konularını kurcalamalarını önlemeye çalıştı. Sonunda ise, parti, endüstriyel istekleri üzerinde taviz vermeye, kırk saatlik iş haftasından daha azına razı olmaya ve altmış yaşında emeklilik isteğini tamamen unutmaya mecbur oldu. CGT bu lokmanın işçilere, ancak onları «şiddet yanlısı» ve «sorumsuz» öğrencilerden ayırmakla yutturulabileceğini anladı. Bürokratlar işçilerin ağzından girip burnundan çıkarak bunu başarmaya çalıştılar.

Üçüncü dönemde, parti, işçileri Grenelle anlaş-

masının şartlarını kabule razı etmeye çalışarak grevlerin sona ermesini sağlamak istedi. Ancak işçiler bunu reddedip greve devam edince, parti de işi parlamenter düzeye aktardı ve yeni seçimlere gidileceğini vaad etmeye başladı. De Gaulle, bu fikri hemen benimsedi ve meclisi feshetti. Bunun üzerine bürokrasi grevi durdurma çabalarını iki misline çıkardı ve her işletmeyi ayrı ayrı ele alarak bunu sağlama yoluna gitti. Parti ise, herhangi bir militan karşıtlığı veya yeniden grevlere gidilmesini önlemek için, solculuğa karşı yoğun bir kampanya açtı. Bu kampanya, hükümetin bütün aşırı sol kanat örgütlerini yasaklaması şeklinde sonuç verdi. Ancak o zaman parti seçim kampanyasına serbestçe girebilecek duruma geldi ve bu kampanyayı milli bayrakla sembolize edilen düzen, meşruiyet ve burjuva demokrasisi uğruna yürüttü.

3

Komünist bürokrasinin yapısı

Komünist Partisi'nin bu aylar zarfındaki tutumu, ancak uluslararası politika ortamında ve tarihsel zemin üzerinde ele alınırsa anlaşılabilir. Kapitalizmin bugünkü döneminin en belirgin nitelikleri, ekonomik ve siyasal gücün devlet elinde toplanması ve buna paralel olarak, endüstri ve politika alanında bir «işçi bürokrasisi»nin gelişmesidir. Bu bürokrasi, işçileri temsil etmek şöyle dursun, onları kapitalist üretim tarzının sağlayacağı yararlarla inandırmaya ve bu arada da endüstri ve devlet yönetiminde kendine de söz hakkı aramaya çalışır. Bu bürokrasinin iç yapısı, kapitalist sisteme benzer : Üst kademelerin, tabandan giderek uzaklaştığı bir hiyerarşik kuruluşu vardır işçi bürokrasisinin. Endüstriler giderek geliştiği ve çapraşık bir kuruluşa dönüştüğü için, burjuvazi ve kapitalist devlet bu devasa işletmeleri çekip çevirmekte gerçekten güçlük çekmekte ve bu yeni bürokrasinin yardım için

uzanan eline canla başla sarılmaktadır. Burjuvazi ve kapitalist devlet, bu bürokrasiye bazı ayrıcalıklar tanımaya, buhranlı anlarda onlara fikir danışmaya ve hattâ kamu hizmetleri ile ilgili konularda onlara yönetici yetkisi ve sorumluluğu vermeye hazırdır. Çünkü, ancak bu ayrıcalıkları verdiği takdirde, illeri sürecekleri hayati istekler konusunda kendilerine yardımcı olabilecek bir bürokrasi kazanabilirler. Daha büyük üretim gücü, ücretlerin dondurulması ve grev yapılmaması gibi istekler, işçilere ancak bir işçi bürokrasisinin yardımı ile kabul ettirilebilir; aksi takdirde işçiler bu isteklere kulak tıkmaktan başka birşey yapmayacaklardır. Ancak, «işçi bürokrasisi» bu ikinci derecedeki rolle yetinmemekte ve ekonomik gücün merkezinde bir yere sahip olmayı, kapitalist sistemin son ürünü olan devlet endüstrisinin giderek önem kazanan yönetim kurullarında yer almayı istemektedir. Bu tutumun sonucu olarak, işçi bürokrasisi, bugün iki tabakadan meydana gelmektedir : Bunlardan biri, sendikalar, diğeri de endüstri idarecileridir. Bu tabakaların kısa vadeli çıkarları, her zaman aynı paralelde olmaz. İdarecilerin tersine olarak, sendikacılar, proleterya ile bir benzerliği sürdürme durumundadırlar; çünkü ancak proleteryanın «temsilcisi» olarak ortaya çıktıkları zaman güç kazanabilirler. Mamafih, sendikacıların kafasındaki toplum örneği, yani devlet, mülkiyet, planlama, ekonominin uzmanlarca planlanması, kabiliyet esasına göre düzenlenecek bir sosyal hiyerarşi, insanın endüstri mekanizmasına bağlanması, daha fazla tüketim malları üretimi ile yaşama şartlarının geliştirilmesi, bütün sosyal ve kültürel faaliyetlerin devlet kontrolünde olması gibi görüşler, özleri itibarile ekonomi bürokrasisi-

nin fikirlerinden pek de farklı değildir. İşte bu yüzden ki, diğer ülkelerde olduğu gibi, Fransa'da da bu iki tip bürokrasinin uzun vadeli çıkarları burjuvazinininkiyle eş olmakta ve yine bu yüzden ki, Fransız Komünist Partisi, «milli çıkar» dediği şeye bu derece bağlanmaktadır.

Bu durum, Komünist Partisi'nin modern Fransız kapitalizminin gerçek çözümlemesini neden yapmadığını, sözüm ona hasımlarıyla olan çıkar birliklerini gizlemeye yarayan «kişisel iktidar», «bir avuç mültimilyoner» ve buna benzer safsatalarla asıl meseleyi örtmek gereğini neden duyduğunu açıklar. Komünist Partisi, her ne kadar de Gaulle'cü solun tezlerini ütöpik ve bulanık buluyorsa da, kendi savunduğu tezler de bunlardan farklı değildir. Parti, bu tezlere karşı çıkmamakta, ancak gaullist hareketin bunları uygulama imkanı bulamayacağını ileri sürmektedir; çünkü, gaullistler arasında en büyük seçim şansına ve bu yüzden de asıl söz hakkına sahip olanlar sol kanat değil, sağ kanattır.

Ama bu işin sadece bir yönüdür. Bir zamanlar proleteryanın devrim bilincini temsil etmiş olan Komünist Partisi, bir başka yozlaşma süreci daha geçirmiş, Sovyet bürokrasisinin bir kuyruğu haline gelmiştir. Bu yeni rolü içinde genellikle sosyal demokratlarla ve gaullist bürokrasilerle çatışmaya düşmektedir. Bu bakımdan, Sovyet bürokratlarının çıkarları karşısındaki kapitalist bürokratların çıkarları ile çatıştığı zaman, Komünist Partisi, ister istemez işçileri bu kapitalist bürokratlar aleyhine seferber edecektir. Bunun tersine olarak da, Sovyet bürokrasisi kapitalistlerle anlaşmaya vardığında, parti, bu anlaşmayı perçinlemek için herşeyi yapı-

cak ve bunu zedeleyebilecek olan her türlü işçi sınıfı faaliyetini durdurmaya çalışacaktır. Çatışma devirlerinde komünist bürokratlar devrim sloganları patlatırlar; anlaşma devirlerinde ise, onlar da birer vatansever ve reaksiyoner terane tuttururlar. Fransız Komünist Partisi'nin başlangıcından bugüne kadarki tuhaflıklarını anlayabilmek için, komünist bürokrasinin bu iki niteliğini, yani kendi çıkarına düşkünlüğünü ve Sovyet bürokrasisine bağımlılığını iyice kavramamız gerekir.

Fransız Komünist Partisi, Sovyet bürokrasisine olan bu bağımlılığı yüzündendir ki, sık sık kraldan çok kralcı olmakta, aşırı milliyetçi bir tutum takınmakta, vatanseverlerden daha vatansever olmakta, de Gaulle'cülerden daha büyük bir şevkle milli bayrağı sallamakta, işçi sınıfını asıl hedefinden, yani burjuvaziye ve otoritenin bütün kalıplarına mücadele açmaktan caydırma ve bunu engelleme konusunda, de Gaulle'cülerden daha etkili olmakta ve işçileri, o andaki Sovyet umacısı ne ise (Alman «revanşistleri», Amerikan emperyalizmi yada «kişisel iktidar») ona karşı seferber etmektedir. Fransız Komünist Partisi'nin günbegün tutumunu ve dilini belirleyen, iyi sosyalistlerin hâlâ sandığı gibi bir geçici sapma yada ihanet değil, bu ikili roldür. Fransız Komünist Partisi kendi çıkarlarını kollar ve sadece, bu çıkarların sosyalizme aykırı olduğu kadar vatanseverliğe aykırı düşmediğini anlamayanlara ihanet eder. Hoş, işçilerin bir vatani olmadığını göre; partiyi bu yüzden kim suçlayabilir ki?

Maalesef, partinin Sovyet bürokrasisi ile olan bağıntısı, bir başka uygunsuz sonuç daha vermektedir: Parti, burjuva propagandacıların elinde

oyuncak olmaktadır. Kapitalistler Stalin Rusyası ile uğraşırken yalana dolana lüzum görmezler; «sosyalist cenneti» olduğu gibi tanıtmaları yeter de artar bile. Tasfiyelerde, toplama kamplarıyla, zorla gerçekleştirilen kollektivizasyonla ve (Çeka, OGPU, NKVD yada bu kurumun daha sonraki adları ne ise onlar gibi) polis terörü ile dolu bir ülke. Hiçbir gaullist aday, hele hele partinin solunda yada David Rousset gibi bir eski troçkist militan aday bu meseleyi iş edinmeden, kurcalamadan duramaz. Bunun sonucunda, burjuvazi, işçi sınıfının bütün isteklerini, bir totaliter diktatörlük kurma teşebbüsü diye adlandırarak bir yana itivermek rahatlığına gelir. De Gaulle'cülerin bütün seçim kampanyası boyunca yapmaya çalıştıkları bu olmuştur. Bu yüzden, Komünist Partisi, önce, mücadeleyi devrimci bir yüzeye gelmekten alakoyarak ve daha sonra kapitalistlerin Stalinizm umacısını ortaya atmalarına göz yumarak yetkili makamlarla iki türlü işbirliği yapmıştır.

Fransız Komünist Partisi, gerçek devrimci kökeni sayesinde ve Rus Devriminin iğrenç bir bürokrasi durumuna dönüşmeden önceki anıları sayesinde, Fransız işçi sınıfını elinde tutabilmiştir. Parti, bugün bile, kendi pratik tutumu ile hiçbir ilgisi kalmamış olduğu halde, Marx'ın, Lenin'in ve daha başka devrimcilerin yazılarını yayınlamaktadır. Parti, bütün reformist bünyeler gibi davranmakta, seçim oyununu oynamakta, burjuva demokrasisinin bütün uygulamalarını benimsemekte, kapitalist sisteme iyice kapılmakta ve kapitalistlerle her türlü anlaşmayı yapmaktadır. Sınıfsal düşmanlarının kanun ve ilkelere uyararak mahalli idarelerde yer almaktadır. Seçimler sırasında binlerce ayrı dil kullanıp, köylü-

lerle konuşurken küçük toprak mülkiyetini savunmakta; dükkan sahiplerine hitap ederken esnaflığın yanında yer almakta, askerlerle konuşurken ordudaki şartların islah edilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Sözüün kısası, partinin iç işlerinde kullandığı bir teorisi ve dış işlerde kullanılacak bir seçim politikası vardır ve bu ikisi hiçbir zaman birbirleriyle bağdaşamazlar. Seçim politikası, partiyi bir «büyük parti» durumuna getirmiştir. Öte yandan, teori de parti içindeki eylemcilere bir ideoloji sağlamaya yaramaktadır. Bu, onlar için pek önemlidir, çünkü ancak bu ideoloji sayesinde marksist-leninist yolu açıkça reddeden sosyal demokratlara karşı bir üstünlük duyabilmektedirler. Kısacası, partiye milyonlarca seçmeni ve amaca hizmet etmek isteyen militanları kazandıran, teori konusundaki sebat ve doğrulukla, seçimler konusundaki tavizlerin bu tatsız karışımıdır. Stalincilerle reformcular arasındaki bütün fark budur ve bu, komünist militanların, nasıl olup da sosyal demokratlarla aynı paralelde olan politikaları, hem de sadece kendilerinin ihtilale hizmet ettikleri inancıyla savunduklarını da açıklar. İşte sadece bu, partinin öğrenci hareketine neden bu kadar şiddetle karşı çıktığını açıklamaya yeter. Çünkü, mayıs olayları, militanların inancı ile bürokratların tutumu arasındaki kesin ayrımı gün ışığına çıkarmıştır. Oldukça pürüzsüz ve huzurlu devrelerde partinin bile bile desteklediği reformcu uygulamalar, bir gerçek devrim alternatifi olamayacağı gerekçesiyle mazur gösterilebilmektedir; ama bu, devrim dönemlerinde nasıl yapılabilir? İşte parti, sırf bu yüzden, böyle bir durumun doğmasını önlemeye çalışmaktadır; çünkü ancak bu yolla, kendi militanlarının «solculuk» mik-

robuna yakalanmamalarını sağlayabilmektedir. Huzur ve sükunun hakim olduğu devirlerde, parti bürokratları, solcu propagandayı, işçi kitleleri üzerinde hiçbir etkisi olmayan küçük grupların hezeyanları olarak bir yana itebilmektedir. Bir başka deyişle, işçilerin devrim mesajına kulak asmayacaklarını ve bu yüzden partinin «asıl» devrimci amacını gizlemekte haklı olduğu iddiasını öne sürmektedirler. Ama bu iddia, genel grevler sırasında geçerli değildir. Solcu mesaj «ırgalamaya» başladığı ve partinin sıradan militanları, işçilerin, partinin onlardan saklamak için didindiği gerçeklere kulak astıklarını farketmeye başladıkları zaman, bu iddialar sökmeyiz. O zaman, 1968 Mayısında, parti liderlerinin solculuğu böylesine telin etmelerine şaşmamak gerek! Bu, aynı zamanda, parti liderlerinin sola karşı kullandıkları garip taktikleri de açıklamaya yarar; görünüşte hâlâ devrimci ve leninci bir partinin üyeleri olan bu insanlar, solculuğa doğrudan doğruya hücum edemeyecekleri için, yalanlara ve iftiralara sapmışlardır.

Aslında bu iftiralar, birkaç yıl önce söylenilenlerin yanında hiç kalır. Gerçekten de, Marchais'nin dili öylesine «yumuşaktı» ki, sol kanat sapmalarının büyük uzmanı Léon Mauvais'nin, 1952'de André Marty meselesinde olduğu gibi neden Marchais'nin de partiden ihracını istemediğine şaşır kaldık. O meselede dile getirdiği şikayetlerden biri şu olmuştu : «André Marty'nin partiye karşı tutumu, politbüroya gönderdiği son rapordan da anlaşılabilir. Marty bu raporda, troçkistlerden, **bizim alışlagelmiş ve olağan deyimimiz olan** 'troçkist takımı' veya 'troçkist muhbirler' diye söz etmemiş ve bunları 'Troçkist Enternasyonal' ve hattâ 'Troçkist

Parti' olarak adlandırmıştır.» Bir başka deyişle, Komünist Partisi, solculara (burada troçkistler) bir «alışkanlık» olarak, işçi sınıfının düşmanı diye çamur atmaktadır. Sıradan komünistler, tepeden verilen emirleri dinlemeye alışmamış ve giderek eleştirici yetkilerini kaybetmemiş olsalar, bu çamur hiçbir zaman tutmaz. Şimdi bu işin, pratikte ve özellikle komünist sendikalarda nasıl gerçekleştirildiğine bir bakalım.

Komünist sendika bürokrasisi, tabii ki, işçilere karşı açık bir taarruza giremez. Çünkü ne de olsa, işçileri temsil eder durumdadır. Ama buna karşılık, örneğin grevleri bozmakla, işçileri kendi çıkarlarına karşı davranışlar yapmaya kandırır.

Belirtmek gerekir ki, sendika patronlarının her zamanki tedbir ve ihtiyatlarını bir yana bırakıp, isteklerini zorla kabul ettirmeye çalıştıkları durumlar da vardır. Ancak bunlar, istisnai durumlardır. Bu tip metodlar kaçınılmaz bir şekilde, patronların başına çöreklenir ve büyük miktarda taraftar kaybetmelerine yol açar. Bu yüzden de, bürokratlar, şiddet gösterilerini, kitleden tecrit edip, tek başına karşılıklarına aldıkları bireylere saklamayı tercih ederler. Geri kalanları ise hile ve düzenbazlıkla yola getirip, karşıtlığı ortadan kaldırmaya bakarlar. Bunu da oldukça kolay becerirler, çünkü, işçiler yukarıda olup bitenlerin farkında değildirler.

İşçilerin kendileri de bu durumu tamamen kabul ediyorlar. Endüstri alanında huzur ve sükun olduğu sürece, işçiler sendika toplantılarına katılmazlar ve kendi ihtiyaçlarıyla ilgisi olmayan tutum ve davranışlara karışmazlar. Ama buhranlar patlak verdiği zaman, bürokrasinin isteklerine karşı çıkarlar. Ashında, sınıf mücadelesi her an sürmekte ve

bir belirli işverene karşı olarak yada öteki işçileri destekleme amacıyla ve pasif mukavemetten kanunsuz greve varıncaya kadar çeşitli biçimlerde oluşmaktadır. Bir grup işçi greve gitmeye karar verdiği zaman, normal sendika kanallarından yürümek zorundadır. Sendika bu grevi kabul etmediği takdirde, ki çoğunlukla kendi karar vermediği grevlere karşı çıkar, grevi engellemek için her türlü yolu kullanır. Milyonlarca işçi aynı zamanda grev kararı alamazsa, başlanılan grevler, küçük alanlarda sınırlanır ve kısa zamanda sönmeye mahkum olur. Bürokrasinin, bir grevi bozmak için normal olarak yapacağı şey, direktif vermemek ve grevin kendi kendine dağılmasını beklemektir. Bir fabrikada, grev talebiyle karşılaşan idare memuru, bürokrasinin tutumuna uygun olarak hiçbir şey yapmadan, bu gerginliğin yokolmasını bekler. Gerginlik kaybolmadığı takdirde, bir miting düzenler ve kendisi de tamamen pasif bir tavır takınır. Bu tutum, yukardan talimat almaya alışık olan işçileri tamamen gafil avlar ve henüz kesinlikle kararlı olmayanların caymasına yol açar. (Bunlar, «İşçi temsilcisi hiç al-dır-mıyor, demek ki başarısızlığa mahkumuz,» diye düşünürler.) «Müfritler» direktirse, kapalı oylamaya gidilir ve bu tür oylama da, genellikle tutucu unsurların lehine olur. Bir polis devletinde, kapalı oy, demokrasinin garantisidir; ama yoldaşlar arasında, bu, ancak güçsüz ve kararsız olanları gözden gizlemeye yarar.

Genel olarak bu durumda bürokrasi emeline kavuşur; işçiler, sendikanın desteği olmaksızın greve gidecek kadar güçlü bulmazlar kendilerini. Ama bu taktik başarılı olmasa bile, bürokratların elinde bir koz daha vardır :

«Yenilgi vaazları vermek ve işçilerin moralini çökertmek.»

Başlangıçta bürokratlar, o pek güvenilir, eski «böl ve idare et» metoduna baş vururlar : «İsterse-
niz greve başlayın. Ama, ne kadar söz verirlerse
versinler, ötekiler peşinizden gelmeyecektir. Sizi sap
gibi ortada bırakacaklar.» derler. Yada, «Sana gö-
re hava hoş, grev istersin tabii, çünkü, evde ekmek
bekleyen çocukların yok.» veya «Grevde bu kadar
ısrarlıysan, neden bundan öncekine katılmadın?» gi-
bi sözler ederler. İşçilerin bir grubuna, bir başka
grubun grevi bıraktığı ve işbaşı yaptığı söylenilir.
Oysa, aslında ötekiler de greve devam etmekte-
ler. Bu taktik, 1968 Haziranında Paris ulaşım işçi-
leri grevinin dağıtılmasında çok etkili olmuştur.
Sadece görevlilerin, öteki fabrikalara girme yetkisi
varken, işçiler, orada olup bitenleri nasıl öğrenebi-
lirler ki?

İşçilere bir de ekonomik baskı yüklenir. He-
pimizin bildiği gibi, aman dediği an, dayanışma
fonlarının mutlak asgariye indiği andır.

Ve işçiler, bütün bu manevralarla ayağa ge-
tirildiği zaman da, bütün suç onların üzerine atı-
lır.

Aslında, moral çöküntüsü, işçileri birer kukla
haline sokmakta, sadece söylenildiği zaman mele-
yen bir koyun sürüsü durumuna getirmekte çıkarı
olan bürokratlar tarafından gerçekleştirilir. Hiç-
bir durumda ve hiçbir şerait altında, işçilerin «ken-
di» sendikalarının meselelerinde söz hakkına sahip
olmalarına göz yumulmamalıdır.

Örneğin, prensip itibarile sadece işçilerle ida-
re arasında değil, aynı zamanda işçilerle sendika
arasında da bir aracı durumunda olması gereken

işyeri temsilcileri, bürokrasinin birer papağanından başka şey değildir. İşçilerle yada idare ile olan alışverişlerinde, hiçbir zaman işçilerden emir almaz, sendika patronlarının dediklerini yaparlar. Bunlar, işçiler tarafından ve işçiler arasındaki militanlardan seçilmez, sendikanın verdiği bir listeden seçilirler. Bu listeye sokulanların ise, burada devrimciliklerinden yada işçilerin kendilerine karşı güveninden dolayı yer almadığını söylemeye tabii gerek yok. Bu adaylar, temsil etmek durumunda oldukları alt tabaka işçiler arasından da seçilmezler. Bazı gruplarda birkaç işyeri temsilcisi vardır. Bazıları, grupların tamamen yabancıdır. Bu durum, sendikaların, temsilcileri tamamen avuçlarına almalarına ve işçilerin kendi istekleri için baskı yapmamalarına yol açar. Aslında, temsilciler, işçilerden çok, sendikaların temsilcisidir.

İşyeri temsilcisi, işçileri temsil etmediği ve onların sözcüsü olmak zorunda bulunmadığı için de, bırakın onların fikrini almayı, müdürün odasında varılan anlaşmaları bile işçilere anlatmaz.

Bürokratların isteklerine karşı çıkıp da, işçilerin fikrini alacak kadar budala olanlar da, sonraki seçimlerde adlarını listelerde göremezler.

Sendika bürokratları, fabrika dergilerinin yayınlanması konusunda da aynı mütehakkim tavrı takınırlar. Yayınlanan yazıların büyük kısmı, CGT'nin yürürlükteki politikasının propagandası niteliğindedir. Geri kalan yazılar ise, sendikanın iç anlaşmazlıklarına, şikayetlere vb. aittir. Bu dergiler, hiçbir şekilde, işçilerin çıkarlarını yada düşüncelerini yansıtmazlar; olsa olsa, kerametleri kendilerinden menkul liderlerinin kavgalarını söz konusu ederler. Bu yüzden, işçiler grev yapmak, miting dü-

zenlemek veya hareket komiteleri seçmek gibi kendi başlarına harekete geçtikleri zaman, fabrikadaki yayın organları bu olayları es geçerler. İşte bu yüzden, bir devrim hareketi, işçileri kendi mücadeleleri ve kendi meseleleri üzerinde kendi görüşlerini açıklamaya teşvik etmek için elinden geleni yapmalıdır. Sendika bürokrasisinin dediklerini tekrarlamaktan daha öte birşeyler yapacak bir işçi yayını kurmamız gerekir.

İşçiler, kendi yerlerinde yaptıkları toplantılarda, hele somut hareket amacı ile yapılan toplantılarda, isteklerini açık seçik ve kesin olarak ortaya koyabilirler. Bu tip toplantılar, genellikle sendika politikasına aykırı sonuçlara vardığı ve işyeri temsilcileri bu toplantıları engelleyemediği için, sendika liderleri, bu durumlarda kullanılmak üzere dışardan gelecek konuşmacılar, demagoglar ve sendika uzmanlarını elde bulundurlar. Bunların bir kısmı, halk tarafından tanınan kişilerdir (ki, bu nitelik, Renault işçilerinin Seguy'ü yuhalamasına engel olmamıştır), bir kısmı ise, «kitleleri idare etmesini», yani yıldırmasını bilen usta politikacılarıdır. Bu tip adamlar olduğu zaman, işçiler genellikle herhangi birşey söylemekten kaçınırlar ve tartışma bir monolog havasına bürünür. Zaten, toplantı salonları da, sadece görevli konuşmacının sesini duyurabileceği biçimde düzenlenmiştir. Kürsüdeki diğer «görevliler» de, canları istediği zaman söze karışırlar. Ama, salondaki işçi, konuşmak istediği ve başkandan söz hakkı koparabildiği takdirde, yerinden kalkıp binbir zahmetle, salonu boydan boya geçerek kürsüye gelmek zorundadır. Eğer bu işçi, bir «huzur kaçını» olarak nam salmışsa, toplantının ya başında, yada en sonunda söz hakkı verilerek, söz-

lerinin profesyoneller tarafından kısa kesilmesi imkanı yaratılır. Ve sözleri öylesine incitici bir şekilde baltalanır ki, onun bıraktığı yerden söze devam edecek yürekliliği gösteren pek az kişi çıkar. Ve toplantıyı yönetenler ilk fırsatta toplantının ana amacından saptırılması için gerekeni yapıp sendikanın genel politikası üzerinde vaaz vermeye başlarlar.

Ancak bazı kereler konuşmacı, iyi bir hatip olmasına rağmen, kalabalığı sürükleyecek bir hava yaratamaz. Bu durumda bürokratlar, sendika merkezinde yapılacak bir başka toplantı düzenlerler. Kendi salonlarında seslerini duyurma imkanı bulamamış olan işçiler, sendikanın resmi görüşünü alkışlayıp, karşı çıkışları yuhalayan bir «evet-efendimciler» takımı arasında, hiçbir zaman konuşma fırsatı yakalayamazlar. Üstelik bu tip toplantılar, genellikle çalışma saatlerinden sonra yapılır ve uzakta oturan, yada evde ailesi bekleyen işçilerin çoğu bu toplantılara katılamazlar.

Bu taktiklerle istenilen çoğunluğu sağlamak önemli bir mesele değildir. Bu yüzden işçilerin toplantıları kendi işyerlerinde ve çalışma saatleri içinde düzenlemeleri şarttır. Bu toplantılarda işçiler düşüncelerini olduğu gibi söyleyebilmeli ve yabancı konuşmacılara ayrılacak süre asgariye indirilmelidir. Bugünkü durumda ise, en ufak bir karışıklık belirtisinde sendika papazları fabrikaya doluşmakta ve toplantı süresini hep o alışlagelmiş yavelerle doldurmaktadırlar. Tabii çok geçmeden de işçiler bundan bıkip usanmakta ve toplantıya katılmamaktadır, çünkü nasıl olsa söylenenleri daha önce de dinlemiştir. Demokrasi görünümü vermek için de çoğu kere toplantıdan sonra alelacele okunan karar-

lar üzerinde işçilerin oyvermesi istenir. İşçiler işte buna hiç göz yummamalı ve oylamadan önce bir tartışma yapılması ve aralarında konuşmak için önceden haberdar edilmeleri konusunda diretmelidirler. Ayrıca, sonuçları inceleme ve sık sık olduğu gibi bürokratların isteklerine aykırı kararların rafa kaldırılmamasını sağlama hakkını elde etmeleri de gerekir. 1953 nisanında, Renault'daki 4 CV işçileri grev yaptığı ve öteki şubeler de onları desteklemek istediği zaman, bürokratlar bir referandum yapmışlar ve sonuçları açıklamamışlardır. Sonuç malum.

Sözün kısası, sendikalar, işçilerden tamamen uzaklaşmışlar, işçilere yabancılaşmışlardır. Bunun sonucu olarak da, işçiler, haklı olarak sendikalara güvenlerini kaybetmekle kalmamışlar, aynı zamanda, bütün işçi hareketlerinden kuşkulandırılmışlardır.

İşçiler, kendi kaderlerini kendi ellerine almaya karar verinceye, güçlerini bir bürokratlar takımına devretmekten vazgeçinceye kadar, bu böyle sürüp gidecektir. İşçilerin istismarcılara karşı giriştiği mücadele, otomatik olarak sendika bürokrasisine karşı bir mücadeledir. Çünkü, sendika bürokrasisi ile istismarcılar, etle kemik gibi olmuş ve bu durum en belirgin şekliyle 1968 mayıs ve haziran'ında ortaya çıkmıştır. Kapitalizme ve devlete karşı girişilen mücadele bir özgürlük ve kendi kendini yönetme mücadelesi olduğuna göre, yapısı itibarile özgürlük ve kendi kendini yönetime karşı olan örgütlerin yardımıyla bu mücadelenin hedeflerine ulaşması beklenebilir. Eğer işçiler toplumu yönetmek istiyorlarsa, önce kendi savaşlarını vermeyi öğrenmelidirler.

Bunu öğrenmedikleri takdirde ne olacağı konusundaki en güzel örnek de, Fransız Komünist Par-

tisi ile CGT'nin son otuz yıl içinde oynamış oldukları roldür.

Bunun en belirgin örneklerinden biri, faşizme karşı beraberlik adına komünistler, sosyal demokratlar ve radikaller arasında yapılmış olan Halk Cephesi ittifakıdır. Fransız bayrağının komünist gösterilerinde ilk yer alışı Halk Cephesi dönemine raslar. 1934'te Sovyet bürokrasisi, son altı yıl içinde sektiryen bir tutumla «öteki ilericiler»i hakir görmüş olmasının büyük bir hata olduğunu farketmiştir. Hitler'in iktidara geçişi, Sovyetler Birliği için büyük bir tehlike ve tehdit olmuş ve bu durumu tersine döndürmek için, Stalin batı demokrasileriyle ittifaka karar vermiştir. Bu tutuma uygun olarak, o güne kadar «topluma ihanet» etmekle suçlandırılan, işçi sınıfının Hitler'den daha belalı birer düşmanı olarak görülen kişiler, bir gece içinde yoldaş payesine erişmişler ve hiçbir şekilde kötü gözle bakılmaması gereken can dostları oluvermişlerdir. Gerçekten de, bu politika öylesine başarılı olmuştur ki, 3 Mayıs 1936'da yapılan Fransız seçimlerini «Sol» kazanmıştır. Aynı yılın martında Toulouse Kongresi'nde sendika birliği de kurulmuştur. Yani, Komünist Partisi'nin bugün bile devrim hareketi için gerekli gördüğü bütün şartlar 1936'da gerçekleşmiştir : Solun siyasal birliği kurulmuş, sendikalar birliği oluşmuş ve seçimler kazanılmıştır.

Ülkenin her yanında birden grevler başlamış ve işçilerin ilk işgal ettiği yer yine bir uçak fabrikası olmuştur : Le Havre'deki Bréguet. Bu işgal, mayıs günü gösterilerine katılan işçilerin işten çıkarılmasını protesto etmek amacıyla yapılmıştı. Grevler kısa zamanda Toulouse ve Paris'e sıçramış, 28 Mayıs'ta otomobil endüstrisinin tamamı greve gitmiştir.

Hareketin ne kadar güçlü olduğu, büyük yortuda 600.000 kişinin, 1871 Komünü kahramanlarına saygı gösterisinde bulunmak üzere Mur des Fédérés'ye yürümelerinden kolayca anlaşılabilir. İşçiler hergün büyük kitleler halinde greve katılmaya başlamıştır. 4 haziran'da sol, sosyalistlerin lideri Léon Blum'un başkanlığında yeni hükümeti kurmuştur. Komünist Partisi hükümette yer almamakla beraber, tamamen desteklediğini açıklamıştır. Komünistlerin grevler konusundaki tutumunu belirtmek için, yapacağımız en iyi şey, Montreuil'in sözlerini nakletmek olacaktır : «Olayları yakından izlediğim için, bu grevde sendikaların oynamış olduğu rolü tanımlayabilecek durumdayım. Sendikaların çoğu, Toulouse'daki son kongre kararlarına uygun olarak bu grevlerde herhangi bir rol oynamadılar. Baştaki militanlar, yükselen dalgaların gücünü gereği gibi hesaplayamamışlardır. Bu hareket işçi kitlelerinin esrarlı derinliklerinden doğmuştur.»

Bu hareket sadece sosyal demokrat tarihçi Lefranc'a, namı diğer Montreuil'e «esrarlı» görünmüştür. Her halükarda sendikaların, her zamanki gibi hareketi daha emin bir kanala aktarma yolundaki çabalarında esrarlı olan hiçbir şey yoktur.

Marchais bu konuda şunları yazmıştır : «Sendika liderlerinin, adamlarından daha basiretli olduğunu ve onları 1936'nın karışık günlerinde nasıl çekip çevirdiklerini gözlerimizle gördük.» «Sendika Hareketi, düzeni sağlama konusunda güçlü bir oluşumdu,» diyen Lefranc'ın ne kadar haklı olduğu, sendikalı üye sayısının en düşük olduğu endüstrilerde, greve katılan işçi sayısının diğerlerinden fazla olmasıyla da ispatlanmıştır. Sendikalı üye oranı şöyle dağılmıştır : Döküm endüstrisi yüzde 4, tekstil yüzde 5,

gıda endüstrisi yüzde 3. Bunun tersine olarak, greve en az sayıda işçiyle katılan endüstriler arasındaki sendikalı işçi oranı ise şöyledir : Demiryolları yüzde 22, posta idaresi yüzde 44, memurlar yüzde 36, öğretmenler yüzde 44. 7 haziranda işverenler, sendikalar ve hükümet toplanmış ve Matignon anlaşması yapılmıştır. Bu anlaşma, (1) ücret zammının yüzde 7'den yüzde 15'e çıkarılmasını, (2) toplu sözleşmeyi, (3) bütün fabrikalarda sendika temsilcileri bulunmasını ve (4) işyeri temsilcileri seçimini öngörmüştür.

Hükümet bu anlaşma şartlarına, iki haftalık ücretli izin ve kırk saatlik çalışma haftasını eklemiştir.

Ama 1968'de olduğu gibi, grevler durmamış ve CGT işçileri uyutma yoluna gitmiştir. «CGT temsilcileri, işçi temsilcisi Richemond'a şu açıklamada bulundular : 'Elimizden geleni yapacağımıza söz veriyoruz. Ancak bugünkü çalkantılı durumda elimizden gelen tek şey, ortalığın durulmasını beklemektir. Buhran ve işsizlik yıllarında, fabrikalardaki bütün sendika militanlarını uzaklaştırmakla yaptığınız hatayı belki şimdi anlarsınız. Yoldaşlara söz dinletecek hiçbir yetkili kalmadı artık fabrikalarda.' O sırada sol yanımızda oturan Richemond'un, başını öne eğip, 'kabul ediyorum, büyük bir hata yaptık,' dediğini daha dünmüş gibi hatırlıyorum.» (Léon Blum).

1936 grevler dalgasının başlangıcından itibaren, troçkistler, anarşistler, devrimci sendikalistler, Marceau-Pivert'in sosyal devrimcileri, durumun devrimci potansiyelini derhal kavramışlardır. Marceau-Pivert'in 24 Mayıs'ta yazdıklarına göz atalım : «Herşey mümkündür. Milyonlarca erkek ve milyonlarca kadının ortak bilinci, siyasal ve ekonomik durumun

radikal ve süratli bir değişimini istiyor... Kitleler, sanıldığından daha ilerlemişlerdir... Kitleler çok şey istemektedir : Artık, ağızlarına tıklanan papatya-çayı gibi tatsız tuzsuz şeyler istemiyorlar... Onların isteği, yaranın iyice deşilmesi. Çünkü biliyorlar ki, kapitalist toplum can çekmektedir...» Komünistlerin, Sol'u, işçi sınıfının en belalı düşmanı olarak damgalamasına ve hükümetin, partinin desteği ve onayıyla, troçkistlerin yayın organı **Lutte communiste**'i yasaklamasına şaşmamalı.

11 Haziran'da Maurice Thorez, Jean Jaurés Lisesi'nde bir toplantı yapmış ve şöyle demiştir : «Bütün istekler yerine getirildikten sonra greve son vermeyi bilmeniz gerek. Hattâ henüz karşılanmamış olan, ikinci derecedeki bazı isteklerinizden vazgeçmeyi de bilmeniz gerek. Her zaman isteklerinizin tamamen yerine getirilmesine imkan yoktur.»

Komünistler, Halk Cephesi'ne girdikleri andan itibaren, millileştirme sözünün açılmamasına çalışmışlar ve henüz zamanı gelmediği gerekçesiyle millileştirmeyi seçim programına almış olan Léon Blum'un SFIO'suna karşı çıkmışlardır. Frachon, 17 Ocak 1936 tarihli L'Humanité'deki yazısında bu konuya değinerek şöyle demiştir : «Millileştirmenin basit bir mesele olduğunu, karşılanması gereken temel bir ihtiyaç olduğunu iddia etmek, işçilerde yanlış ve boş bir umut uyandırmak demektir.» Aslında komünistlerin bütün endişesi, 1935 Laval-Stalin anlaşması zedelenmesin diye burjuvaziyi kızdırmak olmuştur. Sovyet bürokrasisinin çıkarları, her zaman işçilerin çıkarından önce gelmiştir. Parti merkez komitesinin, 1936 ekim'inde Biarritz'deki Radikal Kongre akşamı Başkan Daladier'ye hitaben belirttikleri hususlar, işte bu nedenle ortaya kon-

muşlardır : «Üçüncü Cumhuriyet tarihinde önemli rol oynamış olan büyük partiniz, Fransız orta sınıf halkıyla olan yakın ilişkilerinden dolayı ne kadar övünse haklıdır. Uсталıklarından gurur duyan ve meslek gururlarıyla ihtişam kazanan işçiler, emekleriyle Fransa'yı bugünkü büyüklüğüne ulaştırmakta yarar göstermiş olan köylüler ve emekle ekonominin bütün üstün niteliklerini kendinde toplamış olan orta sınıflarla işbirliği yapmaktan sevinç duyacaklardır. Sizin gibi, biz de, kamu düzeninden vazgeçilemeyeceğine inanıyoruz. Kamu düzeni, kanunlara itaati gerektirir. Biz de bu yüzden, herkesin, en azından, emek ve ekonominin meyvası olan özel mülkiyete gösterdiği kadar, kanunlara saygı duymasını istiyoruz. Ülkemiz için bütün istediğimiz huzur ve refahtır... Geçmişimizin muhteşem geleneklerinden ilham alan bir gelecek istiyor ve Marseillaise'i eskisi gibi dillere destan ettiğimiz için bize sataşanlara içerlemiyoruz.»

Milli birliği perçinlediği için boyuna kendisini kutlayan L'Humanité de, düzenin korunması, özel mülkiyete ve milliyetçiliğe saygı gösterilmesi için diretiyordu. 11 Temmuz 1936 tarihli gazetede Paul Vaillant-Couturier şöyle diyordu : «Partimiz gökten inmemiştir; partimiz Fransız topraklarının ta derinlerine kök salmıştır. Savaşımızı yürütenlerin adları, ülkemizle derin ve güçlü bağlar taşımaktadır. Biz, tarihin izinde yürüyoruz. Mesajımızın halk tarafından böylesine benimsenmesinin sebebi, onların içlerine işlemiş olan, Fransızlara has olan birşeylere seslenmiş olmamızdır. Bizim ülkemiz gibi, alabildiğine güçlü ve bazen alabildiğine tehlikeli bir şekilde bireyci olan bir ülkede, disiplin duygusu ve düzen sevgisi, dengeyi sağlamak için çok gereklidir.

Sağduyusu, emeğe verdiği değer, açık seçikliği sevmesi, moral ve kültürel değerlere olan derin bağlılığı ile, Fransa'nın sonsuz hayatındaki haklı yerini almıştır.»

Hiçbir sağ, hattâ aşırı sağ gazete, bunu daha iyi belirtmezdi. Bir «proleter» partinin, işçi sınıfına sunmayı uygun gördüğü yazı biçimi işte budur! Stalin'in ve Thorez'in leninizmi işte budur!

Sınıf düşmanlarıyla yaptıkları işbirliğinin sonucu ne olmuştur? 1937 haziran'ında Blum istifa etti. 1 Ocak 1938'de fiatlar yüzde 50 (13 ev eşyası üzerine yapılan endekse göre) veya yüzde 48 (29 gıda maddesi üzerine yapılan endekse göre) arttı.

Bunun dışında, müdahale etmeme politikası yüzünden, Fransız Halk Cephesi, İspanyol İhtilali'nin çökmesine sebep oldu. Yine her yerde ve yine CGT'nin isteğine rağmen grevler patlak verdi. Ancak, bu sefer CGT, o eski küstah havayı takınamadı. J. P. Maxence, bir gözlemci olarak şunları yazıyordu: «CGT'nin artık o eski (1936'daki) gücü, o eski amacı kalmamıştı. O eski beraberlik ruhu, o eski ateş, o eski iyi huylar, o eski cesaret ve yüreklilik yoktu artık. Altı aylık bir süre içinde, işçi sınıfının ruhu zayıflamış, çökmüştü.»

Dokuzyüzotuzaltıdaki sol çoğunluğa hâlâ sahip olan meclis, Münih Anlaşması'nı kabul etti ve 1940'ta da kendini Mareşal Pétain'in eline teslim etti. İşçi sınıfı gerçek yolundan saptırıldığı, «makul» tavizler vermeye zorlandığı ve kapitalizmin, faşizm ve savaşın kaynağı değil de, bunlara karşı güvenilir bir müttefik olduğunu düşünmeye sevk edildiği zaman, olacak olan işte budur. 1936'da, grevlerden önce, Metal İşçileri Sendikası'nın üye sayısı ancak 50.000'di ve genel grev yapılmıştı. Daha sonra üye sayısı

775.000'e yükseldi, ama dört yıl sonra, yani 1940 mayıs'ında 30.000'e düştü. Bu durum, sosyal demokrat ve komünist bürokratların akıl hocalığının, bir tek işçi sınıfı örgütünü nasıl yükseltip çökerttiğini açıkça gösterir.

Komünistlere gelince, bunların sırasına göre kızışan, sırasına göre soğuyan taktikleri, bugüne kadar süregelmiştir.

Nasıl Halk Cephesi politikasını ve bunu izleyen Sovyet ve Batı burjuva demokrasileri arasındaki iyi münasebetleri Laval - Stalin anlaşması belirlemişse, 1939-41 arasındaki komünist politikasını da, mantar gibi yerden bitivermiş olan Hitler-Stalin anlaşması belirlemiştir. Yıllar boyu parti şöen bir tutumla Almanya'ya cephe almışken, bu sefer düşman yeniden Fransız burjuvazisi ve Anglo-Sakson emperyalizmi olmuştur. Yıllardır pişirilip kotarılarak hazırlanmış olan savaş, artık demokrasinin faşizme karşı giriştiği bir savaş olmaktan çıkmış ve işçilerin hiçbir katkısı olmayan bir emperyalist savaş durumuna gelmiştir. Eğer 1936'daki, yani işçilerin fabrikaları ellerinde tuttukları zamanki hava bu olmuş olsaydı, o zaman bir ihtilal havası eser ve sadece Fransa'nın değil, bütün Avrupa'nın tarihi bir başka yön tutardı. Ama bu durumda partinin tutumu, Hitler paktını yağlamaktan başka bir anlam taşımıyordu. Hele devrimcilikle uzak yakın bir ilişkisi yoktu.

Pek tabii olarak, partinin yıllardır diline doladığı milliyetçilik, dönüp dolaşip kendi kafasında patladı. 1939'da CGT, daha doğrusu CGT'den arta kalan, ikiye bölündü. Bir grup, 1914'de olduğu gibi burjuvaları destekleme, diğer grup ise Sovyet bürokrasisini destekleme taraflısıydı. Daha sonra ise, Fran-

sa'nın çökmesi üzerine, burjuvazinin kendisi, biri Pétain ve Almanya, öteki de Gaulle ve Fransız milliyetçiliğini destekleyen iki gruba bölününce, komünistler, bütün yıldırımları de Gaulle'ün, bu «Londra bankerlerinin adamı»nın üzerine yağdırdılar. Bir parti bildirisine göre, «Millet Fransa'yı İngiliz emperyalizminin kölesi olarak görmek istemiyor»du. 1941 Ocak ayında, de Gaulle, hâlâ «Lordlardan ve bankerlerden meydana gelen reaksiyoner İngiliz hükümetinin müttefiki» olarak görülüyordu. De Gaulle'e yöneltilmiş olan bu hücumlara kızmıyorum. Bunlar, kendilerince haklı görüşlerdi. Ancak parti, düşmanlığını ve kinini burjuvazinin tümüne, yani Pétain ve de Gaulle'e çevireceği yerde, bunlardan sadece birini seçmiş, ötekini ve ona bağlı olarak da Alman faşizminin dehşetini bir yana bırakmıştı. Gerçekten de, öyle bir mantık yürütüyorlardı ki, L'Humanité'nin yeniden çıkmasına izin vermeleri için, Alman yetkililerine ricada bulundular. Ve Fransız komünistleri, 1941 sonrasına, yani Hitler'in SSCB'ne saldırmasından sonraya kadar, Fransız Mukavemet Hareketine katılmadılar. Ancak ondan sonradır ki, de Gaulle birdenbire Anglo-Sakson emperyalizminin ajanı olmaktan çıktı ve Faşizmin karşısındaki Demokrasinin bir müttefiki oluverdi. Şovenlik yeniden günün modası haline geldi ve her yanda «Bugün bir Boche öldürün» gibi sloganlar ortaya atıldı. Parti, işte bu sıralarda, mücadeleye katılmayan bir grup solcuyu gestapoya ihbar ve hattâ teslim etti. Yine bu devirde, çok sayıda Fransız aydını partiye katıldı ve Almanya'da çalışmak istemeyen binlerce işçi Komünist Mukavemet Hareketine girdi. Böylelikle parti 1939-41'de kaybettiği gücünü yeniden kazandı. Buna ek olarak, Komünist Muka-

vemet Hareketinin sağladığı itibar, «Şehitler Partisi» adı ve o ünlü «anlı şanlı Sovyet orduları» adı, sadece savaşın sonunu değil, aynı zamanda toplumda bir radikal değişim olmasını da bekleyen binlerce sempatzanı Partiye kazandırdı. Partinin gücü, «Milyonuncu Üyeye Doğru» sloganıyla belirleniyordu. 1945'de parti beş milyon oy aldı ve Meclis'e 161 milletvekili soktu. Düşmanla işbirliği yaptığı için büyük tavizler veren burjuvazi, her zamankinden daha zayıftı. Üstelik, işçiler silahlanmışlardı ve isteklerini zorla da olsa kabul ettirmeye kararlıydılar. Ama hiçbir şey olmadı, hiçbir şey değişmedi. Bütün olup biten, sadece Komünist Partisi'nin hükümete katılması, Thorez'in başbakan yardımcısı, Croizat'ın Çalışma Bakanı, Tillon'un Havacılık Bakanı olmasından ibaretti. SFIO, MRP ve General de Gaulle'den meydana gelme bir koalisyon hükümeti! Bu yeni sınıflararası işbirliğinin sebebi, Yalta ve Potsdam'da, artık dünyanın en büyük kapitalist ülkesi duruma gelmiş olan Amerika ile Stalin bürokrasisi arasında yapılan ve dünyayı bu ikisi arasında paylaştıran anlaşmaydı. Batıdaki bütün komünist partilerden istenilen ve beklenen, bu yeni kaseyi fağfura kimsenin el sürmemesini sağlamalarıydı. Thorez, işçileri silahtan tecrit etti ve 21 Ocak 1945'de Ivry Merkez Komitesine, partinin «Tek devlet, tek ordu ve tek polis gücü» yanlısı olduğunu belirtti. İşte, ünlü CRS'nin ilk gün ışığına çıkması bu döneme raslar. CRS'nin babası bir sosyalist bakan olmuş, vaftizini bir komünist başbakan yardımcısı yapmış ve bu bebeği emzirip büyüten de General de Gaulle olmuştur. Komünist platformunda, esas amaç, milli (siz bunu kapitalist olarak okuyun) ekonominin yeniden kurulması olmuş ve sosyalizm, eko-

nominin birbirlerinden kopuk sektörlerini millileştirme şeklinde ele alınmıştır. «Üretimcilik, daha büyük üretimcilik ve daha da büyük üretimcilik, size düşen en büyük sınıfsal ödev budur,» diyordu Thorez, 21 Temmuz 1945'te Waziers'de yapılan bir maden işçileri toplantısında. Aynı konuşmada şunları da söylüyordu : «Şurası mutlaktır ki, sadece biz, sadece biz komünistler, 1936 haziran'ında grevlere son verecek güce ve bundan beş ay önce «bu saçma iç-savaş oyununa bir son verelim!» diyecek otoriteye sahiptik.» İşçilerin üretimi artırmalarını sağlamak için çeşitli dolaplar çeviren, bir komünist bakan olmuştur. Yoldaş Duguet, 1946 CGT Kongresinde, grevlerin, sadece tröstlerin işine yaradığını söylüyordu. Marksizm-Leninizm-Stalinizm'in son keşfedilen teorisiydi bu! Sosyal demokratlarla bir kardeşlik havasına girmiş olan komünistler, proleteryaı ellerinden geldiğince baskıya aldılar.

1945, aynı zamanda koloni mücadelelerinin de başlangıç yılı oldu. Sétif'teki (Cezayir) ayaklanma konusunda konuşan partinin koloni meseleleri uzmanı Léon Faix şunları söyledi : «Kolonilerdeki sömürgecilerin belli başlı maşalarının, bugün bağımsızlık naraları atan, ama Fransa nazi çizmeleri altındayken seslerini çıkartmamış olan Messali Hac ve eşkiyalarının yönetimindeki MTL (Demokratik Özgürlüklerin Zaferi Hareketi) ve PPA (Cezayir Halk Partisi) olması çok anlamlıdır. Bu huzur bozuculara, unutamayacakları bir ders vermek gereklidir.» (L'Humanité, 12 Mayıs 1945). Faix'nin sözleri gerekli etkiyi yaptı : 40.000 Cezayirli, komünist Charles Tillon'un emri üzerine, Fransız Hava Kuvvetlerinin attığı bombalarla can verdi.

Ama, komünistler bir yanda Cezayirli işçilere

ders verirken, öte yanda da, üretimi artırmak için kendilerini tüketen, gıdasızlıktan kırılan ve savaş sonrası politika sahnesinin görünümüyle hayal kırıklığına uğrayan Fransız işçileri de, hergün biraz daha çok sayıda olmak üzere, sadece partiden değil, CGT'den de ayrılıyorlardı. 1947 yılı bu süreci daha da hızlandırdı. Nisan'da, Birleşik Metal İşçileri'nin kalesi sayılan Renault-Billancourt grevi patlak verdi ve Stalinci bürokrasi bu grevi bozmak için her türlü hileye ve şiddete baş vurdu. Ama işçiler yılmadılar. 30 Nisan gecesi, parti patronları, o mahut taktik değişikliklerinden birini uyguladılar : Grevi dışardan bozamayacaklarını anlayınca, grevin başına geçmeye ve işi içerden yıpratmaya karar verdiler. Bunu başarmak için, oldukça pahalıya mal olacak bazı şeyleri bile göze alıp, hükümetten ayrıldılar ve ücret dondurulmasına bir son verilmesini istediler. Ama temel amaçları, grevi durdurmak ve herşeyden önce, daha fazla yayılmasını önlemektir. 26 Kasım'da, soğuk harbin çoktan başlamış olduğu bir sırada, CGT'nin organı «**La Vie Ouvrière**» hâlâ sunuları yazabiliyordu : «Şurası bir gerçektir ki, son iki buçuk yıldır, en az greve sahne olmuş olan kapitalist ülke, Fransa'dır. Bunun nedeni, oldukça basittir. İşçiler, keyif için grev yapmazlar. İstekleri karşılandığı zaman, çalışmaktan kaçınmazlar. İşte, Groizat ve diğer komünistlerin bakan olduğu 1945-46 yıllarında başarılmış olan budur.»

Mademki kabinede bir avuç komünistin olması bile, kapitalist sistemin, işçilerin bütün isteklerini karşılamasına yetiyor (alın size bir marksist-leninist buluş daha!), o zaman ne diye sosyalizm peşinde koşup da tatlı canımızı üzmeli? Bu şartlar altında Renault işçilerinin grev yapması nankörlükten

başka birşey olabilir mi? Açıkça görülüyor ki bu işçiler de, Cezayir'de beyaz reaksiyonerlerin, yani sömürgecilerin emriyle huzursuzluk çıkaran solcular tarafından ifsat edilmişlerdir.

Komünist Partisi'nin stratejisini değiştirmesine yol açan, işçilerin hoşnutsuzluğu değil, uluslararası durumda meydana gelen bir değişiklik olmuştur. 12 Mart 1947'de Başkan Truman, ABD Kongresi'ne, kendi adıyla anılan ünlü doktrini sundu. Amerika Birleşik Devletleri, silaha sarılmış azınlıklar tarafından tehdit edilen ve bu azınlıklara karşı mukavemet etmek isteyen bütün ülkelere yardım elini uzatacaktı. 5 Haziran 1947'de Harvard'da bir konuşma yapan General Marshall, savaşın harap ettiği Avrupa'yı yeniden kurma konusundaki planını açıkladı. 27 Haziran'da, Bevin, Bidault ve Molotov, Paris'te toplanarak, Avrupa'nın neye muhtaç olduğunu görüştüler. Bidault herhangi birşey söylemekten kaçındığı halde, Bevin'in Avam Kamarasına bildirdiği gibi, Molotov, Amerikan yardımı kabul edildiği takdirde Doğu ile Batı arasında kapanması mümkün olmayan bir uçurum açılacağı konusunda uyarma yaptı. O yılın eylül ayında, Avrupa'nın her yanından gelen Komünist Partiler Varşova'da toplantılar ve savaş sırasında Moskova tarafından dağıtılmış olan Üçüncü Enternasyonal'in yozlaşmış bir kopyası olan Kominform'u kurdular. Zhdanov, toplanmış bulunan delegelere, iki bloka ayrılmış bir dünyaya uygun yeni bir nizamname verme fırsatını kaçırmadı. Fransız Komünist Partisi, aslında Moskova'nın çizgisini izlemekten başka birşey yapmamış olduğu halde, Zhdanov, partiye, hükümette yer almış olduğu için çattı. Fransız delegeleri döner dönmez, hemen bu hatayı tamire çalıştılar. Hem sadece yeni bir ideolo-

ji yaratmakla da kalmayıp, daha da zor olan birşeyi başardılar ve gerek milli ve gerekse mahalli hükümet kuruluşlarından ve de 1945'ten beri keyifle işgal ettikleri millileştirilmiş endüstri kuruluşlarındaki görevlerinden çekildiler. Bu konuda, 1947 Kasım-Aralık aylarında Fransa'yı çalkalayan yeni grevler dalgasının da büyük rolü oldu. 10 Kasım'da Komünist Partisi Marsilya şubesi, tramvay ücretlerine yapılan zamma karşı bir gösteri düzenledi. Gösteriye katılanlardan beşi tutuklandı ve onikişer aya mahkum edildi. Mahkeme salonunun dışında bekleyen öfkeli işçi kitlesi, engelleri yıkarak içeri daldı. CRS olay yerine çağırıldı, fakat göstericilerin üzerine yürümeyi reddetti (Bugünkü CRS mensupları, lütfen bu satırları dikkatle okuyun ve aklınızdan çıkarmayın).

RPF'nin (Gaulliste Parti'nin öncüsü) üyesi olan belediye başkanı yaralandı. Bütün gece boyunca RPF taraftarlarıyla işçiler çarpıştı, bu arada genç bir komünist öldürüldü. Şurası mutlak ki, iş Sovyet bürokrasisinin çıkarlarını kollamak için harekete geçmeye gelince, Komünist Partisi ne şiddetten, ne de «kışkırtma»dan kaçınmamaktadır. Ertesi sabah, Marsilya bir genel grevin doğum sancılarını çekmeye başladı.

Kuzeydeki kömür madenlerinde de işçi sınıfının öfkesi gittikçe artıyordu. Bütün savaş boyunca Almanlar ve onların Fransız uşakları tarafından köleler gibi çalıştırılmış olan işçilerin bütün umudu, kurtuluştan sonra şartların düzelmesi ve özellikle eskiden olduğu gibi kollektif çalışma ve paylarını bölüşme düzenine dönmeleriydi. Bu işçilerin geleneği, ortak çalışma, ortak yardım, sosyal adalet ve dayanışma olmuştu. Bu geleneği canlandırma umudu

gerçekleşmediği gibi, işçileri köle gibi çalıştıran Fransızların işbaşında kalması yetmiyormuş gibi, bir de Thorez, işçilere «bireysel» çalışmanın iyiliklerinden ve işçilerin birbirleriyle rekabet etmesinin faziletlerinden dem vurmıştu. Bu sözler, sonlarının yaklaştığına inanan ve tirtir titremekte olan eski yöneticileri pek sevindirmişti. Yöneticiler yeni efendilerini, yani madenlerin millileştirilmesinden sonra yerden biter gibi ortaya çıkıvermiş olan sendikacı ve politikacıları hoşnut etmek için, ellerinden geleni yaptılar. Ne var ki, bu yeni türedilerden biri, Maden İşçileri Sendikası'nın komünist patronu Delfosse, eski bakan tarafından getirildiği yönetim kurulundaki görevinden yeni üretim bakanı tarafından uzaklaştırılınca, Komünist Partisi, ezilen işçiler için yapmadığı birşeyi yapmaya nihayet karar verdi ve grev çağrısında bulundu. 17 Kasım'a kadar, işçilerin üçte biri greve katıldı.

19 Kasım'da Paris'te yüzbin kadar metal işçisi greve başladı. CGT'de komünistlerle reformcular çatışma halindeydiler. Reformcular, sendikalara «politikanın sokulmasına,» yani sendikanın komünist politikasına alet edilmesine karşı çıkıyorlardı. Komünistler kontrolleri altındaki yirmi sendikayı kullanıp bir milli grev komitesi kurunca, bunu fırsat bilen reformcular CGT'den ayrıldılar.

29 Kasım'dan 9 Aralık'a kadar grevler bütün şiddetiyle devam etti. 2 Aralık gecesi, rayların yirmibeş metrelik kısmının sökülmesiyle, Paris-Arras treni raydan çıkarıldı ve onaltı kişi öldü. L'Humanité bunu «faşist tahriki» başlığı altında verdi, sağın cevabı ise, «komünist sabotajı» oldu. Hükümet madencileri kuzeydeki ocaklardan uzaklaştırmak istedi, işçiler buna şiddetle karşı koydu. Sonra bir ol-

du bitti havası içinde 9 Aralık günü Milli Grev Komitesi greve son verme kararını bildirdi. Madem böyle bir emir vereceklerdi, öyleyse neden greve başlamışlardı? Bazıları, bunun iktidarı ele geçirmek için girişilmiş ciddi bir teşebbüs olduğu kanısındaydı. Ama, o zamanlar işçileri bakanı olan ve durumu en iyi bilmesi gereken Jules Moch, 18 Şubat'ta İngiliz ve Amerikan gazetecilerine verdiği demeçte şöyle diyordu : «Grevler, bir ihtilal belirtisi miydi? Bana kalırsa, böyle değildi. Elimizdeki dokümanlar, kullanılan komünist taktiklerinin çok daha şeytani bir planı kolladığını göstermektedir. Komünistler, Amerikan yardımından yararlanan bütün bölgelerde huzursuzluk çıkarmak, ama bir ihtilal hazırlığı yapmamak üzere emir almışlardı.» Gerçekten de, Frachon'un 7 Aralık tarihli L'Humanité'de belirttiği gibi, «CGT bir genel grev emri vermemişti.» Ve gerçekten de, ileri sürülen istekler fazlasıyla mütevazı olmuştı. Sözün kısası, komünistler, kendileri olmadan hiçbir hükümetin görev yapamayacağını göstererek hükümeti utandırmak istememişlerdi. Aynı zamanda, olay yerinde inceleme yapmak üzere gelmiş olan Amerikalı senatörlere de, komünist olma tehlikesi içinde bulunan bir ülkeye yardım etmekle, bu değerli yardımlarını heba etmemeleri ima edilmeye çalışılmıştı. Öte yandan da, sosyal demokratlar, işçilere karşı baskı tedbirleri alınmasını savunarak, Amerikalılara, böyle bir tehlikenin var olmadığını ve bir «üçüncü kuvvet»in, komünist ve de Gaulle'cü olmayan bir kuvvetin var olduğunu göstermeye çalıştılar. Sonunda, Jules Moch ve Atlantik Paktı başarıya ulaştı. İşçilere gelince, onlar bir kere daha, Doğu-Batı arasındaki kuvvet mücadelesinde ileri sürülen piyonlar olmaktan öteye gideme-

diler. Hiç kimse, onların gerçek çıkarı ile ilgilenmemiştir bile. Ve 1948'de sendika hareketi Amerikan taraftarı FO ve Sovyet taraftarı CGT olmak üzere ikiye bölündüğünde, işçiler kitleler halinde her iki taraftan da uzaklaştılar.

Uluslararası sahnede, 1947 ve 1948 yılları, batıda kapitalist ve doğuda bürokratik güç birliğine tanık oldu. Nasıl komünistler Fransız hükümetinden atılmışlarsa, (Mart 1948'de) sosyal demokratlar da tekme tokat Prag'dan sürüldüler. Aynı tarihlerde Yunan partizanları da Amerikan yardımıyla sindirildi. Doğu ile Batı arasındaki çatlak kesinlikle tamamlanmıştı. Ve Sovyet bürokrasisi, batılı komünist partiler arasında güçlü müttefiklere sahip olduğu halde, kendi peykleri ile anlaşmazlıklar ve bölünmeler içindeydi. Bu durum, Stalin'in Tito ile ipleri kopması şeklinde kesinlikle ortaya çıktı. Almanya'dan sonra, Kore de ortasından bölündü. Soğuk harp kızışmaya başlamıştı. 1947'den 1952'ye kadar, Fransız Komünist Partisi, Amerika aleyhtarını çatışmalara sürükledi milleti. Ancak bunu, bir «milli bağımsızlık» bayrağı altında yürüttüğü için, vatansever patronları mahcup edecek bir durum yaratılmadı. Bir başka deyişle, Komünist Partisi, uluslararası konularda «dediğim dedik» bir tutum tutturdu da, iş işçilerin davalarına gelince yüzü yumuşayıverdi. Bunun sonucunda, üyelerinin sayısı gitgide azaldı ve hele Duclos, Amerika'nın Kore'ye müdahalesi aleyhine düzenlenen gösterilerde tutuklanınca, işçiler hemen hiç ses çıkaramadılar.

Ancak soğuk harbin devamı süresince her iki taraf da işçilerin yeni bir dünya savaşını ve bununla birlikte gelecek olan ağır istismarı kaldırmayacaklarını farkederek, bir anlaşma zeminine varmaya

çalıştılar. Buzların çözülmesi, Kore çatışmasının sona ermesiyle başladı. 1953 yılına Doğu Berlin'deki işçi ayaklanmalarıyla girildi. Bunu, Fransa'daki genel sayılabilecek yeni bir grev dalgası izledi. İşçiler, ister doğuda ister batıda olsunlar, bağımsızlıklarını korumaya kararlı olduklarını gösteriyorlardı. Fransa'daki 1953 grevleri, hemen hemen kendiliğinden patlak verdi ve yine sendika bürokratlarını hop oturtup hop kaldırdı. Ve bürokratlar bir kere daha bu grevleri kırdılar. Ama başaramadıkları tek şey, işçilerin kendi güçlerinin bilincine varmasını önlemek oldu. Ve bu bilinç, kendini 1968 Mayıs-Haziran olaylarında açığa vurdu.

1956'da işçilerle parti bürokrasisi arasındaki çatlak daha da genişledi. Yıl, Cezayir Savaşı'na bir son vermeyi vaad eden Sol'un seçimleri kazanmasıyla başladı. Ama savaş sadece devam etmekle kalmadı, üstelik kızıştı da. Guy Mollet, Cezayir'de çürük domates yağmuruna tutuldu ve sömürgecilerin dediklerine boyun eğmek zorunda kaldı. Komünist Partisi, Mollet'nin Sağ'a (!) karşı güçlü olabilmesi için, kendisine özel yetkiler verme lehinde oy kullandı. Bunun sonunda, Fransa'nın her yanında kuvvetle duyulan savaşa karşıtlık, halkın kendisi tarafından uygulanmak zorunda kaldı ve doruk noktasına da, Cezayir'e gönderilmek üzere askere alınmış bir grup gencin kendilerini önce kışlalara kapatmaları, daha sonra da imdat işareti vererek boyuna trenleri durdurmaları şeklinde ulaştı. Komünist Partisi, bütün işlerden elini eteğini çekti. Komünist Partisi, bir yanda sosyal demokratlarla arasının açılmasını istemiyor ve bunun için, Cezayir'lilerin ve askere alınanların feda edilmesini göze alıyor, öte yandan da Cezayir'in bağımsızlığına hâlâ karşı

çıkıyor ve Cezayir'in Amerikan emperyalistlerinin eline düşmemesi için «Fransa ile gerçek bir kardeşlik» kurması çağrısında bulunuyordu. Tabii, bütün bunların sonunda, asıl güç kazananın Fransız emperyalizmi olduğunu söylemeye bile gerek yok. Hatta bu öylesine bir güçtü ki, «eski tüfek» komünistler bile homurdanmaya başladılar. Komünist öğrenciler, öğretmenler ve işçiler, hergün daha fazla sayıda olmak üzere, Cezayir özgürlük davasını (hem de sadece parti liderliğinin öngördüğü düzmece barış çerçevesi içinde değil) benimsemeye başladılar.

Böylelikle Cezayir savaşı, sadece genel olarak siyasal bilinci geliştirmekle kalmadı, aynı zamanda, militan solun, ne komünist ne de sosyal demokrat bürokrasiye güvenilemeyeceğini öğrenmesini sağladı. Bu kanıları, 1956'daki Süveyş macerası ve Macar ayaklanmasıyla da perçinlendi. Bunun üzerine Fransız Komünist Partisi yeni bir buhran devresine girdi ve yeni bir militan dalgası daha, partiden koptu. Parti bir başka konuda daha kötü duruma düştü. Buna yol açan olay, André Still'in L'Humanité'deki «Budapeşte Gülümsüyor» başlıklı başyazısı oldu.

Bu olaylar, devrimci solu büyük ölçüde güçlendirdi. Solun stalinciliğe hücumu Troçki'yi «diriltti» ve yayıncılar Troçki'nin yazılarını yayınlamak için birbirleriyle yarışa girdiler.

1956'dan 1968'e kadar bu solcu gruplar giderek güçlendiler ve özellikle öğrencilerin aklını çelmeyi başardılar. Yıllardır, UEC (Komünist Öğrenci Birliği), partinin resmi kanalını izleyenler, İtalyan taraftarları, Çin taraftarları ve troçkistler arasındaki sonsuz çatışmalarla zayıflamış ve bölünmüştü. Parti Genel Yönetim Kurulu, bu tartışmalara göz yumduğu takdirde, üye sayısının tehlikeye gireceği-

ni görünce, UEC'deki bütün muhaliflere bir tekme vurdu ve örgütü bir canlı cenaze haline getirdi. Bunun sonucu olarak, solcular alabildiğine güçlendiler. Bu durum parti saflarında da kendini gösterdi ve parti, etkisinin büyük kısmını solculara kattı. Bürokratik baskının azalması, her türlü devrim hareketi için (yeterli olmamakla beraber) gerekli bir şart olduğu için, bu durum hem öğrencilere ve hem de işçilere yararlı oldu. Komünist Partisi'nin etkisi ve gücü, bir gerçek devrim hareketinin etkisi ve gücüne ters orantılıdır. Tabii ki, parti bunu itiraf etmeye yanaşmadı. Hele, seçimlerde hâlâ milyonlarca oy alabildiği için, böyle bir şeyi kabul etmiyordu. Ama, bu oyların birer kağıt parçası olduğunu ve artık işçilerin fiili desteğini kaybetmiş bulunduğunu unutuyordu. İşçiler, artık eskisi gibi, partinin anarşist-hitlerci-troçkist olarak tanımladığı insanların, işçi sınıfının düşmanları olduğuna inanmıyor ve bu insanları 1945'teki gibi izlemiyordu. Faşistler L'Humanité'nin camlarını kırdıkları zaman da, eskiden olduğu gibi binlerce kişi toplanmadı.

Bugün işçiler kendi fabrikalarında bürokrasiye açıkça meydan okumakta kendilerini serbest bulmaktadırlar. Ve bürokrasinin şiddetli karşıtlığıyla karşılaşmalar bile, kendi yoldaşlarının onlara sırt çevireceğinden korkmamaları gerekir. İşçiler artık komünistler, sosyal demokratlar ve de Gaulle'cüler arasında pek az fark olduğunu anlamışlardır. De Gaulle, 1958'de iktidara geldiği zaman, işçi sınıfının bu olayı son derece kayıtsız karşılaması da işte bu yüzdendir. Yıllar boyu güvendikleri liderlerinin, kendilerini hiçbir yere ulaştırmadığını anlamışlar ve kendilerine herhangi bir yararı dokunmayan düzmece bir cumhuriyeti savunma gereğini duymamış-

lardır. Bunun için de, «parlamanter gerçek demokrasi»ye ağıt yakmayı, bürokratlara bırakmışlardır.

1958'den 1968'e kadar geçen on yıl boyunca, de Gaulle'cülerle komünistler, sahte bir karşıtlık numarası sürdürmüşler, ama Mayıs olayları, bu numarayı sürdürmekten dahi vazgeçmelerine yol açmıştır. Grevleri durdurmak ve seçimlere gitmek konusundaki ortak çabaları boyunca, seçmenlere yine kendilerini asıl alternatifler olarak göstermeye uğraştıkları doğrudur. Bunu başarmışlardır da. Ama kitleler daha ne kadar zaman gözlerini bağlatmaya razı olacaklardır?

Mayıs'ta, Fransız işçileri, 1917'de Rus işçilerinin menşevikleri bir yana attığı gibi, politika ve sendika bürokrasilerini bir yana iterek, yetkili makamları kesin bir yenilgiye uğratmışlardır. Bu yenilgi, Rusya'da şubattan ekime kadar geçen sekiz aylık süre içinde gerçekleştirilmiş ve bu süre zarfında, Fransız işçileri gibi, parti ve sendika patronlarınca engellenmeyen Rus işçileri, kendi sovyetlerine sahip olmuşlardır. Bugün, düşman çok daha kuvvetlidir. Tankları ve tüfekleri olduğu için değil, işçi kampı içinde adamları olduğu için. Bu, 1968'de Paris'te, en azından 1956'da Budapeşte'de olduğu kadar kesinlikle ispatlanmıştır.

Yüzbinlerce kişinin, kendilerine benzer deneyler geçirmiş olduğunu farketmeleri, bürokratik «lider»lerinin içyüzünü görmeye başlamış olan, ama onlara karşı çıkmaya cesaret edemeyen işçileri, bugünkü gevşeklikten çekip çıkarabilir. Üstelik, eskiden gerek burjuvaziyle, gerekse kendi bürokratlarıyla baş etmeye güç yetiştiremeyeceklerine inananların çoğu artık sandıklarından daha güçlü olduklarını farketmeye başlamışlardır.

Bu yeni bulunmuş gücü, bir gerçek devrimci hareket kanalına sokmak için, sosyalizmin temel hedeflerinin yeniden incelenmesi ve bu hedeflere ulaşabilecek güçlerin yeniden bir araya toplanması gerekir.

BÖLÜM İKİ

**Bolşevikliğin
Stratejisi
ve Mahiyeti**

1 | Giriş

Mayıs ve Haziran olaylarının taşıdığı özelliklerden bir tanesinin üzerinde ayrıca durulması gerektiğini sanıyorum. Bu özellik, devrimci öğrenci ve işçi teşkilatlarının yada daha doğrusu organizmalarının yapısıdır. 22 Mart hareketi daha başlangıçtan itibaren, liderler ile yönetilenler arasında hiçbir fark gözetmemiştir, bütün kararlar genel kurulda alınmış ve çeşitli inceleme komisyonlarının hazırladığı raporlar mutlaka genel kuruldan geçmiştir. Fabrikalardaki taban komiteleri ve sokakta faaliyet gösteren eylem komiteleri için iyi bir örnek teşkil etmişti bu. Ama aynı zamanda, toplumun, gelecekte herkes tarafından ve herkesin yararına nasıl yönetilebileceğine de işaret etmişti. Özellikle, bizim hareketimiz içinde, liderlerle yönetilenler arasındaki bölünmenin ortadan kalkması, üretim sürecindeki bu bölünmenin ortadan kaldırılması isteğini yansıtmıştı. Doğrudan doğruya demokrasi, doğrudan doğ-

ruya yönetimi gerektirir. Bundan ötürü, 22 Mart hareketi, başlangıçta safları içine inanmış bolşevikleri, troçkistleri ve maoistleri almış olmakla birlikte, yapısı bakımından, bolşeviklerin proleterya öncülüğü görüşüne karşıt bir harekettir. Yine bundan ötürü FER gibi birkaç troçkist grubun hareketi terketmiş olmasına ve harekete katılmaya devam edenlerin ise, bu işi, kendi teşkilatlarını yararlandırmak için yapmış olmalarına şaşmamak gerekir. Mayıs ve Haziran aylarında, işçi sınıfının «yoksun olduğu ve bu yoksunluğunun acısını duyduğu gerçek bir devrimci parti»yi kurmak için birçok teşebbüste bulunulmuştu. Ama bu teşebbüsler bir sonuç vermeyince, aşırı-sol basın hemen yaygarayı basmış ve işçilerin mücadelesinin başarısızlığa mahkum olduğunu, bu hareketi ancak gerçek bir bolşevik partisinin zafere ulaştırabileceğini söylemişti. Nitekim, **Lutte Ouvrière**, Ağustos özel sayısında, olaylardan şu dersi çıkarıyordu : «Seçimi kazanmış olmalarına rağmen, mayıs ve haziran olaylarının sadece bir başlangıç olduğunu bütün devrimciler söylemektedir de Gaulle taraftarlarına. Ve bunu herkes bilmektedir.

«Ama mücadeleye devam etmek ve bu mücadeleyi başarıya ulaştırmak hususunda kararlı olduğumuzu açıklamak yetmez. Alınan derslerden sonuç çıkarmamız gerekmektedir. Bahar olaylarının bize verdiği dersten çıkarılabilecek en önemli sonuç ise, devrimci bir partiye muhtaç olduğumuzdur. Yeni bir keşif değildir bu. Bolşevik geleneğinden ayrılmamış olan devrimciler, on yıllardır söylüyorlardı bunu. Ama son bir kaç ay içinde bu mesele çok daha acil ve somut bir şekilde ortaya çıktı.»

Bu aslan Bolşevikler, Fransız Komünist Parti-

si'nin şimdiye kadar göstermiş olduğu davranışın birçok devrimciyi herhangi bir merkezi ve disiplinli teşkilattan soğutmuş olduğunu bildikleri için, şunları söylemekten de geri kalmamaktadırlar : «Fransız Komünist Partisi merkezîyetçi ve disiplinli bir partidir. Etkili olmasını sağlayan şey de, bu merkezîyetçiliği ve disiplindir. Komünist Partisi'nin merkezîyetçi olması dolayısıyla mutlaka karşı devrimci bir rol oynayacağını düşünen genç devrimciler büyük bir yanlışlığa düşmektedirler.» Daha sonra şunları da söylüyorlar : «Temel hareketin kendiliğinden gelişmesine ve bu hareketin belli başlı hasmının merkezîyetçi bir parti olmasına bakarak, incelikleri gözden kaçırarak kaba sonuçlara varmamak ve işçi hareketini ancak kendiliğindenliğin ilerletebileceğini ileri sürmemek gerekir.» Mayıs ve Haziran olaylarının yaratmış olduğu bütün imkanlar gözden geçirilip incelendikten sonra, **La Lutte Ouvrière** şöyle devam etmektedir : «İşçi başarısına ulaştırmamızı iki faktör sağlayabilirdi. Bunların birincisi yüksek derecede bir kendiliğinden sınıf bilincidir... İkincisi ise, devrimci bir partidir... Partinin rolü, işçilerin mücadelesini, gerçek amaçlarını göstererek yöneltmek değildir sadece; aynı zamanda, bu mücadelenin her döneminde ve ileriye doğru atılan her adımda, amaca dosdoğru götüren yolu da göstermektir. Devrimci bir partinin gerekli olduğunu yeniden keşfetmek durumunda değiliz. İşçi hareketinin bütün tarihi, başarıları ve başarısızlıkları, Paris Komünü'nden Ekim Devrimi'ne kadar bu gerekliliği ispat etmiştir.» Bütün bolşevik yazarların sürekli olarak ele aldıkları bir konudur bu. Nitekim, 1871 Komünü ile ilgili tarihe yazdığı ön-sözde Troçki şöyle der : «İktidara geçer geçmez,

Komün'ün, milli muhafızları yeni baştan düzenlemesi, güvenilir kimseleri işbaşına getirmesi ve sağlam bir disiplin kurması gerekirdi. Komün bunu başaramadı, çünkü güçlü bir devrimci liderlikten yoksundu. Ve bundan ötürü de yenilgiye uğradı. Gerçekten de Komün tarihine gözatacak olursak şu sonuca mutlaka varırız : Parti, sağlam bir yönetime muhtaçtı. 1871'de çarpışanlar, büyük kahramanlık göstermişlerdi; onların yoksun olduğu şey cesaret değil, amaçlarının bir tek amaç haline getirilememesi ve merkezi bir yönetimin ve liderliğin olmamasıydı. Yenilgiye uğramalarının temel sebebi de buydu.» Troçki'nin tilmizleri, 1956 Macar Devriminden sonra da aynı tutumu göstermişler ve ileride açıklanacağı gibi, 1968 yılı Mayıs-Haziran olayları karşısında da bu tutumlarını değiştirmemişlerdi. Oysa bu, ters taraftan ele alınınca, Rus Devrimi'nin, kuvvetli bir bolşevik partisine sahip olduğu için başarıya ulaştığını ileri sürmek demektir.

Bundan ötürü, komünistlerin ve troçkistlerin bugünkü stratejilerini kavramak ve gerekli panzehiri bulmak istiyorsak, her şeyden önce, bunların ideolojilerini pratiğe aktarmak için girişmiş oldukları en büyük teşebbüsü, yani Rus Devrimini incelememiz zorunludur.

Bundan sonraki sayfalarda, bolşeviklerin, Rus Devrimi'ni ilerletemediklerini ve 1917 yılı Şubat ayı ile Ekim ayı arasında, kitlelerin mücadelesini engellediklerini ve bundan sorumlu olduklarını ve ayrıca devrimin, daha sonraları bürokratik bir karşı-devrim haline dönüşmesinin sorumluluğunun da bolşeviklere ait olduğunu ve bütün bunların, partinin mahiyetinden, yapısından ve ideolojisinden doğduğunu göstermeye çalışacağız.

Rus devrimi sırasında bolşeviklerin oynadıkları rolü incelerken, Yvon Bourdet'nin **Noir et rouge'** da yayınlamış olan «Devrimci Parti ve Kitlelerin Kendiliğindenliği» adlı değerli incelemesine dayanacağım. Partinin 1917-1921 arasında oynadığı rolü incelerken de, British Solidarity Movement'ın (İngiliz Dayanışma Hareketi) notlarından ve Aleksandra Kolontay'nın **The Roots of The Worker's Opposition** (İşçi Muhalefetinin Kökleri) isimli incelemesinin çevirisinden yararlanacağım.

2 | Rus Devrimi ve Bolşevik Partisi

Troçki'nin **Rus Devrimi Tarihi**'ni okuyanlar, bir çelişmeyi gözden kaçırmazlar. Namuslu bir tarihçi olarak, partinin kitlelerin arkasından nasıl sürüklendiğini gösterir Troçki, ama bolşevik nazariyatçı olarak, devrimin başarıya ulaşması için partinin zorunlu olduğunu ispatlamaya çalışır. Şunları yazmaktadır Troçki : «Sovyetler, fabrika komitelerinin gerisinde kalıyordu. Komiteler ise kitlelerin gerisinde kalıyordu... Parti de devrimci dinamiğin gerisinde kalmıştı; oysa parti, özellikle devrim zamanında asla geride kalmaz. O güne kadar insanlık tarihinin görmüş olduğu en devrimci parti, tarih olayları tarafından habersiz yakalanmış, adeta bastırılmıştı. Parti kendini kan ve ateş içinde yeniden kurmuş ve olayların hücumu karşısında saflarını sıklaştırmıştı. Büyük değişiklik anında, kitleler, aşırı sol partiden daha solda bulunuyordu.» (**History of the Russian Revolution**, c. I. s. 403. Gollancz and Sphere

Books, London. Alıntılarının sayfa numaraları bu baskı gözönünde tutularak verilmiştir).

Yalnız şu cümleler bile, Bolşevik Partisi'nin proletarya öncüsü olması efsanesini yıkmaya yeter. Partinin «geride kalması» 1917 Şubatının ilk günlerinde de apaçık görülüyordu; Çar'ın tahttan indirilmesi ve işçi konseylerinin kurulması, kitlelerin bizzat yaptıkları işlerdi. Troçki bu konuda Mstislavski'nin (Sosyal revolüsyonerlerin sol kanat şeflerinden biri; daha sonra bolşeviklerin safına geçmiştir) sözlerini anmaktadır. Mstislavski, «ihtilal bizleri, yani parti yöneticilerini, İncil'deki çılgın bakireler gibi uykudayken yakalamıştı,» diyordu. Troçki bu sözlere şunu ekliyordu : «Bu yöneticilerin bakirelere benzeyip benzememeleri pek önemli değildi; ama derin bir uykuya dalmış oldukları bir gerçektir.» (Aynı eser, c. I, 147)

Bu, Bolşevik Partisi için olduğu gibi, öteki bütün sol kanat teşkilatları için de doğrudur. Gerçekten de, «Son dakikaya kadar bu liderler, devrimci bir gösterinin sözkonusu olduğunu düşünmüşlerdi, silahlı ayaklanma ihtimali hiçbirinin aklına gelmemişti. Merkez Komitesi, ertesi gün için herhangi bir talimat verecek durumda değildi.» (Aynı eser, c. I, 147). Demek ki, Şubat Devrimi'nde bolşevikler, kitlelerin lideri görevini yerine getirmemişlerdi; ve daha sonra, kitlelerin hem eyleminin, hem de devrimci ruh halinin gerisinde kalmışlardı. Nitekim 1917 Temmuz'unda «On bin işçi cepheye gidecek mitralyöz erlerini uğurlamak üzere toplanmıştı. Fakat erler, 4 Temmuz'da cepheye gitmek için emir aldıklarını, ama Alman cephesine gidip Alman proletaryası ile çarpışmaktansa kendi kapitalist bakanlarına karşı çıkacaklarını söylediler. O zaman kalabalık

iyice coştı. İşçiler, 'haydi harekete geçelim' diye bağıyorlardı. Fabrika komitesi sekreteri olan bir bolşevik itiraz etti ve partiden talimat almaları gerektiğini ileri sürdü. Her yandan itiraz sesleri yükselmışti bu teklife karşı. 'Bırakın partiyi. İşler yine sürüncemede kalsın istiyorsunuz. Bıktık artık!' diye bağırişıyorlardı. Saat altıya doğru, yürütme kurulu temsilcileri geldi, ama işçileri ikna edemediler.» (Aynı eser. c. II, 127).

Bolşevikler bu mücadelede rol oynamadıkları gibi, mücadeleyi frenlemek de istemişlerdi; her meselede partinin fikrini almaya kalkmışlar ve liderleri geldiği zaman bile kendilerini dinletmekte başarı gösterememişlerdi. Böylece parti ile kendine has bir dinamiği olan ve daha başlangıçtan beri kendi asker ve işçi sovyetlerini kurmuş bulunan kitleler arasında derin bir uçurum açılmıştı. Gerçek kararlar yalnız burada alınıyordu, başka bir yerde değil. İşçilerin sovyetinde, bolşevik olsun olmasın, her işçi sesini duyurabilir ve olayları etkileyebilirdi. Delegeler, parti militanları (önce menşevikler, sonra bolşevikler) arasından seçildiği halde, herhangi bir meselede karar vermek hakkına sahip siyasal bir grup yoktu. Bu delegeler, siyasal taassupları gözönünde tutularak değil, işçilerin mücadelesine aktif bir şekilde katıldıkları için seçilmişlerdi. Bir engel haline gelmeye başladıkları zaman görevlerinden hemen alınıyorlardı. Hiç olmazsa, sovyet demokrasisi mevcut olduğu sürece böyleydi bu. Troçki, bolşeviklerin, 1917 yılı temmuz ayında oynadıkları rolü şöyle tasvir etmektedir : «Olaylar bolşevikleri ansızın yakalamış ve içine almıştı; bolşevikler partinin resmi kararlarıyla çelişen hareketlerini haklı çıkarmak için bir mazeret bulmaya ça-

lışıyorlardı.» (Aynı eser. c. II, 30). Tabandaki bolşevikler, mahcup olmamak için, liderlerinin kararlarına aykırı düşen davranışlar yapmak zorundaydılar. «Bolşevik Merkez Komitesi, işçilere ve askerlere bir çağrıda bulunmuştu. 'Ne idüğü belirsiz kimseler... silahlanarak sokağa dökülmenizi söylüyorlar size. Bu, teşvikin, sovyet partilerinin herhangi birinden gelmediğini göstermektedir.' Parti ve sovyet merkez komiteleri tekliflerde bulunuyorlar, ama kitleler yine bildiğini okuyordu.» (Aynı eser. c. II, 33).

Bizi ilgilendiren nokta, bolşeviklerin, bu çeşit gösterilere muhalefet etmekte haklı olup olmamaları değil, halk kitleleri üzerinde gerçek bir etkilerinin olmayışıdır. Devrimin başlangıcından beş ay sonra ve ekim ayaklanmasından üç ay önce, kitleler hâlâ kendi kendilerini yönetiyor, bolşevik öncüler ise onlara ayak uydurmağa çalışmaktan başka şey yapamıyorlardı. «Nevski, Laşeviç ve Podvoyski gibi sevilen ve ünlü bolşevikler, balkondan kalabalığa hitap ederek, alayları yerlerine dönmeye ikna etmeye çalışıyorlardı. Ama aşağıda toplanmış olanlar, 'Defolun! Defolun!' diye bağırıyorlardı onlara. Bolşevikler, o güne kadar askerlerin kendilerine böyle bağırıklarını duymamışlardı. Tehlikeli ve telaşlandırıcı bir olaydı bu. Ne yapmaları gerekiyordu Bolşeviklerin? Olaylara karışmadan, bir yana çekilip durabilirler miydi? Petrograd komitesi üyeleri, konferans delegeleri ve alaylardan gönderilen temsilcilerle birlikte, bir karar almışlardı : Kitleleri hiçbir sonuç vermeyen kısıtlamalara zorlamaktan vazgeçmek ve geliştirmekte olan işçi hareketine, hükümet buhranının halk menfaatine uygun şekilde geliştirilmesini sağlayacak biçimde yön vermek

gerekiyordu...» (Aynı eser. c. II, 33 ve arkası.) Proleterya öncülüğü kavramı herşeye rağmen sürdürülmeliydi! Troçki şunları da yazıyordu bu konuda : «Merkez Komitesinin toplantıya katılan üyeleri, taktik konusundaki bu değişikliğe katıldılar.» (Aynı eser. c. II, 34). Sanki yapacakları başka bir şey varmış gibi!

Ama parti elini kolunu bağlayıp bir köşede oturamazdı. Parti liderliği adına konuşan Kamenev şöyle demişti :

«Gösteri yapılması için biz çağrıda bulunmadık, ama kitleler kendi kendilerine sokağa döküldüler... kitleler sokağa dökülünce, bizim onlar arasında yer almamız gerekiyordu. Bugünkü ödevimiz, harekete organize bir nitelik kazandırmaktır.» (Aynı eser. c. II, 37). Kamenev, bu sözleriyle, partinin önde gitmediğini, herhangi bir şeyi yönetmediğini ve bütün yapabildiği işin, herşey olup bittikten sonra hareketi organize etmek olduğunu kabul ediyordu. Hem de nasıl yapılmıştı bu? «Merkez Komitesinin, gösterileri durdurmak konusunda öğleden sonra hazırladığı çağrılar, gazeteden çıkarılmıştı. Ama yerine başka bir metin konması için de çok geçti artık.» (Aynı eser. c. II, 42).

Bundan ötürü, **Pravda**'nın bir sayfası bembeyaz çıkmıştı. Bolşeviklerin bir hareketi organize etmek dedikleri şey buydu işte. Ama bütün gayretlerine rağmen gösteri yapıldı ve bu gösteriye «en az 500.000 kişi katıldı.»

Bundan çıkarılacak sonuç apaçıktı : «Hareket bolşevikleri kale almadan aşağıdan başlamış ve belli bir ölçüde onların isteklerine aykırı düşmüştü.» (Aynı eser. c. II, 71).

Troçki, o sırada yaptığı bir konuşmada, «hal-

kın ruhi durumunu bizim yarattığımızı söylüyorlar ve bizi itham ediyorlar; oysa, biz bu ruhi durumu sadece dile getirmeye çalışıyoruz,» diyerek, bu gerçeği açıkça ortaya koymuştu. (Aynı eser. c. II, 7A).

Kısacası, o yüce öncüler, sadece bir sözcü gibi hareket etmişler ve hattâ, bu görevi bile gerektiği gibi yerine getirememişlerdi. Ama, partinin şubat ayında hiçbir şeyden habersiz halde kitlelerin ardından sürüklendiği ne kadar doğruysa, ekim devrimi'ni gerçekleştirmekte gösterdiği başarı da aynı ölçüde doğrudur, diyerek bize itiraz etmek isteyenler bulunabilir. Oysa, böyle bir itirazın hakikatle hiçbir ilgisi yoktur.

Nisandan ekime kadar, Lenin, parti liderliğini kitlelerin hareketleriyle aynı çizgiye getirmek için, sürekli olarak mücadele etmişti. Şöyle demişti Lenin : «Petrograd'taki ayaklanmanın zafere ulaşması bile, bekleme politikasının ataletini ve sağ kanadın doğrudan doğruya gösterdiği karşıkomayı her yerde ortadan kaldırmaktan uzaktı. Liderlerin tereddütle hareket etmesi, daha sonra, Moskova'daki ayaklanmayı bile nerdeyse mahvedecekti. Kiev'de, Piatakov'un yönettiği komite, tamamen savunma esasına dayanan bir politika gütmüş ve uzun vade içinde inisiyatifi (ve aynı zamanda iktidarı) Rada'ya vermişti. Voronej'deki değişiklik, partinin bir komitesi tarafından değil, aktif bir azınlığı tarafından gerçekleştirildi... Taşra şehirlerinin çoğunda bolşevikler, ekim ayında, «karşı devrimle mücadele etmek için» uzlaşmacılarla birlikte hareket ettiler... Son yıllarda bu gerçeklerin saklanması için büyük çaba harcandığı halde... gazetelerde, anılarda ve tarihi yazılarda, en devrimci partinin bile ayaklanmadan biraz önce büyük bir karşıkoma gös-

terdiğini ispat eden gerçekler bulunmaktadır.» (Aynı eser. c. III, 145 ve arkası).

Lenin, kendi görüşünü, ekim ayının ilk günlerinde ancak Merkez Komitesi'ni de atlayarak yaymaya ve kabul ettirmeye çalışmıştı : «Merkez Komitesi'ne yazdığı mektuplarını, Petrograd ve Moskova komitelerine bizzat göndermekle yetinmemiş, mahalli teşkilatlarda çalışan güvenilir militanların eline geçmesi için de her şeyi yapmıştı.» (Aynı eser. c. III, 193).

«Lenin, Petrograd Parti Konferansının, ayaklanmadan yana olduğunu belirten kesin bir söz söylemesini istemişti. Bu çağrı üzerine konferans, kaçınılmaz bir gerçek olarak ortaya çıkan işçi, asker ve köylü ayaklanmasının liderliğini ele almasını sağlayacak bütün tedbirlere başvurmasını Merkez Komitesi'nden ısrarla rica etmişti.» (Aynı eser. c. II, 132).

Lenin, yüce öncünün yeniden kitlelerin ardında kaldığını ve sürüklendiğini farketmişti için, onun efsanevi rolünü muhafaza etmek amacıyla umutsuz bir şekilde çaba göstermiş ve kendisinin bizzat ortaya koymuş olduğu demokratik merkezîyetçilik kurallarını çiğnemek zorunda kalmıştı.

«Partinin yüksek kademelerinde,» diye yazıyordu Lenin, «tereddütler vardı. Kimisi iktidar kavgasından korkuyor, kimisi de karar tasarıları, konferanslar, protestolar yerine doğrudan doğruya kavgaya girilmesi eğilimi gösteriyor.» Troçki de bu vesileyle şunları söylemek zorunda kalıyordu : «Bu, partiyi, Merkez Komitesi'ne karşı doğrudan doğruya harekete geçirmekten başka şey değildi. Lenin iyice ölçüp biçmeden bu çeşit teşebbüslere girişmezdi; ne var ki burada, devrimin kaderi sözkonusuydu ve

bundan ötürü bütün öteki mülahazalar bir yana atılmıştı.» (Aynı eser. c. III, 132)

Kısacası, devrimin başarıya ulaşması, «partinin yüksek kademeleri»ne karşı harekete geçilmesini gerektirmişti. Partinin yüksek kademeleri, şubattan ekime kadar, teorik bakımdan oynamaları gereken devrimci rolü, gerçekte oynayamamışlardı. Devrimi, partiyle birlikte yada ona karşı bizzat kitleler yapmıştı; bir tarihçi olarak Troçki, bunu açıkça görüyordu. Ama, bunlardan doğru bir sonuç çıkarmaktan uzak olan teorisyen Troçki, kitlelerin, bir liderlik (merkezi yönetim) olmaksızın herhangi bir devrimi başarmalarının imkansız olduğunu ileri sürüyordu. Şöyle diyordu Troçki : «Şubat devriminin işçiler ve köylüler (köylüleri askerler temsil ediyorlardı) tarafından yapılmış olduğunu söylemekte, Tugan-Baranovski'nin yerden göğe kadar hakkı vardır. Ama asıl önemli sorunun yine de cevabını vermemiz gerekiyor : Devrimi kim yönetti, işçileri devrime kim ulaştırdı? Buna verilecek çok basit bir cevap vardır. O da, devrimi kimsenin yönetmediğini ve kendi kendine gerçekleşmiş olduğunu söylemek, yani herkesin kabul ettiği bir çözümyolunu ileri sürmektir.» (Aynı eser. c. I, 145).

Troçki soruyu doğru bir şekilde sormakla kalmıyor, aynı zamanda, apaçık bir cevap da veriyordu. Gerçekten de, devrim, sadece teoride değil pratikte de kitlelerin iradesinin kendiliğinden dile geliyordu. Ama bir teorisyen olarak Troçki, bu apaçık cevabı kabul edemiyordu; merkeziyetçi liderlik fikri, onun dogmasının temeli olduğu ve ne bahasına olursa olsun savunulması gerektiğine inandığı için, kabul edemiyordu bunu. Bundan ötürü Zavadiski'nin şu sözünü doğru bularak zikrediyordu : «Kendili-

ğindenlik kavramının tabiat bilimlerinde nasıl yeri yoksa, sosyolojide de yeri yoktur, hattâ daha fazla yeri yoktur. Devrimci liderlerden herhangi birinin kendi ismiyle hareketi yaftalayamamış olması, bu hareketin gayrişahsi olduğunu değil, sadece isimsiz olduğunu gösterir.» (Aynı eser. c. I, 151).

Bunlara ekleyecek sözümüz yok. İsimsizlik, spontane bir hareketi belirleyen temel özelliktir. Yani, resmi teşkilatların yolgöstericiliğini küçümseyen ve resmi bir ad almayacak olan bir hareketin özelliğidir. Ama Troçki'nin görüşü tamamen farklıdır. Ona göre, liderlik olmadan devrim olamaz, eğer liderler ortaya çıkmamış ve tanınmamışlarsa, liderlerin isimlerini gizlediklerini gösterir bu. Nitekim Troçki, devrimden hemen sonra kurulmuş olan «27 Şubat Görevlileri Birliği»nin, Volinski Alayı'nı ilk olarak kimin harekete sevk etmiş olduğunu anlamak için yaptığı soruşturmada, «bu önemli hareketi yapanlar hakkında yedi cevap aldığını ve hareketin başlatıcısı olarak yedi kişinin adının verildiğini» yazmakta ve şöyle devam etmektedir : «İnisiyatifin bir kısmının gerçekten askerlere ait olduğunu söylememiz doğru olur.» (Aynı eser. c. I, 150).

Peki, Troçki, inisiyatifin niçin sadece bir «kısmının» askerlere ait olduğunu söylüyor da daha fazlasını kabul etmiyor? Çünkü, Troçki başka bir açıklama ileri sürmeyi tercih etmektedir. Şöyle diyor : «Hareketi başlatan gerçek liderin, sokak vuruşmaları sırasında ölmesi ve adını da kendisiyle birlikte götürmesi mümkündür.» Böylece, tarihçi Troçki, ölmüş olduğu için kimliği ve hayatı tahkik edilemeyen efsanevi bir lider icat ederek, tarihi gerçeği de bulandırmaktadır. Troçki'nin sözünü ettiği bir başka örnek, bu görüşünün saçmalığını açıkça ortaya koy-

maktadır. «24 Mart cuma günü, yüksek kademelerde bulunan hiç kimse, bir olayın patlak vereceğini ummuyordu... Bir tramvay ansızın öylesine şiddetle durmuştu ki, sallanan camlarından biri kırılmıştı. Bu tramvayın içinde bir de senatör vardı... Vatman herkesin aşağı inmesini söyledi... 'Tramvay bir adım daha gitmeyecekti!' Bütün tramvaylar oldukları yerde kalmışlardı artık.» (Aynı eser. c. I, 151).

Troçki bu konuda şu yorumu yapmaktadır : «Liberal memurların, yüzünde 'vahşi bir anlam' sezdikleri vatmanın, memurlarla dolu bir tramvayı, savaş sırasında ve imparatorluğun başkenti olan Petersburg'da ansızın durdurabilmesi için, yüce bir ödev duygusuyla yüklü olması gerekliydi. Monarşinin arabasını durduranlar ve 'bu araba bir adım daha gitmez' diyenler işte bu çeşit kimselerdi. Liteiny Bulvarı'nda tramvayını süren bu vatman, tarihin bilinçli bir faktörüydü. Daha önce yetiştirmek ve eğitmek gerekmişti onu.» (Aynı eser. c. I, 151).

Birkaç satır sonra, Troçki'nin aynı nakaratı yeniden tekrarladığını görüyoruz : «Fabrikanın ve sokağın bu adsız ve sert politikacıları, gökten zembille inmemişlerdi; yetiştirilmişlerdi onlar.» (Aynı eser. c. I, 152).

Demek ki parti bu önemli günlerde kendine düşen görevi yerine getirememiştir, ama devrimin gerçek aktörlerinin, yani «tarihin bilinçli araçları»nın yetiştirilmesi gerekmişti. Bunlar partiden başka kim tarafından yetiştirilmiş olabilirlerdi? Demek ki, partinin eskiden yaptıkları, o günkü hareketsizliğini haklı çıkarıyordu. Açıkça görüldüğü gibi, Troçki, şu iki ihtimalden birini kabul etmek zorundaydı : Halk ya gökten zembille inmişti yada parti tarafından eğitilmişti. Birinci varsayım saçma olduğuna göre,

ancak ikincisi bir cevap teşkil edebilirdi. Ama mu-sevinin, oğluna verdiği öğüdü unutmamak gerekir : «Oğlum, iki ihtimal söz konusu olduğu zaman, sen daima üçüncüyü seç.» Bu üçüncü ihtimal, işçilerin, hergünkü hayatlarında yaptıkları gibi, parti olmaksızın işlerini yürütebilmeleriydi. Bu konuda Troçki'nin söylediklerine şöyle bir göz atalım : «Kansız ve gösteriş düşkünü aydınlar... Halk kitlelerine bir şeyler öğretmek isteğiyle yanıp tutuşuyorlardı... Ama halk kitlelerini anlamak ve onlardan bir şeyler öğrenmek gücünü yitirmişlerdi. Bu iş yapılmayınca da, devrimci politika söz konusu olamaz.» Bu hüküm, emeği askerileştirmek isteyen ve Kronstadt'ta ayaklananlara ateş etmek sorumluluğunu taşıyan Troçki için de geçerliydi. Ama Troçki bunların far-fında değildi. **Tarih**'ini yazarken aptallığa kadar va-ran bir dürüstlikle ortaya koyduğu olaylar, kendi yargılarını nakzetmektedir. 151. sayfada ne yazdığını unutan Troçki, daha ileride şunu kaydetmekten kaçınmamıştır : «Fabrikalardan birine mensup işçilerin elinde şu pankart vardı : 'Yaşamak hakkı özel mülkiyetin haklarından daha yüksektir.' Bu slogan, parti tarafından ileri sürülmemiştir.» (Aynı eser. c. I, 419).

Troçki'nin şu iddiasını kimse çürütmeye kalkışacak değildir tabii : «İşçilerin düşünceleri daha bilimsel bir nitelik kazanmıştı... Çünkü, marksist metotlar bu düşünceyi geniş ölçüde geliştirmişti.» «Bilimsel Düşünce» deyimini tartışma, götürebilir ama, marksizmin, hem menşeviklerin hem de bolşeviklerin eğitilmesinde önemli bir rol oynadığı muhakkaktır. Ayrıca öteki akımların da (anarko-sendikalist, anarşist, sosyal devrimci) katkısı olduğundan şüphe edilemez. İşçi sınıfının düşüncesi meselesini ele

alırken bizzat Troçki'nin de kabul ettiği gibi, bu konudaki gelişme, «kitlelerin canlı yaşantılarının» bir sonucuydu.

1905 yılında sovyetlerin yaratılmasına bu bilinç ve düşünce önyak olmuştu. Oysa partinin sovyetleri görmezlikten geldiğini ve bundan ötürü o zaman Troçki'nin partiyi eleştirdiğini biliyoruz. Ama Troçki bolşevik olur olmaz, işçilerin «kendiliğindenliği» fikrini derhal bir yana atmıştı. İkinci cildin 72. sayfasında, kitlelerin «bolşevikler bile bizi uyutup geride bırakmaya çalışıyorlar» diyerek şikayet ettiklerini yazdığı halde, 88. sayfada şunları söylemekten çekinmemektedir : «Onların (Alman Sparta-kistleri) yoksun olduğu şey, bir bolşevik partisiydi.»

Troçki'nin varsayımı (bu varsayım, onun, kendiliğinden devrim fikrini kabul edemeyişinden doğmaktadır), şu bölümde çok daha açık bir şekilde dile gelmektedir : «Savaş sırasındaki ve devrimin başlangıcındaki parti hayatı dikkatle gözden geçirilecek olursa... bolşeviklerin yüksek kademelerinde muazzam bir geriye kaymanın ortaya çıkmış olduğu görülür. Bu olay partinin somut olarak adeta ortadan kalktığı savaş yıllarında kendini göstermiştir. Bu geriye kaymanın iki sebebi vardır : Kitlelerden kopmak ve yurt dışında olanlardan, yani özellikle Lenin'den kopmuş olmak.» (Aynı eser. c. III, 134).

Bu «iki yanlı geriye kayma», partinin itham edilmesinden başka bir şey değildir. Lenin'in rolünü bu ölçüde büyütme ise, partinin değerini küçültme demektir. Ve Lenin, Troçki'nin tasvir ettiği gibi yanılmaz bir devrimci olmadığı için, 1917 yılı şubat ve ekim ayları arasında, daha önceden savunduğu fikirlerden bir çoğunun gerisine düşmüştür. Nitekim 1905 yılında Sovyetlerin önemi üzerin-

de durduğu halde, 1917'de İsviçreli işçilere verdiği bir konferansta, sovyetler konusuna şöyle bir dokunmakla yetinmişti. Ama bu, birkaç ay sonra, partiye rağmen, şu anarşist sloganı savunmaktan alıkoymamıştı onu : «Bütün iktidar sovyetlere.» Disiplinli ve inançlı olmasına rağmen, parti bu çeşit dönüşler yapmaktan acizdi. Lenin ile parti arasındaki bu kopuş, politik çizgi değiştirmekte Lenin'in gösterdiği dehanın bir delilidir ama aynı zamanda, bolşevik tipi bir partinin devrimci bir duruma büyük ölçüde uygun düşmediğini de göstermektedir. Troçki'nin «Mart ayında Kamenev'in ve Stalin'in üzerlerine almış oldukları liderlik, muazzam tarihi ödevlerin gerisinde kalmıştı» (Aynı eser. c. I, 403) demesi bundan ötürüdür.

Ama Beyaz Muhafızların başarısızlığını açıklamaya kalkınca, bu muhakeme tarzını hemen bir yana bırakır Troçki. Nitekim Kornilov isyanı hakkında şunları söylemektedir : «Organizasyon için ayrılmış olan para, Vinberg'in söylediğine göre, bu işi yürütecek kimseler tarafından sarfedilmiş ve ziyafet masrafı olarak kullanılmıştı... Bazı subaylara gizli olarak para verenlerden biri, kararlaştırılmış olan yere vardığında, kendisiyle işbirliği yapacak olanları körkütük sarhoş halde bulmuş ve yardımı yapamamıştı. Bu tatsız olaylar olmasaydı, hazırlanan hükümet darbesi planının başarıyla yürütülebileceğini düşünmektedir Vinberg. Ama şu soruya yine de cevap vermek gerekmektedir : Bu yurtsever teşebbüsün çevresinde niçin sarhoşlar, hırsızlar ve dolandırıcılar toplanmıştı? Her tarihi ödevin kendisine uygun düşen kadrolar yarattığını, bundan daha açıkça gösteren bir örnek var mıdır?» (Aynı eser. c. II, 219 ve arkası).

Eğer her tarihi teşebbüs gerekli kadroları harekete getiriyorsa, bunun, karşı-devrim için olduğu kadar, devrim için de doğru olması gerekir. Bundan ötürü, partinin «tarihi görevine» layık olamadığını söyleyerek, Troçki'nin, bolşevik liderleri itham etmemesi gerekmektedir. Stalin'in ve Kamenev'in partinin başında bulunması, partinin tümü tarafından seçilmiş olmalarından ötürüydü. Bundan dolayı, şu yada bu kimseyi değil, partinin tümünü itham etmek gereklidir. Buna karşılık Lenin'in bulunması yada bulunmaması, başarı elde edilmesini yada edilmemesini belirliyor, bu da, partinin Lenin'e indirgenmesi ve lüzumsuz bir şey haline girmesi demektir.

Parti ile kitleler arasındaki kopuş, iki sebepten ileri gelebilir : Ya kitleler devrime karşı kayıtsız ve hareketsizdir; yada 1917'de görüldüğü gibi, kitleler, devrimi bir adım daha ilerletmek için can atmaktadırlar ve partinin kendisi kayıtsız ve hareketsizdir. İkinci durumda «tarihi görevine» layık olamayan, kitleler değil partidir. Kitleler ile parti arasındaki kopuş, partinin mahiyetinin ve yapısının bir sonucudur. Çünkü parti, hakikati bildiklerini sanan ve kitlelerin herhangi bir bağımsız teşebbüsüne intibak edemeyen küçük ve kapalı bir profesyonel devrimciler grubuydu. İşçi konseyleri olan sovyetlere karşı takındıkları tavır bunun açık bir örneğidir. Bu sovyetler, birbirinden tecrid edilmiş işçilerin teşkil ettiği kitlelerin bir araya gelerek ortak kararlar almasını ve birlikte eyleme girmelerini sağlayan merkezlerdi. Sovyetler 1905 yılında kendiliğinden ortaya çıkmış ve daha önce hiçbir parti programında öngörülmemiştir. Çeşitli sol yazarlar, sovyetleri ancak kurulduktan sonra ele alıp

incelemişlerdir. Bunlardan bazıları (özellikle anarşistler, aşırı sol sosyal devrimciler ve Sosyal Demokrat Parti içindeki azınlık grupları), sovyetlerden yanaydılar; nitekim 1905 yılında Troçki de öyleydi. Anton Pannekoek de sovyetleri savunuyordu ve onun işçi kontrolü görüşü, Lenin tarafından «Solcu» Komünizm : Bir Çocuk Hastalığı adlı eserde eleştirilmişti. Bütün bolşevikler sovyetlere karşıydı. Petersburg'da bulunanlar, «proleteryanın siyasal hareketini yönetebilecek ve niyetlerin saflığını koruyabilecek biricik kuvvetin sınıf bilincine dayanan bir parti olduğunu» ileri sürüyorlardı. «Oysa, işçi konseyleri, gayri mütecanis ve kararsız kurullardı.» (The Workers' Councils in Russia'da, Oscar Auweiler tarafından yapılan alıntı). Bu sırada, P. Mendeleev, bolşevikler adına şöyle diyordu : «İşçi milletvekilleri konseyi, siyasal bir organizasyondur ve Sosyal Demokratlar (Bolşevikler ile Menşevikler) onları bir yana bırakmalıdırlar; çünkü bu konseylerin varlığı, sosyal demokrat hareketini engellemektedir. İşçi konseyleri ya bir sendika olarak mevcut olmalı yada ortadan kalkmalıdır.» Bundan ötürü, Mendeleev, bolşeviklerin şu stratejiyi izlemeleri gerektiği sonucuna varıyordu : «Önce işçi konseylerinin sadece bir sendika gibi hareket etmelerini sağlamalıyız; bunu yapamazsak, işçi konseylerinin Sosyal Demokrat Parti liderliğini kabul etmesini sağlamalıyız; bundan sonra da, öteki sosyal demokrat teşkilatların yanı sıra hiçbir işe yaramayacağı besbelli olduğuna göre, bu konseyleri lağvetmeliyiz.» İşçilerin bütün fabrikalarda işçi konseyleri ve bütün büyük şehirlerde işçi «parlamentoları» kurmağa başladıkları sırada söyleniyordu bu sözler! Sosyal Demokratlar, aldıkları kararlara işçilerin katılma-

sı gerektiğini akıllarından bile geçirmiyorlardı; yukarıdan verdikleri, yani proleterya öncüsünün yukarıdan verdiği emirlere boyun eğmelerini istiyorlardı sadece. İşçi konseylerinin, bu cinsten bir gelişmeyi «engellediği» apaçıktı; bu konseyler, parti liderlerinin bilgeliğini sadece teoride değil pratikte de boşa çıkarmıştı. Bizim profesyonel devrimciler de tükürdüklerini bir kere daha yalamak zorunda kaldılar. 1907 yılında Lenin, Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin beşinci kongresinin bir kararı kabul etmesini sağladı. Bu kararın konusu gerçekten ilgi çekiciydi. Çünkü karar, «Proleterya içindeki anarko-sindikalist akımlar ve bağımsız işçi teşkilatları üzerine»ydi. Lenin, bütün bu akımları mahkum etti ve şunları söyledi : «Parti farkı gözetilmeden seçilmiş işçi milletvekilleri ve delegeleri tarafından teşkil edilmiş konseylere sosyal demokrat teşkilatların katılması... yada bu çeşit konseylerin teşkil edilmesi, partinin yararından yada menfaatlerinin tam anlamıyla korunacağından emin olmaksızın kabul edilemez.» (Oscar Auweiler tarafından alıntı, s. 103)

İşçi organizasyonlarıyla ilgi kurarken bolşeviklerin düşündüğü bir tek şey vardı, bu da, kendi organizasyonlarını güçlendirmektir. Troçki'nin **Rus Devrimi Tarihi**'nde iddia ettiği gibi, parti, proleteryanın ve devrimin biricik koruyucusu olduğuna göre, işçilerin parti olmaksızın herhangi bir devrim yapmaya kalkışmaları, yanlış ve imkansızdır.

İşçi sınıfının ve kendi kendini kurtarma gücünün küçümsenmesi, Lenin'in **Ne Yapmalı?** isimli eserinde açıkça dile gelmektedir. Bu eser, liderlik kurumunun, teorik bir şekilde haklı çıkarılmasından başka bir şey değildir. Lenin, o sırada hâlâ hayranlık duyduğu Kautsky'nin sözlerini tekrarlamaktadır

bu eserde : «İşçilerin sosyal demokrat bir bilinçten hâlâ yoksun olduklarını söyledik; bu onlara ancak dışardan gelebilir. Bütün ülkelerin tarihleri, işçilerin kendi başlarına ancak sendika bilinci düzeyine ulaşabileceklerini göstermektedir. Sendika düzeyinde yapılan iş, işverenlere karşı mücadele etmek, işçilerin hayat şartlarını daha iyi hale getiren kanunların çıkarılması için hükümetleri zorlamaktır... Oysa, sosyalist öğreti, hakim sınıfların üyeleri, yani aydınlar tarafından ortaya konup işlenmiş felsefi, tarihi ve ekonomik teorilerden kurulmuştur. Nitekim, modern bilimsel sosyalizmin kurucuları olan Marx ve Engels, burjuva aydınlarıydı. Aynı şekilde, Rusya'daki sosyal demokrat öğreti de, işçi hareketinin kendiliğinden gelişmesinden hemen hemen bağımsız olarak ortaya çıkmıştır...»

Lenin bu görüşlerini şöyle özetlemektedir : «İşçiler, siyasal sınıf bilincini **ancak dışardan**, yani ekonomik mücadelenin ve işçiler ile işverenler arasındaki ilişkilerin dışından elde edebilirler.»

Oysa, siyasal bilincin, işçi sınıfına ancak dışardan gelebileceği görüşü, pratik bakımdan çürütülmüştür. 1914 yılından önceki Fransız sendikacılığı, işçilerin, Lenin tarafından «sendika bilinci» denilen şeyi aşabileceğini gösteren bir delildir. 1906'da kabul edilmiş olan Amiens Beyannamesi bunu açıkça göstermektedir : «CGT hiçbir milli partiye bağlı değildir; ama ücretliliğin ve patronluğun ortadan kalkması için çalışan sınıf bilincine sahip işçilerin teşkil ettiği bir birliktir. Kongre, her çeşit manevi ve maddi kapitalist sömürmeye karşı, işçilerin sınıf mücadelesini desteklemeye karar vermiştir. Bundan ötürü, Kongre, kısa vade içinde, ücretlerin artırılması, çalışma zamanının kısaltılmasını sağlayacak

olan reformların yapılması için sendikacıların mücadeleye etmesini öngörmektedir. Ama, yapılacak iş bundan ibaret değildir. Sendikalar, işçi sınıfının tüm kurtuluşuna yol açacak mücadeleleri de yapmak zorundadır. Ve bu, ancak, kapitalistlerin mülksüzleştirilmesiyle sağlanabilir. Bundan ötürü genel grevlere gidilmesi zorunludur; öyle ki, bugün ücret meselesinde kapitalizme karşı koyanlar yarın üretim ve bölüşüm sorumluluğunu yüklenbilsinler ve böylece yeni bir çağın açılmasına önayak olsunlar...»

Bu metin, işçi sınıfının, büyük bir ölçüde, «sendika bilincinin» üzerine yükselebileceğini ve bunu, sosyal demokratların çok az etkili oldukları bir ülkede bile yapabileceklerini göstermektedir. Buna karşılık, Fransa'da sosyal demokratlar etkili olmaya başladıkça, sendikalar sadece ekonomik bir aracı olmak durumuna düşmüşler ve bugünün bürokratik mekanizmaları haline gelmişlerdir; bu mekanizmalar, kapitalist toplumun tamamlayıcı bir unsurunu teşkil etmektedirler. İşçi sınıfının devrim yapmaktan aciz olduğunu yada daha ilerde göreceğimiz gibi devrim sonrası dönemde üretimi yürütemeyeceğini söyleyen Leninist ideoloji, Birinci Enternasyonal'in şu bildirisiyle gelişmeye düşmektedir: «İşçilerin kurtuluşu bizzat işçiler tarafından gerçekleştirilmedir.» «Bilimsel Sosyalizm»in burjuva aydınları tarafından ortaya konmuş olduğu apaçık bir gerçektir; zaten «Bilimsel Sosyalizm» bunun izlerini taşımaktadır ve proleteriyaya yabancıdır. Ama bu yabancılıktan, böylesine gurur duymamak gerekir. Bolşevik organizasyonlar endüstri bakımından geri kalmış bir ülkede ortaya çıkmıştır (ve bu onların gerilik taşımasını haklı çıkarmaz, ancak açıklayabilir.) Bu tip organizasyon ve onun ayrılmaz bir parçası

olan ideoloji, 1917'den sonra Rusya'nın ve öteki ülkelerdeki işçilerin devrimci ruhtan yoksun oluşlarından yararlanarak, bunu, içinde taşıdığı karşı-devrimci tohumları geliştirmek için bir vesile olarak kullanmıştır.

İşçilerin kendi başlarına sendika bilincini aşamayacakları hakkındaki leninist inanç, proleteryaı başsız bırakmaktan ve böylece partinin başta bulunması gerektiğini ileri sürmekten başka bir şey değildir. Fransız sendikacılığının orijinal amaçları ve sovyetlerin kurulması, Lenin'in yanıldığını göstermiştir. Rusya'da ise, parti, Troçki ile Lenin'in parlak liderliği altında, siyasal polis ve Kızıl Ordu'nun yardımıyla, işçi hareketini başsız bırakmak zorunda kalmıştır. Hareketin baştan yoksun kılınmasından sonra sıra gövdeye gelmiş ve gövdenin ortadan kaldırılması daha az incelik ve daha az devrimci bilgi gerektirdiği için, Lenin ile Troçki tarafından parlak bir şekilde başlatılmış olan bu işi sonuna erdirmek şerefi, kültürsüz Stalin'e düşmüştür.

Ama Troçki'nin hakkını yemeyerek, 1902 yılında, Lenin'in **Ne Yapmalı?** isimli eseri yayınlandığı zaman, bu esere şiddetle karşı çıktığını ve taşıdığı büyük tehlikeyi gördüğünü söylemeliyiz. Bu tehlike, partinin işçi sınıfı, merkez komitesinin parti, politbüro'nun merkez komitesi ve nihayet genel sekreterin politbüro yerine geçmesi tehlikesiydi. Troçki'nin bu eleştirmelerinin bir gün eksiksiz olarak yayınlanacağını umut ediyoruz; çünkü modern troçkizmi bundan daha iyi eleştirecek bir yazı olamaz. Lenin'in bu görüşlerine, Alman sosyal demokrat hareketinin aşırı sol kanadını temsil eden Rosa Luxemburg da karşı çıkmıştı. Lenin'in, reformcu ve parlametocu Alman Sosyal Demokrat Partisi'ne karşı duy-

duğu tiksintiyi paylaşan Luxemburg, Lenin tarafından ileri sürölen merkezizetçilik ve disiplin ilkelelerini eleştirmişti.

«Bir adım ileri iki adım geri» adlı yazısında Lenin, «proleteriyayı disipline ve teşkilata alıştırın» fabrika hayatının öğretici nitelik taşıyan etkilerini yüceltmışti. Rosa Luxemburg, buna şöyle cevap verdi : «Lenin'in düşündüğü disiplin, proleteryanın kafasına, sadece fabrikada değil, aynı zamanda kışlalarda ve her çeşit bürokrat tarafından, kısacası merkezizetçi burjuva devletin bütün iktidar mekanizması tarafından sokulmuştur. Aynı «disiplin» sözünü, binlerce ayağı ve binlerce eli olan bir gövdenin bilinçsiz refleks hareketlerine olduğu gibi, bir grup insanın bilinçli siyasal faaliyetlerine de uygulamak, doğru değildir. Birincisinde gördüğümüz düzenli uysallık ile, tüm kurtuluş için yapılan sınıf mücadelesinin özlemleri arasında ortak bir nokta bulunabilir mi?» (**Rusya'da Sosyal Demokrat Partinin Organizasyonu.**)

Aslında burjuvazinin organizasyon düzeyini aşamayan, Lenin'in kendi bilinciydi. Geçen yüzyılın sonunda otokratik Rus İmparatorluğunu sarsan ve 1905 Devrimi'nde en yüksek noktasına ulaşan devrimci hareketten söz eden Rosa Luxemburg şöyle yazmaktadır : «Davamız (yani sosyalizm) büyük ilerlemeler gösterdi. Ne var ki, bütün bunlarda, sosyal demokratik organizasyon çok önemsiz bir rol oynadı. Bu gerçek, bizim organizasyonun bu çeşit büyük olaylara hazırlıklı olmadığı (ki bu doğrudur) söylenerek açıklanamaz, Lenin'in tavsiye ettiği güçlü bir merkezizetçi aygıtın olmaması ile de açıklanamaz. Tam tersine, böyle bir aygıtın, mahalli komitelerde hüküm süren karışıklığı daha da artır-

ması ve coşkun halk kitleleri ile Sosyal Demokrat Parti'nin ihtiyatlı davranışı arasındaki uçurumu daha da derinleştirmesi muhtemeldi.» (Rusya'da Sosyal Demokrat Partinin Organizasyonu).

«Lenin'in savunduğu aşırı merkeziyetçilik,» diye devam ediyor Luxemburg, «olumlu ve yaratıcı bir ruhla dolu değildir; gece bekçisinin kupkuru ruhuyla doludur.» Bu sözler, Luxemburg'un olayları önceden gördüğünü ispatlamaktadır. Nitekim, aradan birkaç ay geçtikten sonra, parti, işçi konseylerinin kurulması olayının taşıdığı önemi anlamadığı gibi, bu konseylere karşı mücadeleye bile girişmişti. Nitekim 1917 olaylarını da önceden görmüştü Luxemburg. Çünkü 1917'de, parti, uzun yıllardır hazırlanmış yöneticilik görevini yerine getirememiş ve bütün işi sadece Lenin'e bırakmıştı. Rosa Luxemburg bütün bunları açıkça görmüş ve «partiyi günün çok önemli işlerini yapmaktan alıkoyan dikenli telörgünün parçalanıp atılmasını» tavsiye etmişti. Oysa parti, bu dikenli telörgüyü parçalayacağına, bütün Rus proleteryasını bu telörgünün arkasına koymuştu.

Luxemburg'un yazdıkları, kendi çağı için geçerli olduğu kadar bugün için de geçerlidir. «Nihayet, tarihi sürecin çok daha meşru bir çocuğunun dünyaya geldiğini görüyoruz; bu, Rus işçi hareketidir. Ve bu hareket, halk kitlelerinin gerçek isteklerini ilk olarak dile getirmiştir. Ama Rus devriminin liderliği yeniden takla atarak kendini tarihin güçlü yöneticisi olarak ortaya sürmüştür. Ve bu sefer, Sosyal Demokrat Parti'nin asaletlû merkez komitesi olarak sahneye çıkmıştır. Bu hünerli akrobat, yöneticilik rolünü oynayabilecek biricik gücün, işçi sınıfının kollektif «ben»i olduğunu anlamaktan bile

uzaktır. Oysa, bu kollektif ben'in, hatalar yapmak konusunda yüce bir hakkı ve tarihin diyalektiğini bizzat öğrenmek imkanı vardı. Kabaca söylemek gerekirse, gerçek bir işçi hareketinin yapmış olduğu hatalar, tarihi bakımdan en iyi merkez komitesinin yanılmazlığından daha verimli ve değerlidir.» (Rusya'da Sosyal Demokrat Partinin Organizasyonu).

Bugün, yanılmaz olduğu konusunda ısrar eden bir düzine merkez komitesinin bulunmasına ve hepsinin, kendilerini haklı çıkarmak için başvurdukları Rus Devrimi'nden ders alıp bir şeyler öğrenmekten aciz olmasına rağmen, bu söylediklerimiz yine de doğru ve önemlidir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, partinin güttüğü politika ve gösterdiği faaliyet, sovyetler halinde teşkilatlanmış olan kitlelere karşıydı. Lenin, kitleleri, fabrikalarda ve şehirlerde iktidarı ele geçirmek konusunda ikna etmek için çalışmamıştı; kendi partisini, kitlelerin bu adımı atmaya hazır olduklarını ikna etmeye çalışmıştı. Kitlelerin düzeyine yükseltilmesi gereken partinin kendisiydi. Lenin'in «anarşist» haline gelerek, inançsız bir partiyi peşine takması gerekmişti. Bundan ötürü, ekim devrimi, kitlelerin eyleminin ve özlemlerinin, geçici olarak bolşeviklik niteliklerini kaybetmiş olan bir Bolşevik Partisi ile çakıştığı bir noktaydı. Ve bu mutlu durum, 1918 baharına kadar devam etmiştir. Zaten Bolşevik Partisi başka türlü hareket edemezdi, çünkü, işçilerin desteğini hâlâ kazanmaya çalışıyordu. Şubattan ekime kadar geçmiş olan sekiz ay içinde, fabrika ve atölye komiteleri her yanda kurulmuştu. 1917 yılının Nisan ayında, Petrograd'da yapılan bir fabrika komiteleri konferansında, şunlar söylenmişti : «Fabrikaların iç çalışma düzeni ile

ilgili olan her şey, yani işgününün uzunluğu, ücretler, işçilerin işe alınması ve işten çıkarılması gibi meseleler fabrika komiteleri tarafından ele alınıp karara bağlanmalıdır.» 1917 Haziran ayında yapılan bir başka fabrika komiteleri konferansında ise, «üretimin ve bölüşümün tüm olarak işçiler tarafından kontrolü» ve «yürütme kuvvetine sahip bütün kurumlarda bir proleter çoğunluğunun sağlanması» istenmişti. İktidarın ele geçirilmesinden sonra yapılan bir başka kongrede, şunlar söylenmişti : «İşçi kontrol komisyonları, sadece üretimi kontrolde kullanılmamalıdır, ama üretimin işçiler eline geçmesine zemin hazırlamalıdır.»

1918 yılı Aralık ayında çıkan **Vestnik Metalista'** da (Maden İşçileri Gazetesi), işçi N. Filipov'un bir yazısı yer almıştı. Yazar şunları söylüyordu : «İşçi sınıfı, mahiyeti gereğince, üretim sürecinde merkezi bir yer almalıdır. Gelecekte, bütün üretim, proleteryanın ruhunu ve iradesini yansıtmalıdır.»

Bu gerçek devrimci devrede yapılan Üçüncü Sovyetler Kongresi'nde Lenin şöyle söylemişti : «Anarşist fikirler, iyice canlanmış bulunuyor.»

A. Pantakrava da şöyle yazmıştı : «Ekim Devrimi'nden hemen sonra, bu anarşist eğilimler, İşçi Kontrolü Kararnamesi'nin uygulanmasına kapitalistler daha fazla karşıkomaya başladıkları ve üretimin işçiler tarafından yönetilmesine direnç gösterdikleri için, daha da yaygınlaşmıştı.»

1918 baharından sonra, işçilerin yönetimine bizzat bolşevik-leninistlerin karşıkoyduğunu göreceğiz. Bu olayın gerçekleşmesinden önce, anarko-sindikalist Maksimov, şunları yazabiliyordu : «Bolşevikler, sadece devletin sona ermesi hakkındaki teorilerinden vazgeçmekle kalmadılar, aynı zamanda,

marksist ideolojiyi de tüm olarak bir yana bıraktılar. Ve bir çeşit anarşist haline geldiler.»

Oysa anarşist Volin, Golos Truda'da (Emeğin Sesi), 1917 yılı sonlarına doğru şunları yazmıştı : «İktidarları sağlamlaşıp meşrulasınca, bolşevikler, birer devlet sosyalisti olarak, yani otoriter ve merkezileşmiş bir liderliğe inanan kimseler olarak, ülkeyi ve halkı yukardan yönetmeğe başlayacaklar. Devlete dayanan siyasal bir aygıtın, çok geçmeden kurulacağını ve her çeşit muhalefeti demir bir yumrukla ezip ortadan kaldıracığını göreceksiniz... 'Bütün İktidar Sovyetlere', 'Bütün iktidar parti liderlerine' haline gelecek.»

Nitekim, 1918'de olan buydu. Amaçlarına varmak için, bütün muhaliflerini ve özellikle anarşistleri ezmışlerdi bolşevikler. Siyasal baskı, fabrikalardaki işçilerin baskı altına alınması ile birlikte yürümüştü.

Jacques Sadaul şöyle yazmıştı : «Anarşist partisi, en faal ve çalışkan ve belki de en fazla sevilen ve tutulan muhalefet grubudur... Bolşevikler endişe duymaktadırlar.»

Volin bu iddiayı doğrulamaktadır : «Anarşist propagandaya izin verseydi, Lenin, kendi eliyle canına kıymış olurdu. Bolşevik yönetimi, hürriyetçi fikirleri önce engellemek ve daha sonra yasaklayıp ortadan kaldırmak konusunda elinden geleni yaptı.»

Bu baskı, işçilerin yönetimi meselesindeki bir tavır değişikliği ile birlikte başladı. 1918'den sonra, muhalefete sadece parti içinde izin verilmişti, dışarıdaki her çeşit eleştirme yasaklanmış bulunuyordu. Bundan ötürü, baskı sürecini izlemenin en iyi yolu, Bolşevik Partisi'nin içindeki gelişmelere bakmaktır. Bu süreç, baskı altındaki proleteriyadan söz

eden herhangi bir kimsenin, parti üyesi bile olsa susturulmasında en yüksek noktasına ulaştı. 1921 yılı mart ayındaki Onuncu Bolşevik Partisi Kongresi'nde parti içindeki bütün hizipler lağvedildi; dışarda ise, parti, Kronstadt neferlerine ve denizelerine ateş etmekle meşguldü. Ülkenin şurasında burasında kalmış olan son savunma mevkilerine karşı da aynı şekilde davranılıyordu. Özellikle, Ukrayna'daki Makhno hareketi, bolşeviklerin ne bahasına olursa olsun ortadan kaldırmaları gereken bir kuvvetti.

3 | Makhno hareketi ve iç muhalefet

Rus Devrimi'nin büyük bir kurtarıcı hareket haline gelebilmek imkanı taşıdığını, belki de, Makhno olayından daha iyi gösteren bir örnek yoktur.

Bu akım, Ukraynalı genç bir anarşist olan Makhno tarafından ortaya atılmıştır. Burjuva tarihçileri bu olaya hiçbir zaman eğilmemişlerdir; Stalin'in ve Troçki'nin savunucusu olan yazarlar da aynı şekilde davranmışlardır. Makhno olayı, bolşeviklerin, işçileri ve köylüleri yalanlarla ve iftiralarla hareketsizliğe sevkettiklerini ve daha sonra kanlı bir katliamla ortadan kaldırdıklarını göstermektedir.

Coğrafi bakımdan, Makhno hareketi, yedi milyon insanın yaşadığı ve çapı 150 mil kadar olan bir alanı kapsıyordu. Hareketin merkezi, 30.000 nüfuslu küçük Ukrayna şehri olan Gulye Polye'ydi.

Makhno hareketi, 1918 ile 1921 yılları arasında gelişmiş ve sonunda, Kızıl Ordu tarafından ezil-

mişti. 1918'den 1921'e kadar, Makhno'nun birlikleri, önce Beyaz Muhafızlara, daha sonra da Kızıl Ordu'ya karşı sürekli olarak çarpıştılar. Denikin'in kuvvetlerine karşı Ukrayna cephesini savunan Makhno'cular, bu kuvvetleri 1919 yılında yenilgiye uğrattılar. Bundan sonra aynı cepheyi general Wrangel'in kuvvetlerine karşı savundular. Bunların ne olduklarını ve neyi savunduklarını açıklamamanın en iyi yolu, Makhnocu Ayaklanma Ordusu'nun Kültür ve Eğitim Bölümünün yayınladığı bildiriden parçalar almaktır.

«(I) Makhnocular kimlerdir ve ne için mücadele etmektedirler?»

«Makhnocular, 1918 yılında, Almanların, Macarların ve Avusturya'nın kaba müdahalelerine ve Ukrayna Atamanı'na karşı ayaklanmış olan köylüler ve işçilerdir.

«Makhnocular, Denikin'e ve her çeşit baskıya karşı savaştan ve nereden gelirse gelsin her çeşit yalanı reddeden emekçilerdir.

«Makhnocular geçmişte, hayatları boyunca burjuvaziye çalışmış olan ve şimdi de yeni efendilerine çalışmaya devam eden emekçilerdir.

«(II) Onlara niçin Makhnocu adı verilmiştir?»

«Çünkü, Ukrayna'ya yapılan en gerici müdahalenin en acılı günlerinde, yiğit yoldaşımız ve dostumuz Makhno onların arasındaydı ve onun sesi bütün Ukrayna'da duyulmuştu. Makhno, emekçilere karşı yapılan bütün baskı hareketlerine karşı çıkıyor ve emekçileri aldatan şarlatanlara, hırsızlara ve baskı yapanlara karşı, mücadele etmeye çağırıyordu onları. Onun sesi bugün hâlâ çınlamaktadır aramızda ve emekçilerin her çeşit baskıdan kurtulması için harekete geçmesini söylemektedir daima.

«(III) Bu kurtuluşun nasıl elde edilebileceğini sanıyorsunuz?

«Bu kurtuluşun, monarşistler, cumhuriyetçiler, sosyal demokratlar, komünistler ve bolşevikler arasındaki koalisyonun ortadan kaldırılmasıyla gerçekleştirileceğine inanıyoruz. Bunun yerine, işçi konseylerinin serbest bir şekilde seçilmesini istiyoruz; bu konseylerin keyfi kanunlarla işlerini yürütmelelerini de istemiyoruz. Zaten, gerçek bir sovyet sistemi otoriter olamaz. Bizim sosyalizmimiz, sosyalizmin en saf şeklidir, otoriteye ve hükümete karşı olan bir sosyalizmdir. Bizim sosyalizmimiz, emekçilerin hayatını serbest bir şekilde teşkilatlandırmayı zorunlu kılar, otorite diye bir şey tanımaz. Böyle bir hayat içinde kardeşleriyle hür bir şekilde birleşmiş olan emekçi, dayanışma, dostluk ve eşitlik ilkelerine uygun olarak, kendi mutluluğunu ve rahatını yaratabilir.

«(IV) Makhnocular Sovyet Rejimi Hakkında Ne Düşünüyorlar?

«Kendi buyruklarını uygulaması ve isteklerini dile getirmesi için, işçilerin, kendi konseylerini (sovyetleri) bizzat seçmeleri gereklidir. Sovyetler, işçilerin üzerinde bulunan bir otorite değil, onların yürütme organları olmalıdır. Topraklar, fabrikalar, işyerleri, maden ocakları ve ulaşım tesisleri, burarlarda çalışanların kendi malı olmalıdır. Halkın varisi olduğu her şey sosyalize edilmelidir.

«(V) Makhnocuları nihai amaçlarına götüren yollar nelerdir?

«Nereden gelirse gelsin, bütün yanlış teorilere, keyfi iktidar ve şiddet hareketlerine karşı açılmış olan bir ölüm kalım savaşıdır. Söz özgürlüğü, adalet ve elde silah çarpışmaktır.

«Gerçek bir işçi ve köylü sovyetleri sistemini ve sosyalizme doğru ilerlemeyi, ancak bütün hükümetleri bir yana atarak, bütün temsili otoriteleri hiçe sayarak, bütün siyasal, ekonomik ve otoriter yalanları ortadan kaldırarak ve bir sosyal devrim yaparak gerçekleştirebiliriz.»

Troçki, Makhno'nun bolşevikler arasındaki en büyük düşmanlarından biriydi ve onun kendi yüksek komutası altında Kızıl Ordu'da hizmet etmemesini asla affetmemiştir. Troçki ilk iftira ve askeri sindirme kampanyasına, ünlü 1824 numaralı günlük emri yayınlayarak, 4 Haziran 1919'da başlamıştı. Böylece, Troçki, Ukrayna'da bir kongrenin toplanmasını engellemiş ve Makhno'yu, güney cephesini düşmana teslim etmekle itham etmişti. Bu konuda şöyle demiştir Troçki : «Makhno birlikleri, liderlerinin iktidarsızlığı, hıyaneti ve suçluluğu yüzünden, beyaz kuvvetler'in karşısında, sürekli olarak gerilemişlerdir.»

Troçki'nin bu emrinde şunlar da vardır :

«(1) Hiçbir durumda yapılmaması gereken bu kongreyi toplamaya çalışmak yasaklanmıştır.

«(2) Herhangi bir işçinin yada köylünün bu kongreye katılması, vatana hıyanet suçu sayılacaktır.

«(3) Sözü geçen kongreye katılan bütün delegeler, yakalanıp, Ondördüncü Ukrayna Ordusu İhtilal Mahkemesi huzuruna çıkarılacaktır.»

İşçilerin toplanma hürriyeti hakkında Troçki'nin düşündükleri de işte budur!

Makhno'nun beyaz muhafızları yenilgiye uğrattığı halde onların karşısında gerilemiş olduğu konusundaki itham, bütün Sovyet basını tarafından defalarca tekrarlanmıştır. Ama o sırada, beyaz

muhafızların sürekli olarak hücum etmeleri, Troçki'yi bu 1824 numaralı emri uygulamaktan alıkoymuş ve bu emri bir yana atması sonucunu doğurmuştu. Ne var ki onu unutmamıştı Troçki. 1920 yılı kasım ayında, Sovyet resmi makamları, askeri bir görüşme konseyine Makhno'nun birçok subayını çağırılmışlar ve vurarak öldürmüşlerdi. Bundan sonra Kızıl Ordu ile Makhno kuvvetleri arasında, dokuz ay süren bir savaş yapılmış ve sonunda, hem silah hem de insan gücü bakımından üstün olan Kızıl Ordu Makhnocuları yenilgiye uğratmıştı.

Makhnocular, son savaşlar sırasında, Kızıl Ordu'daki kardeşlerine şu çağırıda bulunmuşlardı :

«DURUN, OKUYUN VE DÜŞÜNÜN!

«Komiserleriniz tarafından, devrimci Makhnoculara karşı savaşmak için gönderildiniz.

«Komutanlarınızın emrine uyarak, köyleri yakıp yıkacaksınız; tanımadığınız, ama size halk düşmanı, haydut ve karşı-devrimci olarak tanıtılmış olan erkekleri ve kadınları hırpalayacak, tutuklayacak ve öldüreceksiniz. Fikrinizi sormadan, bizi öldürmenizi isteyecekler sizden. Köleler gibi kullanacaklar sizi. İnsanları tutuklayacak ve öldüreceksiniz. Niçin? Hangi amaca hizmet için yapacaksınız bunu?

«Kendilerine 'işçilerin ve köylülerin iktidarı' gibi yüce bir ad veren yeni efendilerin kırbaçı altında inleyen işçiler ve köylüler; Kızıl Ordu safında çarpışan emekçiler, bir kere düşünün! Bizler, devrimci Makhnocularız! Kızıl Ordu'da hizmet eden kardeşlerimizden farksız olan köylüler ve işçileriz! Tutsaklığa ve baskıya başkaldırmışız, daha güzel ve aydınlık bir hayat için çarpışıyoruz. İdealimiz, otoritesiz, asalaksız ve komisersiz bir emekçiler

topluluğu kurmaktır. İlk amacımız, bolşeviklerin bulunmadığı ve herhangi bir partinin baskısı altında tutulmayan bir serbest sovyet rejimi kurmaktır.

«Bolşeviklerin ve komünistlerin hükümeti, bir ayaklanmayı bastırmak için gönderdiler sizi. Bu hükümet, Denikin'le, zengin Polonya'lılarla ve öteki sahtekarlarla barış anlaşması yapmak için acele etmektedir. Amacı da, her çeşit otoritenin boyunduruğuna karşı gelen devrimcilerin halk hareketini, baskıya karşı direnen kitleleri bertaraf etmektir.

«Ama beyaz ve kızıl komutanların tehditleri bizi korkutmuyor. Şiddet hareketlerine, yine şiddetle cevap vereceğiz. Gerekirse, biz bir avuç insan, Kızıl Ordu'nun alaylarını bozguna uğratacağız; çünkü biz, hürüz ve hürriyetimizi seviyoruz. Haklı bir dava uğruna ayaklanmış devrimcileriz biz!

«Yoldaşlar! Kimin için ve kime karşı çarpıştığınızı düşünün! Tutsak olmayın. Hür insanlar gibi davranın!»

Arşinov'un bugün pek bulunmayan **Makhno Hareketinin Tarihi** adlı eserinin bir gün çevrileceğini umut ediyoruz. Çünkü, Rus Devrimi'nin tarihi gerçekten anlaşılacak isteniyorsa, bu eserin çevrilmesi mutlaka gereklidir. Makhno'nun yenilgiye uğraması, aslında devrimin yenilgiye uğraması demektir; nitekim, Troçki'nin zafer kazanması da, bürokratik karşı-devrimin zafer kazanmasıydı.

Ukrayna'da, kara bayrak altında Sovyet demokrasisi için mücadele sürdürülürken, bolşevikler başka yerlerdeki bütün karşıkoma hareketlerini çoktan ortadan kaldırmışlardı. Parti içinde, «tek bir insanın yönetimi» konusundaki çetin tartışma, daha 1918 yılı baharında başlamıştı. Bütün fabrikaların

devlet tarafından atanmış olan kimseler tarafından yönetilmesi, bolşevik liderlerin kendi vermiş oldukları sözlerle açıkça uyuşmadığı gibi, Rus proleteryaasının en ileri kesimlerinin de hayal kırıklığına uğramasına yol açmıştı. Bu durum, Bolşevik partisi'nin bürokratlaşarak yozlaşması konusunda büyük bir etki yapmıştı. Lenin'in, 28 Nisan 1918 tarihli **İzvestiya'da** yayınlamış olduğu «Sovyet Hükümetinin İlk Görevleri» adlı makale, Parti yönetici kadrolarının kanaatlerini apaçık bir şekilde dile getiriyordu. Lenin, disiplinin, başeğmenin ve kollektif yönetim yerine tek bir insan tarafından yönetilmenin önemi üzerinde ısrarla duruyordu. Şöyle diyordu Lenin : «Disiplin, ekonomik kalkınmanın zorunlu bir şartıdır... Ürünün fazla olması en önemli şeydir... Rus proleteryaasının öncüleri, çalışmada disiplini güçlendirme işini üzerlerine almış bulunuyor. Nitekim, Maden İşçileri Birliği Merkez Komitesi ve Sendikalar Merkezi Konseyi, gerekli tedbirleri almışlar ve kararnameleleri açıklamışlardır.»

«Çalışma Disiplini»ni gerçekleştirmek amacıyla alınan bu tedbirler ve yayınlanan bu kararnameleler, şu olayların ışığında trajik bir anlam kazanmaktadır : Önce, «endüstriyel disiplinin mevcut olmadığı» söylenerek teessüf edilmiştir. Daha sonra da «çalışma disiplini sağlamak için, her işçinin üretkenliğini gösteren bir kart sisteminin ve üretkenliğe göre prim verilme sisteminin geçerli olması için» tedbirler almışlardır. (Lenin, Selected Works, c. VII, s. 504).

«Her işçinin üretkenliğini» tesbit eden görevlilerde ve «fazla üretimin nisbetini» tayin eden ka-tiplerde, yeni bürokrasinin ilk tohumlarını görmemek imkansızdır.

Ama Lenin daha da ileri gitmiştir. Endüstri işletmelerinde ferdi yönetime taraftar olduğunu, daha 1918 yılında açıklamıştır : «Demiryollarındaki yönetim konusunda yayınlanan son kararname çevresinde yapılan mücadele; yani, **ferdi liderlere diktatörce haklar** (yada «sınırsız yetki») veren kararname, çok karakteristiktir,» diye yazmıştı Lenin. «Sınırsız (yani diktatörce) hakların fertlere verilmesini, birlikte yönetme prensibine ve Sovyet hükümetinin demokrasi anlayışına ve başka ilkelerine aykırı bir şey olarak yorumlayanlar, ancak, küçük-burjuvazi liberalizminin bilinçli temsilcileridir,» diyordu. Ayrıca şunları da söylüyordu : «Sosyalizmin üretici maddi kaynağı ve temeli olan geniş çapta makina endüstrisi, iradelerin sağlam ve mutlak bir şekilde birleştirilmesini gerektirir. Peki, iradelerin ve isteklerin sağlam bir şekilde birleştirilmesi nasıl mümkündür? Şüphesiz ki, binlerce insanın iradesini tek bir kimsenin iradesine bağlaması ve ona boyun eğmesiyle.»

Peki atölye düzeyindeki tartışmalar ne olacaktır? Lenin, bu düzeyde tartışma yapılması fikrini reddediyordu. Şöyle diyordu Lenin : «Devrim, sosyalizmin menfaati dolayısıyla, kitlelerin, çalışma (emek) sürecini yöneten liderlerin iradesine **hiçbir soru sormadan**, boyun eğmesini gerektiriyor. Demek ki, işçilerin üretimi yönetmesi, kolektif kararlar alması, ve hükümetin aşağıdan yönetilmesi diye bir şey söz konusu değil. «Çalışma (emek) sürecinin yöneticilerinin» kimler olacağı da söz konusu değil. Söz konusu olan, «çalışma sırasında, Sovyet Hükümeti'nin ferdi temsilcisine kayıtsız şartsız boyun eğmektir»; yada «tek bir kimseye, yani Sovyet liderine çalışma sırasında, mutlak bir başeğiş gös-

termek ve demir gibi bir disiplini benimsemektir.»

Ne var ki, Lenin'in sık sık tekrarladığı bu fikirlerle, yani çalışma disiplini hakkındaki fikirlerine karşı çıkanlar da olmuştur. Muhalefet, partinin içinde gelişmişti. 1918 yılı başlarında, Leningrad Bölümü Komitesi, sol komünist gazetesinin (**Komünist**) ilk sayısını çıkarmıştı. Bu gazete, Buharin, Radek ve Osinski (Obolenski ile Smirnov, gazetesinin yazı kadrosuna daha sonra katılmışlardı) tarafından yayınlanıyordu. Gazetede, ileri görüşlülük niteliği taşıyan bazı ikazlar yer alıyordu : «Endüstride kapitalist yönetimi yeniden kurmakla ilintili olarak ortaya atılan çalışma disiplini, çalışmanın üretkenliğini artıramaz; tam tersine, sınıf inisiyatifini, proleteryanın faaliyetini ve organizasyonunu azaltır. Böyle bir tedbir, işçi sınıfını köleleştirme sonucunu verir. Yine bu tedbir, proleteryanın geri kalmış kesimlerinde olduğu gibi öncü kesimlerinde de, memnuniyetsizlik yaratacaktır. Proleteryanın şu anda «kapitalist sabotajcılar»a duyduğu nefret karşısında, bu tedbiri uygulayabilmek için, Komünist Partisi'nin işçilere karşı küçük-burjuvalara dayanması gereklidir, ama bunu yapması, bir parti olarak kendini yıkması sonucunu verecektir.»

Lenin, bu muhalefete karşı şiddetle tepki gösterdi. İleri sürülen bu fikirleri «utanç verici» ve «pratik açıdan komünizmi tamamen bir yana atan fikirler» olarak niteledi. Ayrıca, bunların, «küçük-burjuva tarafına geçmekten başka anlam taşımadığını» da söyledi. («Solculuk Çocukluğu ve Küçük Burjuva Zihniyeti, Selected Works, c. VII, s. 374). Solcular, «menşevikler ve kapitalizmin öteki hainleri tarafından kışkırtılmıştı.» Lenin, «solcular» ile devrimin apaçık düşmanlarını aynı kefeye koyu-

yordu. Böylece, daha sonra Stalin tarafından başarılı bir şekilde kullanılan siyasal «karıştırma» tekniğini yaratmış oluyordu.

Açılan kampanya, **Kommunist**'in Leningrad'dan Moskova'ya taşınmasına sebep oldu. Gazete, Moskova'da Nisan 1918'de, önce partinin Moskova bölgesi teşkilatının himayesinde yayınlandı; daha sonra da bazı yoldaşların gayriresmi sözcüsü olarak...

Bu tartışma 1918 yılı boyunca devam etti. **Kommunist**, işçilerin kontrolü yerine «çalışma disiplini»nin konmasını, endüstri yönetiminin komünist olmayan «uzmanlara» verilmesi konusunda gösterilen eğilimi, ve «işbirlikte bulunmalarını sağlamak» için eski mal sahipleriyle çeşitli gayriresmi anlaşmalar yapılmasını eleştiriyordu. Gazetede şu husus açıkça ortaya konmuştu : «Kapitalistlerin katılması ve bürokratik merkezîyetçilik gibi ilkelere dayanan bir yönetimin mantıki sonucu, disiplinin istendiği bahanesiyle, işçilerin yeniden baskı altına alınmasıdır. O zaman hükümet bürokratik sisteme daha fazla batacak, komiserler daha fazla iktidar sahibi olacak ve mahalli sovyetlerin bağımsızlığı diye bir şey söz konusu olmayacaktı. Yani pratik bakımdan, aşağıdan yönetim denen şey ortadan kalkacaktı.» Buharin şöyle diyordu bu konuda : «Lenin'in belirtmiş olduğu gibi 'her aşçının, devlet idaresini öğrenmesi gereklidir.' Ama her aşçının başına bir komiser dikilirse, bunun sonu ne olur?».

«Soleu komünistler» ile leninciler arasındaki çatışma, ekonomik konseylerin ilk kongresi sırasında, yani 1918 yılı mayıs ve haziran aylarında şiddetli bir hal almıştı. Lenin, «çalışma disiplini»ni, «ferdi yönetimi» ve burjuva uzmanların çalıştırıl-

masının zorunlu olduğunu savunmuştu. Osinski, Smirnov ve Obolenski, taşra delegelerinin birçoğu tarafından desteklenmişler ve bir «işçi» yönetiminin kurulmasını istemişlerdi... «Sadece yukardan değil; aynı zamanda aşağıdan olmalıydı bu yönetim.» Endüstri tesislerindeki yönetim kadrosunun üçte ikisinin işçiler arasından seçilmesini ileri sürmüşlerdi. Kongrenin bir alt komitesinin bu isteği kabul etmesini de sağlamışlardı. Bu «budalaca karar» karşısında küplere binmişti Lenin. Onun yol göstericiliği altında tam bir oturum yapan kongre, bu kararı «düzeltmiş» ve yöneticilerin ancak üçte birinin seçilerek iş başına getirilmesini öngörmüş, ayrıca silsilei meratip açısından karmakarışık bir düzen kurarak, yönetimin en tepesinde yer alan bir yüksek ekonomik konseye veto hakkı da tanımıştı.

Bu sefer, «solcu» komünistler arasında bir bölüntü ortaya çıkmıştı. Radek, lenincilerle anlaşmak istiyor, «tek adam yönetimi»ni kabul etmeye hazırlanıyordu. Nitekim Buharin de Osinski'den ayrılarak ötekilere katılmıştı. Ne var ki, solcu komünistlerin ortaya attığı fikirler, bu fikirleri ilk olarak savunanların sebat gösterememiş olmasına rağmen yayılıyordu. Osinski ve arkadaşları, yeni «Demokratik Merkezîyetçiler» muhalefet grubunu kurmuşlardı. İşçilerin, üretim yönetiminde söz sahibi olmaları konusunda bu grubun ileri sürdüğü fikirler (ve «solcu» komünistlerin ilk başta ileri sürmüş oldukları fikirler), iki yıl sonra ortaya çıkan İşçi Muhalefeti hareketinin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştı.

Kommunist'in ikinci sayısında yayınlanan bir yazısında Osinski, geleceği sanki önceden kestirerek ikazda bulunuyordu: «Biz, işçilerin kendi sınıfsal

yaratışlarına dayanan bir proleter toplumu kurmak istiyoruz,» diyordu, «yoksa 'endüstri komutanlarının' buyruklarına dayanan bir toplum değil. Proletaryanın sınıf içgüdüsüne ve aktif sınıf inisiyatifine güveniyoruz. Zaten başka türlü olamaz. Emegın sosyalistçe organizasyonunu işçiler beceremiyorlarsa, bunu onların yerine hiç kimse yapamaz; onları bunu yapmaya zorlamak da kabil değildir. İşçilere karşı kaldırıldığı takdirde, kırbaç, ya bir başka sosyal kuvvetin eline yada sovyet iktidarının eline geçecektir. Ama o zaman, sovyet iktidarı, işçilere karşı bir başka sınıfın desteğini (yani köylülerin desteğini) sağlamak zorunda kalacaktır. Sosyalizm ve sosyalist organizasyon, işçilerin kendileri tarafından kurulmalıdır; bu olmazsa, sosyalizm ve sosyalist organizasyon kurulamaz, onun yerine başka bir şey kurulur, bu da, devlet kapitalizmidir.»

Bu peygamberce sözler ve bu sözlerin Lenin ve Troçki tarafından karşılanma tarzı, sosyalizmi bürokratik bir diktatörlük haline getiren kimsenin sadece Korkunç Stalin olduğunu ileri sürenlerin iddialarını çürütmeğe yeter.

1919 yılı sonlarına doğru Merkez Komitesi'ne ünlü «savaştan barışa» geçiş hakkındaki tezlerini sunan kimse Stalin değil Troçki'ydi. Troçki'nin bu konuda yapmış olduğu tekliflerin en önemlisi, «proletaryanın askerileştirilmesi»ydi.

Troçki, bu teklifinin merkez komitesinden başka yerde duyulacağını tahmin etmemiştir. Bütün bürokratlar gibi, Troçki de, en önemli kararları, kapalı kapılar arkasında almayı severdi. Ama Buharin bu tezleri «yanlışlıkla» 17 Aralık 1919'da Pravda'da yayınladı. İsaac Deutscher'e göre bu dikkatsizlik, bir yıldan fazla süren şiddetli bir genel tar-

tışmanın ortaya çıkmasına yol açtı. İşçi sınıfı, alın yazısı üzerinde tartışmaya girişmek fırsatını elde etmiş bulunuyordu. Troçki, görüşlerini, Bolşevik Partisi'nin 1920'de yapılan Dokuzuncu Kongresi'nde savundu. «İşçiler Rusya'da başıboş dolaşmamalıdır. İhtiyaç duyulan yere gönderilmeli ve askerler gibi yönetilmelidirler. Kapitalizmden sosyalizme geçiş devresinde çalışma (emek) sıkı bir şekilde yönetilmelidir,» demişti Troçki. Parantez içinde şunu ekleyebiliriz : Bu geçiş şimdiye kadar gerçekleşmemiştir ve bir başka devrim olmazsa gerçekleşeceği de yoktur. «Devriyeler çıkarıp işlerinden kaçanları toplama kamplarına atmak gerekir,» diyordu Troçki.

Troçki'nin bir çok kere belirttiği gibi, nazari düşünce gücünden yoksun olan Stalin, Troçki'nin açmış olduğu teorik ve pratik yolda ilerlemekten başka şey yapmamıştı. Troçki, özellikle, fazla çalışma yapanlara prim verilmesi tedbirini uygulayınca, Stakhanovizmin gerçekleşmesine de önayak olmuştu. Ayrıca «taylorizmin ilerici özünü» alıp benimsemek gerektiğinden de söz ediyordu Troçki. O çağda, kapitalist sömürmenin en aşırı şekli taylorizm'di. Lenin'in «tek insan tarafından yönetim» ve «çalışma disiplini» tezleri, Kongre'de kabul edilmişti.

Dokuzuncu Kongre'den sonra şöyle yazmıştı Troçki : «Genç işçi devletinde sendikaların görevi, çalışma şartlarının daha iyi hale getirilmesi için mücadele etmek değil... üretim için ve işçilerin eğitilmesi ve disiplinli hale sokulmaları amaçlarıyla yine işçi sınıfının organize edilmesi için çalışmaktır... sendikaların görevi, işçilerin, tek bir ekonomik plan çerçevesi içinde çalışmalarını sağlamak için

devletle birlikte hareket etmesi ve otoritesini kullanmasıdır...» (Troçki, **Dictatorship vs. Democracy**, sayfa 14). «Sendikaların ödevi, işçileri disiplinli hale getirmek ve üretimin menfaatlerini, kendi menfaatlerinin üstünde tutmayı onlara öğretmektir.» Çalışmanın askerileştirilmesi konusunda da şöyle diyordu Troçki : «Bu terim, muhalefetin hemen bağırıp çağırmasına yol açtı.» (Aynı eser, s. 14). Kendisine karşı çıkanları «sendikacılık peşin hükümlerinden kurtulmamış» olmakla ve menşevilikle itham etmişti.

Sendikaların Üçüncü Kongresi'nde, «çalışmanın askerileştirilmesi,» demişti Troçki, «emek kuvvetlerimizin organize edilmesi için mutlaka gerekli olan temel bir metoddur.» İşçi sınıfının kuvvetlerinden söz ederken, Troçki'nin «kuvvetlerimiz» sözünü kullanması, Debord'un şu iddialarını tamamen haklı çıkarmaktadır : «İşçileri savunmak yada temsil etmek hakkının sadece kendi tekelinde olduğunu ileri sürmesi, Bolşevik Partisi'ni bugünkü haline, yani proleteryanın efendisi haline getirmiştir...» (**La Société du Spectacle**).

«Zorlama için her zaman üreticilik niteliğinden yoksun olduğu doğru mudur?» diyordu Troçki ve böyle bir görüşü, «iğrenç ve zavallı bir liberal görüş» olarak niteliyordu. «Toprak köleliğinin bile üretici olduğuna» değindikten sonra, bu zorlama çalışmanın, çağına göre «ileri bir olay» teşkil ettiğini iddia ediyordu. «Çalışmanın zorlayıcı nitelik almasının ve askerileştirilmesinin, acil durumlar karşısında alınmış tedbirler olmadığını ve işçilerin devletinin, herhangi bir vatandaşı, belirlenmiş herhangi bir yerde herhangi bir işi yapmaya zorlamak konusunda tabii bir hakkı olduğunu» söylüyordu.

Ayrıca, «sendikaların ve ulaşımın askerileştirilmesinin, bir **ideolojik** ve **iç** askerleşmeyi de şart koştuğu» üzerinde duruyordu.

Daha sonra en büyük hasmı haline gelen dahi stratejicinin, yani Troçki'nin yerine geçtiği zaman, Stalin, işte bunu gerçekleştirmişti. Asker sovyetlerini ortadan kaldırarak orduyu «disiplinli hale» sokmuş olan Troçki, 1920 yılı başlarında, Savaş Komiserliği görevinin yanı sıra Ulaşım Komiserliğini de üzerine almıştı. Ne kadar sert olursa olsun, her çeşit davranışında kendisini sonuna kadar destekleyeceğini söylemişti Politbüro. Ulaşım Komiserliğine gelir gelmez, Troçki, «çalışmanın askerileştirilmesi» konusundaki fikirlerini uygulamaya koyuldu.

Demiryolu işçileri ve tamir atölyelerinde çalışanlar sıkıyönetim altına alındı. Büyük bir muhalefetle karşılaştı bu davranış. Ama kendisini eleştirenleri susturmak için, Parti liderliği tarafından da tam anlamıyla desteklenen Troçki, sendikanın seçilmiş başkanlarını görevlerinden alarak yerlerine kendi emirlerini kabul edecek kimseleri getirdi. Ulaşım işçilerinin öteki sendikalarında da aynı şekilde hareket etti.

«İnsanın çalışmaktan kaçınması genel bir kuraldır. İnsan, bir tembel hayvandır» diye yazarken, belki de bu adamları düşünüyordu Troçki. Nitekim, «Tedhişçilik ve Komünizm» adlı eserinde de şöyle yazmıştı : «İyi yaşama şartlarının gerçekleşmesine ötekilerden çok daha fazla katkıda bulunan işçiler, tembelle, dalgacılara ve disiplinsiz kimselere nispetle sosyal üründen çok daha büyük bir pay alacaklardır.»

Çalışmanın askerileştirilmesi konusunda parti içinde son mücadele 1920 ve 1921 yıllarında cereyan

etti. Troçki'nin fikirlerine karşı çıkanlar, «İşçi Muhalefeti» hareketi içinde toplanmışlardı. Bu hareketin tarihi, Aleksandra Kolantay tarafından tesbit edilmiştir. Moskova'da 1920 yılı Kasım ayında toplanan bir Parti konferansı, «İşçi Muhalefeti»nin süratle kuvvetlendiğini göstermişti : «Onlar, Merkeziyetçi Demokratlar ve İgnatov grubu (İşçi Muhalefetiyle yakın işbirliği yapıyorlardı ve Merkez Komitesini tutanların 154 oyuna karşılık, 124 oy almışlardı.) başarılı olmuştu.» (Daniels : **The Conscience of the Revolution.**)

Parti liderliği bu durum karşısında korkuya kapıldı ve bazı karşı tedbirler aldı. Bunlar öyle haksızdı ki, Moskova Komitesi bir karar alarak Petrograd teşkilatının «namuslu tartışma kurallarını hiçe saydığını» açıkça ilan etti. Merkez Komitesini de eleştirdi ve «konuşmalara ve konuşanlara yayın organlarında ayrılan yerlerin, her çeşit düşünceyi doğru bir şekilde yansıtacak nisbette verilmesini» istedi. Bununla birlikte, Aleksandra Kolantay, **İşçilerin Muhalefeti** adlı broşürünün dağıtım bakımından sistemli bir şekilde sabote edilmiş olduğunu, Onuncu Kongre'de söylemek zorunda kaldı.

Lenin, İşçi Muhalefeti hareketini kongrenin başında eleştirmeye koyuldu ve bu hareketin «Devrim için bir tehdit» olduğunu ileri sürdü. Kolontay, İgnatof ve başka konuşucular, bürokrasiye ve taşıdığı sınıf karakterine hücum ederek yeni unsurların içeri sızması sonucu, partinin proleterya partisi olmak niteliğini kaybettiğini ileri sürdükleri zaman kongrenin havası iyice gerginleşmişti. «Solcu» komünistlerin 1918'de önceden görmüş oldukları ve anarşist Voline'in tahmin ettiği şey bir gerçek haline gelmişti artık. Yani, «Parti, bürokratlar için bir

atlama tahtası ödevini görmekteydi.» Lenin ve Troçki, İşçi Muhalefeti hareketini yenilgiye uğratmışlardı. Böylece, Sovyet işçi sınıfı için konuşan son ağız da kapatılmış oldu. Kongre, Parti içindeki bütün hiziplerin lağvedilmesine karar verdi. Parti dışında fikir beyan etmek yasaklandıktan sonra, parti içinde de aynı karar yürürlüğe konmuştu. Bu sadece bir fikir mücadelesi değildi. Bu çatışmada sözkonusu olan, işçi sınıfının alinyazısıydı. Sol kanat komünistlerine, Merkezîyetçi Demokratlara ve İşçi Muhalefetine hücum edilirken, aslında, işçi sınıfı baskı altına alınıyor ve kendi alinyazısını çizmek imkanlarından yoksun bırakılıyordu.

Troçki, bu kongrede, tehlikeli sloganlar ileri sürdüklerini söyleyerek İşçi Muhalefeti'ni itham etmişti. «Demokratik ilkeleri birer fetiş haline getiriyorlar» diyordu Troçki, «işçilerin kendi temsilcilerini seçme hakkını, partinin üstünde tutmak istiyorlar. İşçi demokrasisinin değişen ruh halleriyle çatışma halinde olduğu zaman bile, partinin diktatörlüğünü ortaya koyması gerekmez, diyorlar. Partimizin taşıdığı tarihi görevi unutmamalıyım. Bu çeşit tereddütlere ve hattâ işçi sınıfının geçici tökezlemelerine rağmen, parti diktatörlüğünü sürdürmek zorundadır. Bu gerçekleşme, bizi birbirimize sıkıca bağlamaktadır. Proleterya diktatörlüğü, demokrasinin şekli ilkeleleriyle her zaman uyuşmak zorunda değildir.»

Lenin ise, İşçi Muhalefeti'ni alaya almıştı : «Bir üreticiler kongresi mi! Ne demektir bu? Böyle bir çalgınlığı dile getirecek kelime bulmak bile güç. Acaaba alay mı ediyorlar, diye soruyorum kendime! Bu fikirleri ileri sürenleri ciddiye almak mümkün olur mu? Üretim her zaman zorunludur ama demokrasi zorunlu değildir.»

4 | Kronstadt

1921 Şubat'ının sonunda, kendilerine verilen yetersiz tayına rağmen, muazzam bir üretim çabası göstermiş olan Petrograd işçileri, artık dayanılmaz hale gelen şartlara isyan ederek grev yaptılar. Parti ve Petrograd'ın savunmasından sorumlu olan Zinoviev, bu durumda bir tek karşılık akledibildiler : Grevcilerin üzerine bir subay adayları müfrezesi göndermek ve sıkı yönetim ilan etmek. İda Mett, bundan sonra olanları, «**Kronstadt Komünü**» adlı risalesinde anlatıyor.

Petrograd'da olup bitenlerle yakından ilgilenen Kronstadt denizcileri, 26 Şubat'ta, grevler hakkında bilgi edinmek üzere Petrograd'a delegeler gönderdiler. Delegasyon bazı fabrikaları dolaştıktan sonra, ayın 28'inde Kronstadt'a döndü. Aynı gün, **Petropavlovsk** muhribindeki denizciler, durumu görüştüler ve şu kararlar lehinde oy verdiler :

«Filo Genel Meclisi tarafından, Petrograd'daki

durumu incelemek üzere gönderilmiş bulunan temsilcilerin raporları incelenmiş ve denizcilerin istekleri aşağıda belirtilmiştir :

- 1) Derhal yeni sovyet seçimi yapılacaktır. Mevcut sovyetler, artık işçi ve köylülerin isteklerini dile getirmemektedir. Yeni seçimler kapalı oylama usulüyle yapılacak ve seçim öncesi serbest propagandaya yer verilecektir.
- 2) İşçiler, köylüler, anarşistler ve sol sosyalist partilere söz ve basın özgürlüğü verilecektir.
- 3) Toplanma hakkı, sendika ve köy örgütleri kurma özgürlüğü tanınacaktır.
- 4) En geç 10 Mart 1921 tarihine kadar, Petrograd, Kronstadt ve Petrograd bölgesindeki partili olmayan işçiler, askerler ve denizcilerden meydana gelecek bir kongre düzenlenecektir.
- 5) Sosyalist partilere bağlı bütün siyasi mahkumlar ve işçi sınıfı ile köy örgütlerine bağlı bütün işçi, köylü, asker ve denizci mahkumlar tahliye edilecektir.
- 6) Hapishanelerde ve toplama kamplarında bulunanların dosyalarını incelemek üzere bir komisyon seçilecektir.
- 7) Silahlı kuvvetler bünyesindeki bütün siyasal şubeler ilga edilecektir. Hiçbir siyasal parti, fikirlerini yaymak için ayrıcalık sahibi olmayacak veya bu amaçla devletten herhangi bir ödenek almayacaktır. Siyasal şubelerin yerine, devlet tarafından mali yardım görecek çeşitli kültürel gruplar kurulacaktır.
- 8) Kasaba ve köyler arasında kurulmuş bulunan milis kuvvetleri ilga edilecektir.
- 9) Tehlikeli veya sağlığa zararlı işlerde çalışanla-

- rın dışında, bütün işçilere eşit tayin verilecektir.
- 10) Bütün askeri gruplarda, parti savaş müfrezeleri ilga edilecektir. Fabrikalarda ve diğer işyerlerindeki parti muhafızları çekilecektir. Muhafız gerektirdiği takdirde, bu işçilerin fikri alınarak tayin edilecektir.
 - 11) Kendi çalışmaları ve ırgat kullanmamaları kayıt ve şartıyla, köylülere kendi topraklarını işlemek ve kendi hayvanlarını yetiştirmek hakkı verilecektir.
 - 12) Bütün askeri birliklerin ve subay eğitim gruplarının bu kararlara bağlı hareket etmesini rica ederiz.
 - 13) Basının bu kararlara gerekli önemi vermesini istiyoruz.
 - 14) Seyyar işçi kontrol grupları kurulmasını istiyoruz.
 - 15) Ücretli işçi çalıştırmamak kayıt ve şartıyla, el sanatlarına izin verilmesini istiyoruz.»

Bu kararlara, Kronstadt işçileri ve denizcileri, parti iktidarına karşı sovyetlerin iktidarını savunmuş oluyorlardı.

Kronstadt kararları, meseleleri açık seçik ortaya koyuyordu. Ama yeni bir fikir getirmiyordu. Bu kararlarda ileri sürülen fikirler, esasen her yanda tartışılmaktaydı. Köylüler ve işçiler şu yada bu şekilde bu fikirleri ileri sürdükleri için hapishanelere veya yeni kurulan toplama kamplarına tıkiyorlardı.

Ve bütün bunlar olurken, Moskova Radyosu işçilerin aleyhinde tezvirat ve iftiralar savuruyordu. Stalin, birkaç yıl sonra Troçki'yi, Wrangel ordusun-

dan bir beyaz muhafız subayı ile tertip yapmakla suçlarken, Troçki'nin Kronstadt denizcilerine karşı kullanmış olduğu çamur atma kampanyasının eşini uyguluyordu.

Örneğin 3 Mart'ta, Moskova Radyosu şu haberi veriyordu : «Beyaz muhafız tertibine karşı mücadele... Diğer beyaz muhafız ayaklanmaları gibi, sabık general Kozlovski ve **Petropavlovsk** muhribi mürettebatı tarafından düzenlenen ayaklanma da, Entente casuslarının marifetidir. Fransız gazetesi Le Monde'un, general Kozlovski'nin ayaklanmasından iki hafta önce **Helsingfors** mahreçli olarak yayınladığı şu haber, bu iddiayı ispatlamaktadır : «Petrograd'dan öğrendiğimize göre, Kronstadt ayaklanması üzerine, Bolşevik askeri makamları, şehri tecrit etmek ve Kronstadt'lı asker ve denizcilerin Petrograd'a girmelerini önlemek amacıyla çeşitli tedbirler almışlardır.»

Bu da açıkça göstermektedir ki, Kronstadt ayaklanması, Paris'ten yönetiliyor. Fransız karşı casusluk teşkilatı, bu meseleye karışmıştır. Tarih bir kere daha kendini tekrarlıyor. Karargahları Paris'te olan sosyalist ihtilalciler, Sovyet iktidarına karşı bir ayaklanma zemini hazırlamaktadırlar. Bu zemin hazırlanmış ve bunların asıl efendisi, Çarcı general ortaya çıkmıştır. Kolçak tarihi, sosyalist ihtilalcilerin ayaklanmasıyla canlanmakta ve tekrarlanmaktadır.»

Bu yalanlar karşısında kalan ve aynı zamanda merkez hükümetinin hücumlarıyla karşılaşan mahalli bolşevikler, kitle halinde partilerinden ayrıldılar. Bolşeviklerin duygularını anlayabilmek için, Kronstadt'ta yayınlanan **Izvestia**'ya gönderdikleri mektuplara bir göz atmak yeter. Öğretmen Denissov şöyle yazıyor : «Geçici İhtilal Komitesine açıkça bil-

diririm ki; Kronstadt'da silahlar patladığı andan itibaren kendimi partinin üyesi olarak görmüyorum. Kronstadt işçilerinin çağrısını destekliyorum. İktidar partinin değil, sovyetlerin olmalıdır!»

Disiplini sağlamakla görevli bir başka grup da şu bildiriye yayınlıyor :

«Aşağıda imzaları bulunan bizler, partinin işçi kitlelerinin isteklerini dile getirdiği inancıyla partiye katılmıştık. Oysa parti, işçilerin ve köylülerin celladı olduğunu gösterdi. Petrograd'da meydana gelen son olaylar, bunu açıkça ispatlamaktadır. Moskova radyosunun son yayınları, parti liderlerinin iktidarı elden bırakmamak için her çareye başvurmalarını açıkça belirtmektedir.

«Bu yüzden, bundan sonra bize parti üyesi gözüyle bakılmamasını dileriz. Kronstadt garnizonunun 2 Mart'ta aldığı kararlara bağlı kalacağız. Yürüdükleri yolun yanlış olduğunu farkedenden önceki yoldaşlarımızı da, bu yanlışlığı açıklamaya davet ediyoruz. İmza : Gutman, Yefimov, Koudriatzev, Andreev» (Geçici İhtilal Komitesi Izvestia'sı, 7 Mart 1921).

Meseleleri barış yoluyla çözmek için girişilen her teşebbüs devlet eliyle baltalandı. Troçki, birliklerine, «Kronstadt 'asilerini' keklik gibi vurmaları»-nı buyurdu ve bu görevi, eski rejimden devralınmış olan askeri uzman Tukatçevsky'ye verdi. Troçki, 6 Mart'ta, Kronstadt garnizonuna hitaben şu radyo konuşmasını yaptı :

«İşçi ve Köylü Hükümeti, vakit geçirmeksizin, gerek Kronstadt ve gerekse asi muhripler üzerindeki otoritesini yeniden kurmayı ve bunları Sovyet Cumhuriyeti'nin emrine vermeyi kararlaştırmıştır. Bu yüzden, sosyalist anavatana el kaldırmış olanların

derhal silahlarını bırakmalarını emrediyorum. Bu emre karşı gelenler, silahtan tecrit edilecek ve Sovyet komutanlığı emrine verileceklerdir. Tutuklanmış bulunan komiserler ve diğer hükümet temsilcileri derhal serbest bırakılmalıdır. Kayıtsız şartsız teslim olanlar, Sovyet Cumhuriyeti tarafından affedileceklerdir. Bu arada, silah zoruyla isyanı ve isyancıları bastırmak için gerekli hazırlıkların yapılması konusunda emir vermiş bulunuyorum. Sivil halk üzerinde kötü etkiler yapacak olan kaçakların bütün sorumluluğu, beyaz muhafız asilerinin omuzlarına yüklenmelidir.

İmza : Troçki, (Sovyet Cumhuriyeti Askeri İhtilal Konseyi Başkanı).

Kamanev (Kumanda Subayı)» (1)

Kronstadt işçileri, Sovyet sosyalizmine bağlı olduklarını her fırsatta belirttilerse de, bunlar fayda vermedi ve Kronstadt da, Kartaca gibi mahva sürüklendi. Kronstadt ihtilalcilerinin çağrısı da boşa gitmiş oldu. Bu çağrı şöyleydi :

«HERKESE, HERKESE, HERKESE

Yoldaşlar, işçiler, kızıl askerler ve denizciler! Biz Kronstadt'takiler, sizlerin, karılarınız ve çocuklarınızın partinin sert yönetimi altında neler çektiğinizi çok iyi biliyoruz. Bizler, partinin yönettiği sovyeti alaşağı ettik. Geçici İhtilal Komitesi, bugün yeni bir sovyet seçimine başlayacak. Bu yeni sovyet, tamamen özgür bir seçim sonunda ortaya çıkacak ve sadece bir avuç parti üyesinin değil, **bütün** çalışan nüfusun ve garnizonun isteklerini yansıtacak.

Bizim davamız, haklı bir davadır. Bizler, partinin

(1) Sözü edilen Kamanev, eski bir Çarlık subayı olup, daha sonra Sovyet hükümeti ile işbirliği yapmıştır. 1936'da Stalinciler tarafından öldürülen Kamanev'le ilgisi yoktur.

değil, sovyetlerin iktidarından yanayız. Bizler, çalışan kitlelerin özgürce seçilmiş temsilcilerini tutuyoruz. Partinin egemenliğine girmiş ve yozlaşmış sovyetler, bizim ricalarımıza kulak tıkadılar. Çağrılarımıza cevap olarak kurşunlar yağdı üstümüze.

İşçilerin sabrı tükeniyor. Bunun için önünüze ekmek kırıntıları atmaya başladılar. Zinovyev'in emriyle, milis barajları kaldırıldı. Moskova, gıda maddeleri ve diğer gerekli malzeme alınması için on milyon altın ruble tahsis etti. Ama biz, Petrograd proleteryasının bunlarla satın alınamayacağını biliyoruz. Partinin başları üzerinden size ihtilalci Kronstadt'ın kardeş elini uzatıyoruz.

Yoldaşlar, aldatılıyorsunuz Gerçekler, en alçak iftiralarla gizleniyor.

Yoldaşlar, sizi yolunuzdan saptırmak isteyenlere göz açtırmayın.

Kronstadt'ta iktidar, denizcilerin, kızıl askerlerin ve ihtilalci işçilerin ellerindedir.

Moskova Radyosu'nun yalan haberlerinde belirtildiği gibi, iktidar, General Kozlovski'nin kumandasındaki Beyaz Muhafızlarda **değildir**.

İmza : Geçici İhtilal Komitesi»

Voline'in isabetle işaret etmiş olduğu gibi, Kronstadt, siyasal liderlerin, akıl hocalarının yada çobanların yardımı olmaksızın, işçilerin kendi hayatlarını yönetmek için giriştikleri gerçek bir teşebbüstür. Alexander Berkmann, şunları söylüyor : «Kronstadt, işçi devleti efsanesini yıktı; komünist partisi diktası ile devrimin bağdaşamayacağını ispatladı.»

Kronstadt **Izvestia**'sı ise, şunları yazıyordu : «Dikkat et Troçki! Halkın yargısından kurtulabilir-

sin, yüzlerce masum kadını ve erkeği kurşunlayabilirsin, ama yine de gerçeği öldürmüş olmazsın!»

8 Mart'ta isyancılar şöyle diyorlardı : «Üçüncü devrimin temeli Kronstadt'ta atılmış bulunuyor. Bu, işçi sınıflarını bağlamaya devam eden zincirleri kıracak ve sosyalist oluşumun yeni yollarını açacaktır.»

Troçki'nin aşağıdaki yazısını, Şubat 1917 ve Mart 1921 olaylarının ışığında okumamız gerek :

«Sovyetler diktatörlüğünün yerine parti diktasını getirdiğimiz, sık sık tekrarlanan bir iddiadır. Mafih, çelişmeye düşme korkusuna kapılmaksızın diyebiliriz ki, sovyetler diktatörlüğü ancak parti diktatörlüğü yoluyla sağlanabilmıştır. Aslında, şu dikta yerine bu dikta'yı getirmek diye birşey söz konusu olamaz; çünkü komünistler, işçi sınıfının temel çıkarlarını ifade ederler. (Bir devrim döneminde) komünistler, bir bütün olarak işçi sınıfının temsilcisi durumuna gelirler.»

Bolşevizmin özü işte budur : İşçi sınıfı, sosyalist bilince ulaşamaz, devrim yapamaz, sosyalist bir toplumu yönetemez. Bu yüzden de, parti, işçi sınıfı adına hareket etmeli ve gerekirse, proleteryanın «geçici sapmalarını» görmezden gelmelidir. O zaman, «işçilerin kurtuluşu, ancak işçilerin kendileri tarafından gerçekleştirilebilir» sözünün anlamı nedir? Lenin'in bu konudaki cevabı, «işçi sınıfının egemenliği, yeni mülkiyet sistemine, anayasaya dayanmaktadır» olmuştur. De Gaulle'ün de Lenin'i taklit etmesi gerekir : Fransız Anayasasında işçilerin denetimini yüceltmeli, ama Lenin'e göre, toplumu yönetmek, işçi sınıfının sahip olmadığı bir ustalığı gerektirdiği için, asıl iktidarı, şimdiye kadar olduğu gibi

burjuvaziye bırakmalıdır. Bakanlık yapacak bir aşçı düşünün hele bir!

Böylece parti, işçileri ve sovyetleri iktidardan uzak tuttuğu zaman, cahil ve okumamış bir kitlenin çıkarları adına hareket etmiş oluyordu.

Ve eğer, iktidarı sadece parti yürütebilecekse, o zaman, yönetim sadece partiye verilmelidir. Bu konuda, yine Troçki'ye kulak verelim : «Bazı zehir dilliler, peki ya, tarihsel gelişim davasını sadece sizin partinin temsil ettiğini kim garanti edecek, diye sormuşlardır. Bunlar, öteki partileri ezerek ve geri planda bırakarak, siyasal rakiplerinizden kurtuldunuz, böylelikle de, kendi davranışınızın doğruluğunu değerlendirme fırsatlarını yok etmiş oldunuz, diyorlar.» Troçki'nin konuşmasında öne sürdüğü soruya verdiği cevaba bakmadan önce, bir kere daha tekrarlamamız gerekir ki, bolşevik liderler, sadece parti dışındaki değil, Stalin'in otoritesine meydan okuduğu zaman Troçki'nin de bizzat göreceği gibi parti içindeki bütün karşıtlıkları da sindirmişlerdir. Troçki o zaman şöyle diyordu : «Bu soru devrimin gelişmesi konusunda tamamen liberal fikirleri yansıtır. Bütün düşmanların ortaya çıktığı ve siyasal mücadelenin bir iç savaşa dönüştüğü bir zaman, iktidardaki parti, tuttuğu yolun doğru olup olmadığını değerlendirmek için, menşevik gazetelerinin tirajlarından daha başka ölçülere sahiptir. Noske, komünistleri ezmeye uğraştı, ama komünistlerin sayısı daima artmakta devam etti. Oysa biz, geride hiçbir şey kalmayınca dek, menşevikleri ve sosyal devrimcileri yittik. Bu kıstas bize yeterlidir.»

Bize de yeterlidir. Alman Sosyal Demokrati Noske, komünistlerin sayısı artmakta devam ederken, Alman devrimini yitti. Bunlar, Troçki'nin sa-

yı hesaplamakta usta olduğunu, ama siyasal çözümlemeyi pek beceremediğini ispatlar. Aslında, Alman Komünist Partisi, Weimar Cumhuriyetinde parlamenter dokunulmazlıktan yararlanmıştı. Nitekim, 1933'te Hitler iktidarı ele geçirdiği zaman, sadece yahudiler değil, komünistler de küme küme ortadan kaybolmuştur. Bu, hitlerciliğin bir mazereti midir? Rusya'da da, 1923 - 1940 arası troçkistlerin sayısı hemen sıfıra inmiştir. Bu da, stalinizmin troçkist bir mazereti midir? Bunların ispatladığı tek şey, baskıcı bir sistemin gücüdür.

1921'de, Rus Devriminin kaderi belirlendi ve bürokrasi kazandı. O tarihten itibaren, giderek güçlenecekti bürokrasi. Yıllarca süren içsavaş, açlık, kıtlık ve sonra da sovyetlerin yıkılmasıyla zayıf düşmüş olan işçilerin, Troçki «tasfiye» edilirken seyirci kalmalarına şaşmamak gerekir. Hattâ Stalin, Troçki'ye «bütün bürokratların babası» diyebilecek kadar ortalığı boş görebildi.

Bizim açımızdan alındığı zaman ise, eski Bolşevik Partisi'nin ideolojisiyle yeni bürokrasinin ideolojisi arasında herhangi bir ayırım yoktur.

«Gizli ve disiplinli bir parti kanalıyla hareket eden ve profesyonel birer devrimci olmuş aydınlar tarafından idare edilen proleterya yönetimi, öteki yönetici sınıflarla uzlaşmaya muhtaç değildi, bu yüzden toplumun mutlak diktatörü durumuna geldi.» (Guy Debord - *La Société du Spectacle*)

Rus devriminin, geri kalmış bir ülkede, köylülerin ağır bastığı bir ülkede gerçekleştiği, Alman devriminin başarısızlığından dolayı tek başına kaldığı ve içsavaş yüzünden ciddi şekilde zayıfladığı inkar edilemezse de, bütün bu genel unsurlar, devrimin belirli bir yöne sapmasını açıklamaya yetmez. Mesela

Rus devrimi de, tıpkı 1871 Komünü ve Alman devrimi gibi, dışardan yıkılabilir ve yerine eski kapitalist sistem yeniden kurulabilirdi. Hattâ devlet kapitalizmi dahi, Sovyetler Birliğindekinden daha başka bir kalıp alabilirdi. Üstelik, gerikalmışlık ve yalnızlığın çoktandır üstesinden gelinmiştir. Bugün, Sovyetler Birliği, Avrupa'nın yarısından fazlasını kapsayan bir imparatorlukla, güçlü bir endüstri devi durumundadır. Rus devriminin başarısızlığı, tamamen Bolşevik Partisi yüzünden olmuştur. Bu başarısızlık, reaksiyonerlerin eliyle yenilen Fransız Komünü'nden, Franco'nun eliyle yenilen İspanya devriminden yada Kruşçev'in tanklarıyla sindirilen Macar ayaklanmasından daha anlamlı ve önemlidir. Çünkü, Rus devrimi, dış tepkilerin kuvvetlerini alt etmiş ve devrimin yarattığı bir bürokrasiye köle olmuştur. Bu durum, bizi, işçi gücünün yapısı ve sosyalizmden ne anladığımız konusunda düşünceye sevketmektedir. Rus devriminin yozlaşmasındaki kendine has durum, «devrimci» partinin iktidarı sürdürmesine karşılık, işçilerin iktidarı kaybetmeleri ; işçileri yenilgiye uğratanın, klasik karşı - devrim kuvvetleri olmayıp, işçilerin kendi partileri oluşudur. Rosa Luxemburg'un, ölümünden hemen önce Alman devrimi için söyledikleri, Rus devrimi için de geçerlidir : «Bundan önceki bütün devrimlerde mücadele edenler, açık seçik olarak iki kampa ayrılmışlar, sınıflarla sınıflar, programlarla programlar karşı karşıya gelmiştir. Bu devrimde ise, eski düzeni savunanlar, yönetici sınıfın bayrağı altında değil, sosyal demokrat bayrağın altında dövüşüyorlar.»

Aradaki tek fark, Almanya'da sosyal demokratların burjuvalar için bir cephe meydana getirmesine karşılık, Rusya'da Sosyal Demokrat Parti'nin

bolşevik kanadının, burjuvazinin yerini almış olmasıdır. 1918'den 1921'e kadar bolşevikler, Rusya'ya, o zamanın kapitalist örneği, yani devlet kapitalizmi temeline oturmuş bir iyi düzenlenmiş ekonomi kazandırmaya çalışmışlardır. Bu, Lenin'in yazılarında sık sık tekrarlanan bir terimdir. Lenin ve Troçki, defalarca, Rusya'nın ileri kapitalist ülkelerden ders alması gerektiğini, üretimi geliştirmenin bir tek yolu olduğunu ve o yolun da, idare ve endüstriyel rasyonalizasyonda kapitalist fikirlerin uygulanması olduğunu söylemişlerdir. Mesela Troçki, haklı yanda çarpışan bir ordunun düzeninin pek de önemli olmadığına inanırdı. Yani Troçki'ye göre, bir ordu, kuruluşu (hiyerarşi ve disiplin düzeni) bakımından burjuva olamaz, ancak burjuvaziye hizmet ettiği için burjuva sayılırdı. Aynı şekilde, bir endüstriyel sistem de, disiplini, hiyerarşisi ve (temettüleri, ikramiyeler, parça başına çalışma vb. gibi) teşvik unsurları burjuva sisteminde kullanılıyor diye burjuva olarak adlandırılmaz. Bütün mesele, Lenin'in kendi «yasası» olarak övündüğü şeyde kimin gücünün yüceltiildiğidir. Aynı araçların, ayrı amaçlara hizmet edemeyeceği fikri, ordunun yada bir fabrikanın basit birer «araç» olmadığı, üretim ilişkilerini, buna bağlı olarak da gerçek iktidarı kapsayan sosyalist kuruluşlar olduğu fikri, yani marksistler için çok aşikar olan bir fikir, tamamen «unutulmuştur». Bolşeviklerin, özel mülkiyeti kaldırdıkları, «pazar anarşisi»ne son verdikleri doğrudur. Ancak iş, kapitalist üretimin yeniden düzenlenmesine gelince, Rus Sosyal Demokratlarının yirmi yıllık çekişme boyunca öngördükleri biçimlerden hiçbiri uygulanmamıştır. «Proleterya'yı yöneten ve devlet mekanizmasını ele geçiren bürokrasi, toplum üzerindeki sınıf egemen-

liğinin yeni bir kalıbını kabul ettirmiştir.» (Guy Debord - **La Société du Spectacle**)

Komünist Partisi'nin, daha doğrusu bolşevik tipindeki her partinin sarsılmaz inancı, devrimi olduğu kadar, ekonomiyi de kendisinin yönetmesi gerektiği inancıdır. O sıralarda, bu görüşe karşı koyan komünistler, bir avuç ileri görüşlü yoldaş olmuştur. Bunların arasında Rosa Luxemburg, Anton Pannekoek ve devrimden önce de sonra da merkezleşmenin kitlelerin kendiliğinden oluşan davranışlarını ve kendilerine güvenini yozlaştıracağını belirtmiş olan aşırı sol Alman KAPD vardı. Bolşevik Partisi'nin bir karşı - devrimi buyur ediş nedeni, proleteryaaya yol göstereceği yerde, onu ezmesi olmuştur. Çünkü, proleteryaayı hiçbir örgüt temsil edemez, proleterya adına faaliyet gösteren bir azınlık, sadece sonunda proleteryaaya ihanet etmek için çalışıyordu. Parti içindeki bütün muhalif grupların yenilmesi, yani 1918'de sol kanat komünistlerin, 1919'da merkezizetçi demokratların ve nihayet 1921'de İşçi Muhalefeti'nin sindirilmesi olayları, Rus proleteryasının tabutunu tutan çivilerdir. Teorik bakımdan kesinliğe kavuşamamasına ve güçsüz olmasına rağmen, İşçi Muhalefeti, işçilerin sosyal bünyeyi tepeden tırnağa yeniden kurmaları konusunda direnirken haklıydı. Resmi marksist hareket içinde, direkt kontrol isteyen, proleteryanın yaratıcı gücüne inandığını belirten, sosyalist devrimin insanlık tarihinin yeni bir dönemine yol açması gerektiğini iddia eden son ses, İşçi Muhalefeti'nden gelmiştir. Bu, Kronstadt işçilerinin sesidir ve öylesine pürüzsüz ve güçlü bir sestir ki, susturulması ancak top tüfekle başarılabilmiştir.

Bugün troçkici tarihçiler ne derlerse desinler, sosyal devrim ne 1927'de, ne 1923'de, ve hattâ

ne de 1920'de değil ; 1918'de ve Troçki ile Lenin'in liderliği altında yolundan saptırılmıştır. Troçki, bunu hiçbir zaman anlayamamıştır. Anlayamamıştır, çünkü bunun baş mimarlarından biri kendisidir. Bu yüzden de Troçki, yirmi yıl sonra stalinciliğe karşı Dördüncü Enternasyonal'i kurduğu zaman, bu tutumun dehşetini ta 1920'de anlamış olanlara kendisinin ateş açtığını unutmak işine gelmiştir. 1920'lerde hâlâ şu iddiada bulunuyordu :

«KAPD'nin (Alman Komünist İşçi Partisi), bugünkü maceraperest ve anarşist liderliği altında, Enternasyonal'in kararlarına uymayacağına ve bir Dördüncü Enternasyonal kurma yolunu seçeceğine inanmak için kuvvetli sebepler vardır. Bu kongrede, Yoldaş Kollontai, kısık bir sesle de olsa, bu tutumu dile getirmiştir. Herkes bilir ki, sadece bizim partimiz, Komünist Enternasyonal'in asıl kaynağıdır. Oysa, Yoldaş Kollontai, parti içindeki şartları öylesine tarif etmiştir ki, haklı olduğunu kabul edersek, kendisi başta olmak üzere işçilerin ergeç, bir «üçüncü devrim»e başlamaları ve gerçek sovyet sistemini kurmaları gerekir. Hattâ, «gerçek» sovyet sistemi adına şubat ayında Kronstadt'ta üçüncü devrim yapılmış olduğuna göre, neden bir dördüncü devrim olmasın bu? Hollanda'da ve belki de diğer ülkelerde pek az aşırı solcu kalmıştır. Bunların tümünün hesabına alınıp alınmadığını bilemem. Bildiğim tek şey, sayılarının pek kabarık olmadığı ve şayet bir Dördüncü Enternasyonal kurulduğu takdirde, buna koşa koşa katılmayacaklarıdır.» (Troçki - *Nouvelle Etape*'da yayımlanmıştır).

Bolşevik Partisi'nin eski alışkanlıklara nasıl saplanıp kaldığını, nasıl çamura gömüldüğünü göstermeye çalışmışsak, bunun tek nedeni, bu sebepler-

den dolayı, partinin işçileri kurtarmaya gücü olmadığını belirtmektir. «Kırk yıl ısrarla sürmüş olan karşı - devrim, modern bolşevizmin tarihini meydana getirir. Bolşevikler yanılıyorlar ; çünkü artık 1920'de değiliz ; üstelik bolşevikler, 1920'de de yanılmışlardır.» (De la misère en milieu étudiant).

Rus devrimini böyle uzun uzadıya ele almamızın nedeni, bu devrimin, günümüzde bile işçi sınıfı hareketlerinde görülen çatışmaları ve meseleleri aydınlatmasıdır. Rus devrimi, sadece bir devrimin nasıl yapılacağını değil, bir devrimin ne olmaması gerektiğini gösterdiği için de önemlidir..

BÖLÜM ÜÇ

Bitirirken

■ C'est pour toi
que tu fais
la révolution

Tekbaşına devrimci hareket diye birşey olmaz. Toplumunu değiştirme gücünde olan hareketler, başka hareketlerle ortak olarak oluşur ve kendi gelişme kanunlarını izleyen bir genel hareketin parçası durumunda bulunurlar. Bütün devrimci faaliyet, kolektiftir. Bu yüzden de, belirli bir örgütlenmeyi gerektirir. Bizim karşı çıktığımız, böylesi bir örgütlenme ihtiyacı değil ; bir devrim liderliği, bir parti ihtiyacıdır.

Tezimin ağırlık noktasını, çeşitli açılardan incelediğim bir bürokratik fenomen çözümlemesi meydana getiriyor. Mesela, Fransız işçi sendikalarını ve partilerini ele alarak, bunların hatasının, katılıkları ve ihanetleri değil de, kapitalist devletin bürokratik sistemine katılmış olmaları olduğunu gösterdim.

Dünya çapında bürokratik eğilimlerin ortaya çıkışı, sürekli sermaye birikimi ve devletin, ekonomik ve sosyal meselelere giderek daha fazla müdahale edişi, eskisi gibi, üretim araçlarının özel mülkiyetiyle

kader birliği yapmaktan çıkmış olan bir yeni yönetim sınıfı yaratmıştır.

Bolşevik Partisi, işte bu bürokratlaşma işığında incelenmiştir. Bürokratik yapısı, partinin tek niteliği değilse de, komünistlerin ve de troçkicilerin, maoculararın ve geri kalanların, proleteryaaya, tepeden idare edilmesi gereken bir kitle gözüyle bakmakta kapitalist devletten geri kalmadıklarını söylemek yerinde olur. Bunun sonucu olarak, demokrasi yozlaşmakta ve tepede alınan kararların, tabanda onaylanması biçimine girmekte ; liderler, politika hiyerarşisi içinde iktidar yarışında at oynatırken, sınıf mücadelesi unutulmaktadır.

Bolşevizme karşı yöneltilen itirazlar, ahlaki olmaktan çok, sosyolojiktir. Bizim hücum ettiğimiz nokta, liderlerden bir kısmının kötü idaresi değil, bolşevizmin tek mazereti durumuna gelmiş bulunan bir düzen tertibidir.

Bir devrimci parti kurulmasının en güçlü ve ateşli tarafı, «Ne Yapmalı?» adlı kitabında, proleteryanın «bilimsel» bir toplum anlayışına ulaşmaya yeteneği olmadığını ve bu yüzden mevcut ideolojiyi, yani burjuva ideolojisini benimsediğini iddia etmiş olan Lenin'dir.

Bu yüzden, ancak dıştan gelebilecek bir siyasal eğitim süreci ile işçileri bu ideolojiden kurtarmak, partinin temel görevidir. Lenin, ayrıca, partinin ancak herkese belirli bir ödev verilecek şekilde bir profesyonel devrimci kuruluşa dönüşmesiyle, sınıf düşmanının altedileceğini göstermeye çalışmıştır. Yanılığıya düşmeyeceğinden emin olan bir parti, kendini, işçi sınıfı çıkarlarının doğal sözcüsü ve savunucusu tayin eder ; ve bu sıfatla, onların adına iktidarı ele alır, yani bir bürokrasi gibi davranır.

Biz ise, oldukça değişik bir açıdan bakıyoruz işe : Devrimcinin görevi, kitlelere birşeyler öğretmek değil, onların ortak isteklerini anlamak ve dile getirmek, Lenin'in her türlü baskı ve istibdat usullerini kullanan halk meclisi olmak değil, Lenin'in sosyalist inançlarını ve sosyal demokratik isteklerini açıklamaktır. Gerçek bir militan, işçileri, kendi adlarına mücadeleye teşvik etmeli ve yapacakları her mücadelenin kapitalist topluma nasıl bir bıçak gibi saplanacağını göstermelidir. Bunu yaptığı takdirde bir militan, halkın temsilcisi gibi hareket etmiş olur, lideri gibi değil.

Herhangi bir partinin kurulması, kaçınılmaz olarak, kişilerin özgürlüğünü, parti ile uzlaşma özgürlüğü durumuna indirger.

Bir başka deyişle, demokrasi, kötü liderlikle değil, bizzat liderliğin varoluşuyla ifsad edilmiş olur. Demokrasi parti içinde de var olamaz. Çünkü parti, bir demokratik örgüt, yani bir temsilcilik değildir. Lenin, partinin yapma bir varlık olduğunu ve işçi sınıfına «dışardan» kabul ettirildiğini pekala anlamıştı. Vicdani endişeler bir tarafa itilmiştir. Parti kendi görünüşünü kitlelere kabul ettirebildiği takdirde «haklı», ettiremediği takdirde de haksızdır. Lenin için iş burada biter. Lenin, **Devlet ve Devrim** adlı kitabında, halkla parti arasındaki ilişki meselesini ele almamıştır bile. Devrimci iktidar, devrim için dövüşmeye hazır insanlar temeline oturtulmuş bir doğal mesele olarak alınmıştır. Buradaki paradoks, partinin, bu kişilerce yapılmış programında, bütün gücün sovyetlere verilmesi maddesinin özellikle belirtilmiş olmasıdır. Ancak programı ne olursa olsun, geçmişini incelediğimizde görürüz ki, temel görüşü dolayısıyla parti, ayrıcalıklar ve bürokrasiyi

getirmeye mahkumdur. Bu tip örgütlerden elimizi eteğimizi çekmemiz gerekir. Bolşevik Partisi'nin gerçekten demokratik olduğunu söylemek, kendimizi aldatmak olur. Bu ise en azından, Lenin'in hiçbir zaman düşmediği bir yanılgıdır.

Peki şu halde, bizim devrimci kavramımız nedir? Herşeyden önce şuna inanıyoruz ki ; bir devrimci lider olamaz ve olmamalıdır. Devrimciler, çeşitli sosyal tabakalardan gelme bir militan azınlıktır. Bir ideolojiyi paylaştıkları için birbirlerine bağlanan, baskıya ve zulme karşı mücadele etmeye yeminli, yönetici sınıfların ve bürokrasinin uyutmalarını bozmaya azimli, işçilerin, ancak kendi kaderlerine hakim olmakla kendilerini kurtarabileceklerini ve sosyalist bir toplum kurabileceklerini iddia eden ve siyasal olgunluğun sadece devrimci mücadele ve dolaysız hareketten doğacağına inanan kişilerdir devrimciler.

Militan azınlıklar, hareketleriyle, mücadeleyi desteklemekten, teşvik etmekten ve bir açıklığa kavuşturmaktan başka şey yapamazlar. Militanlar, kitlelerin devrimci hareketi dışında bir baskı grubu yaratacak her türlü eğilime karşı tetikte bulunmalıdırlar. Militanlar, harekete geçtikleri zaman, bu mutlak kitlelerle birlikte olmalı ve kesinlikle münferit davranışlar olmamalıdır.

Bir süre, 22 Mart Hareketi, radikal siyasal çizgisi, genellikle kendiliğinden doğan hücum metodları ve bürokratik olmayan yapısı dolayısıyla önemli olmuştur. Bu hareketin hedefleri ve oynayabileceği rol, mayıs ve haziran olaylarında, yani ancak işçi sınıfının desteğini kazandığı zaman ortaya çıkmıştır. Kendi pratiklerinden dinamik teoriler çıkaran bu militan öğrencileri, başkaları taklit etmişler ve on-

lar da, kendi durumlarına uygun düşecek yeni hareket kalıpları geliştirmişlerdir. Bunun sonucu, alışılmış kumanda zincirleriyle kısıtlanmamış bir kitle hareketi olmuştur. Devrimci öğrenciler, kendi kurumlarının, üniversitenin baskıcı bünyesine meydan okumakla, devletin elini bu işe buluşturmasına yol açmışlar ve devletin bunu uygularken gösterdiği sertlik ve zulüm, fabrikaların işgaline ve genel greve sebep olmuştur. Mücadelemizin en büyük başarısı, kitlelerin buna katılmasıdır. Bu, daha iyi bir topluma yönelen yolun, maalesef sonuna kadar gitmemize izin verilmeyen yolun ilk adımı olmuştur. Militan azınlıklar, kitlelerin kendi izlerinden yürümelerini, yani toplumun yönetimini kollektif olarak üzerlerine almalarını sağlayamamıştır. İşçilerin, fabrikaların işgalinden sonraki en akla yakın adımı atamayacaklarına, yani fabrikaları kendi hesaplarına çalıştırmayacaklarına bir an bile inanmıyoruz. Bizim üniversitelerde yaptığımız şeyi, işçilerin de fabrikalarda yapacağına eminiz. Militan azınlıklar mücadelelerini yürütmeli, sendikaların unutturmaya çalıştıkları şeyleri işçilere göstermelidir : Bu da, işçilerin devasa gücüdür. Rafinerilerde, petrolün işçiler tarafından dağıtılışı ve mahalli grev komiteleri, işçilerin, bir kere akıllarına koydular mı, neler yapabileceklerinin en güzel örnekleridir.

Son mücadele sırasında, öğrenci militanlardan çoğu, her grubun kendi çıkarlarını savunmakta ayrı bir rolü olduğunu ve topyekun karşıtlık durumunda bu çıkarların birleştiğini unutarak, işçi sınıfının kahraman ilahları durumuna geldiler.

Öğrenci hareketi kendi yolunu izlemelidir. Ancak bu yolla, fabrikalarda ve atölyelerde militan grupların kurulması sağlanılabilir. Mücadelede lider

olabileceğimizi söylemek istemiyoruz ; ancak, küçük devrimci grupların, uygun yer ve zamanda, sistemi kesinlikle ve geri dönülmesi imkansız biçimde sekteye uğratabileceği de bir gerçektir.

1968 mayıs ve haziran'ında, yaygın bir zincir halinde, işçi komiteleri ve alt komitelerinin peşpeşe ortaya çıkmasıyla, sendikaların kemikleşmiş kuruluşları bir yana bırakılmış ve işçiler, çeşitli sendika bürokrasilerinin değil de, salt kendilerinin olan bir mücadeleye bütün işçileri çağırmışlardır. Bu yüzden de, mücadele daha ileri bir aşama yapmıştır. Devrimden büyük (D) ile söz etmek ve bunu, bir tek, belirli davranışın sonucu saymak, saçma ve romantik olur. Devrim süreci, sadece insanların «kaldırım taşlarının altındaki kumsalı» görmelerine engel olan bir sistemin sıkıcılığına karşı girilen ayaklanmayla değil, bu kumsalı herkese açmak konusunda kararlı olmayla, günbegün gelişip güçlenir.

Bir devrim hareketi başarıya ulaşacaksa, bunun kendiliğinden oluşan akışına set çekecek, herhangi bir örgüte göz yumulmamalıdır. Bu hareket, kendi kalıplarını ve kaynaklarını kendisi geliştirmelidir.

Mayıs ve haziranda, bu fikirde olan pek çok grup oluştu. ICO tarafından dağıtılan bir beyannamemi aşağıya alıyorum. Bu, bir hareket zemini yada programı değil, işçilerin tartışmasını sağlayacak bir temel niteliğindedir.

«Bu grubun amacı, geleneksel işçi örgütlerine, yani partilere ve sendikalara güvenini kaybetmiş olan işçileri bir araya toplamaktır.

Deneylerimiz bize göstermiştir ki, bugünkü sendikalar, istismarcı sistemi istikrara kavuşturma ve koruma eğilimindedirler.

Sendikalar, iş pazarında birer uyarlayıcı göre-

vi görmekte, işçilerin mücadelesini siyasal amaçlara alet etmekte, modern devlet düzeninde yönetici sınıfın uşaklığını yapmaktadırlar.

Kendi çıkarlarını savunmak ve kendi kurtuluşları için mücadele etmek işçilere düşer.

İşçi kardeşler, bizlere reva görülenleri anlamaya çalışmalı ve kendimizi kurtarmamıza sadece kendilerinin yardımcı olabileceği yalanlarıyla vakit öldüren sendikaların içyüzünü ortaya koymalıyız.

Sınıf mücadelesine, saflarımızı bölmekten başka birşeye yaramayacak olan, iş esasına göre değil, sadece işçiler olarak katılıyoruz. İşçilerin büyük çoğunluğunun faal bir rol oynayabilecekleri komiteler kurmaktan yanayız. İşçi sınıfının sekteriyen ve seksiyonel olmayan bütün isteklerini, herkesin çıkarı adına ileri sürülen bütün istekleri savunuyoruz. Mücadeleyi geliştiren herşeyi destekliyor ve mücadeleyi zayıflatacak herşeye karşı çıkıyoruz. Dünyanın başka yerlerindeki işçilerle ilinti kurabilmek ve ortak meselelerimizi tartışabilmek amacıyla, uluslararası ilişkiler kurulmasını savunuyoruz.

Bütün istismarcı toplumları, bütün örgütleri siyaya çekmek ve devlet kapitalizmi, bürokratik yönetim, devletin ve ücret köleliğinin ilgası, savaş, ırkçılık, «Sosyalizm» vb. gibi genel meseleleri kavramak durumundayız. Her birimiz, kendi görüşünü belirtecek ve kendi fabrikası için en uygun gördüğü hareket tarzını uygulamakta özgür olacaktır. Tahakkümün bütün çeşitlerine karşı, sendikalar ve siyasal örgütler kanalıyla temsil edilmeye değil, kendiliğinden doğacak mukavemete inanıyoruz.

İşçilerin hareketi, işçilerle istismarcılar arasında fiili karşıtlık yarattığı için, sınıf mücadelesinin bir bölümünü meydana getirir. Nasıl, neden ve nere-

de mücadele edeceğimizi söylemek sadece ve sadece işçilerin hakkıdır. Biz hiçbir şekilde onlar adına dövüşemeyiz, işçiler bu işi ancak kendileri yapabilirler. Bizim bütün yapabileceğimiz, onlara bilgi vermek ve karşılığında onlardan bilgi almaktır. Bizler, ortak deneylerimizi açıklığa kavuşturmak için tartışmalara katılabilir ve onların meseleleri ile mücadelelerinin başkalarına duyurulmasına yardım edebiliriz.

Mücadelelerimizin, işçilerin yöneteceği bir topluma ulaşan yolun kilometre taşları olduğuna inanıyoruz.» (**Information et Correspondence Ouvrières**)

Bu ve başka grupların ileri sürdüğü görüşlerden, ileride girişilecek hareketin alması gereken biçim hakkında bir fikir sahibi oluyoruz. Her küçük hareket komitesi, en azından bütün insanların hayatını daha iyiye götürmeye çalışan kitle hareketleri gibi, şu konularda kararlı olmalıdır :

1) Devrim akımı içindeki siyasal akıntıların çeşitliliğine ve çokluğuna saygı göstermek ve bunların varlığını garanti etmek. Buna uygun olarak, azınlık gruplarına, bağımsız hareket hakkı tanınmalıdır. Ancak fikir çeşitlerinin **sosyal uygulamada ifade edilmesi** sağlandığı takdirde, bu fikir gerçek bir anlam kazanır.

2) Bütün delegelerin, kendilerini seçenlere hesap verme sorumluluğunda olduğunu ve seçmenler tarafından görevden alınabileceklerini temin etmek ve atılan her adımda ve her alanda, herkesin ustalığını ve bilgisini artırarak uzmanlığın ve uzmanların ortaya çıkmasına karşı koymak.

3) Fikir alışverişini sağlamak ve haber ve bilginin kontrolünü önlemek.

4) Her türlü hiyerarşinin doğmasına karşı mücadele etmek.

5) İş alanında bütün yapma ayrımları ve özellikle, bedeni çalışma ile fikri çalışma ayrımını kaldırmak ve kadın erkek işçi arasında fark gözetmemek.

6) Bütün fabrikaların ve işyerlerinin, oralarda çalışanlar tarafından işletilmesini sağlamak.

7) Uygulamalarımızda, fedakarlık ve feragati öngören hristiyan ahlak görüşünden sıyrılmak. Devrimci olmanın bir tek nedeni vardır : Devrimcilik, en iyi hayat yoludur.

Devrim hareketi, toplum üzerindeki etkisini artırdıkça, giderek şiddetlenmeye mahkum olan tepki, savunma noktalarımızı gözden geçirmeye zorlar bizi. Ama yine de temel görevimiz, gerek hükümetteki ve gerekse işçi sınıfı hareketinin içindeki geleneksel bürokratik kuruluşlara karşı koymaktır.

Nasıl olur da, herhangi biri, bir başkasını temsil edebilir? Bizim bütün yapabileceğimiz, o başkalarını da mücadeleye katmaktır. Birkaç hareketi başlatabilir, toplumun bütün kuruluşlarına, gençlik klüplerine, yurtlara, YMCA ve cumartesi danslarına politikayı sokabilir, sokaklara dökülebilir, bütün şehirlerin ve kasabaların sokaklarını doldurabiliriz. Asıl politikayı günlük hayata sokmak demek, politikaçılardan kurtulmak demektir. Üniversitenin eleştirilmesinden, herkese açık olacak üniversite karşılığına geçmemiz gerek. Bilginin, burjuvazi tarafından kolektif kontrolüne karşı çıkışımız radikal ve uzlaşma götürmez bir biçimde olmalıdır.

Karşı koyma çekirdeklerinin çoğalması, siyasal hayatı merkezilikten uzaklaştırır ve radyo, televizyon ve parti politikasının baskıcı etkisini saf dışı eder. Bizi yıldırmaya kalkıştıkları her sefer, oldu-

ğumuz yerde bu yıldırma hareketini bastırır ve karşılık verirsek, özgürlük adına bir çaba daha göstermiş oluruz. Münferitlikten kurtulmak için, mücadeleyle her pazar yerine götürmeli ve bizim adımıza iş görecektir Mesihvari örgütler kurmaktan kaçınmalıyız. Politikayı belirleyecek komiteler ve yazı kurulları istemiyoruz.

Yaz olaylarında, öğrenciler kendi mücadeleleri içinde yenildiler. Hareketimizin güçsüzlüğü, bir tek fakültede tutunamayışımızla ispatlanmaktadır. Bir tek «kızıl taban»ın savunulması için kararlı bir güç olmuş olsaydı, işçiler, fabrikaların (CGT'nin yardımıyla) CRS tarafından yeniden ele geçirilmesini önleyebilirlerdi. Ama bu, sadece bir spekülasyon. Kesin olan, hareketin, Mayıs ve Haziran'da yaptıklarına bakarak, gelecek için bundan bir ders alması gerekliliğidir. Kurmamız gereken örgüt, ne öncü ne de artçı kuvvet olmamalı, savaşın ta göbeğinde yer almalıdır. Bize gerekli olan, büyük harfle yazılacak bir örgüt değil, çeşitli ayaklanma gruplarını kendinde toplayacak bir bünyedir. Bu gruplar, ister ideolojik gruplar, ister öğrenci grupları ve hattâ isterse sokak çeteleri olsun.

Etkili bir devrim hareketi, «bireysel» veya «dış» ihtiyaçlardan doğmaz. Böylesi bir hareket, bu iki ihtiyacın, aradaki ayrımın kendiliğinden ortadan kalkacağı biçimde çakışmasıyla mümkün olabilir. Her grup, kendi tarzını bulmalı, kendi hareketinin başına geçmeli ve kendi dilini kullanmalıdır. Aynı ayrı ve diğerleriyle uyuşum içinde Hepsi kendi isteklerini ifade etmeyi öğrendikleri zaman, özgür bir topluma kavuşacağız.

Okuyucular, bu kitabın, sadece bir tek şey söylemeye çalışan kitabın sonuna geldiniz. Söylenmek

istenen şey, şudur : Biz, kendi aramızda, bu çürük toplumu değiştirebiliriz. Şimdi, ceketinizi giyip, en yakın sinemaya gidin. Perdedeki o öldürücü aşk sahnelerini seyredin. Bu, gerçek hayatta daha iyi olmuyor mu? Sevmeyi öğrenmeye karar verin. Sonra da, filmin ikinci yarısında, reklamlar başlar başlamaz, domateslerinizi yada daha iyisi yumurtalarınızı alıp, fırlatın perdeye. Sonra sokağa çıkın ve hükümetin yayınlayıp duvarlara yapıştırdığı beyannameleri birer birer yırtın. Ta ki, mayıs ve haziran günlerinin mesajlarına dek gelesiniz.

Bir süre sokakta kalın. Gelip geçenlere bakın ve kendi kendinize şunu hatırlatın : Son söz henüz söylenmemiştir. Sonra da harekete geçin, Başkaları adına değil, başkalarıyla birlikte harekete geçin. Devrimi hemen şimdi ve hemen burada yapın. Bu, sizin devriminizdir. *C'est pour toi que tu fais la révolution.*

İçindekiler

ÖNSÖZ	5
BÖLÜM BİR	
Fransa'daki Stalin Demokrasisi ve Sınıf Çatışması	9
1 — Giriş	11
2 — Mayıs ve Haziran'da Komünist Partisi ...	13
■ Komünist Partisi ve Üniversitelerdeki Devrim Hareketi	14
■ Genel Grevin Komünistlerce Çözümleşi	20
■ Seçmen Avına Çıkılmış Olan Komünist Partisi	36
■ Genel Çözümleme	43
3 — Komünist Bürokrasinin Yapısı	46

BÖLÜM İKİ

Bolşevikliğin Stratejisi ve Mahiyeti	81
1 — Giriş	83
2 — Rus Devrimi Sırasında Bolşevik Partisinin Oynadığı Rol	88
3 — Makhno Hareketi ve Parti İçindeki Muhalefet	113
4 — Kronstadt	130

BÖLÜM ÜÇ

BİTİRİRKEN	145
■ C'est pour toi que tu fais la révolution	147